

T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ ve KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE KENTLEŞMESİNE UYUM SÜRECİ AÇISINDAN SURİYELİ
GÖÇMENLER: DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ, GİRESUN İLİ ÖRNEĞİ**

Sadiye EKİNCİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ayşe ÖZCAN

GİRESUN-2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Sadiye EKİNCİ'nin "Türkiye Kentleşmesine Uyum Süreci Açısından Suriyeli Göçmenler: Doğu Karadeniz Bölgesi, Giresun İli Örneği" başlıklı tezini incelemiş olup aday 05.07.2019 tarihinde, saat 10.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)		
Üye		
Üye		
Üye		
Üye		

ONAY

...../...../201..

Prof. Dr. Güven ÖZDEM
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Türkiye Kentleşmesine Uyum Süreci Açısından Suriyeli Göçmenler: Doğu Karadeniz Bölgesi, Giresun İli Örneği” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../...

Sadiye EKİNCİ

ÖNSÖZ

“Türkiye Kentleşmesine Uyum Süreci Açısından Suriyeli Göçmenler: Doğu Karadeniz Bölgesi, Giresun İli Örneği” başlıklı bu çalışma, Türkiye’nin siyasal, ekonomik ve toplumsal konularında önemli bir etkiye sahip olan Suriyeli göçmenlerin uyum sürecini değerlendirmektedir. Tezin tüm eksikleri ve hataları bana ait olup, tezin Suriyeli Göçmenlerin Giresun kentini tercih etme gerekçelerini, kente uyum süreçlerini, kentte yaşam standartlarını ve kente bakış açılarını öğrenmek isteyenlere ışık tutacağına inanıyorum.

Bu önemli konuya istinaden hazırlamış olduğum “Türkiye Kentleşmesine Uyum Süreci Açısından Suriyeli Göçmenler: Doğu Karadeniz Bölgesi, Giresun İli Örneği” tezin konu seçiminden itibaren çalışmamın tüm aşamalarında bilgi birikiminden faydalandığım danışman hocam Sayın Prof. Dr. Ayşe ÖZCAN’a, tüm emeklerinden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her aşamasında maddi ve manevi anlamda desteklerini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkür ederim.

TÜRKİYE KENTLEŞMESİNE UYUM SÜRECİ AÇISINDAN SURİYELİ GÖÇMENLER: DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ, GİRESUN İLİ ÖRNEĞİ

ÖZET

2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaş sonucu Türkiye’ye gelen Suriyeli göçmenler kentler üzerinde birçok değişime neden olmuştur. “Türkiye Kentleşmesine Uyum Süreci Açısından Suriyeli Göçmenler: Doğu Karadeniz Bölgesi, Giresun İli Örneği” başlıklı tez çalışmasında, göçmenlerin Türkiye kentleşmesindeki rolleri ile göçün kente etkileri incelenmiştir. Göçmenlerin kent hayatına ilişkin uyum sorunları ele alınmıştır. Çalışmada alan araştırması olarak Giresun kentine yerleşen Suriyeli göçmenlerin kente tutunma süreçleri analiz edilmiştir. Suriyeli göçmenlerin kente tutunma süreçlerini öğrenmek için anket yöntemi kullanılarak alan araştırması yapılmıştır. Ankete ilişkin veriler SPSS 21 programda yer alan frekans analizi ve çoklu yanıt analizi ile değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Giresun’da yaşayan Suriyeli göçmenlerin kente uyum süreçleri değerlendirildiğinde eğitim, barınma, istihdam, sağlık ve toplumsal ilişki alanında sorun yaşadıkları görülmüştür. Göçmenlerin bu alanlarda yaşadıkları sorunlar kente uyum sürecini zayıflatmıştır. Çalışma kapsamında göçmenlerin kente uyumu ile ilgili genel bir değerlendirme verilmiş ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kentleşme, Göç, Uluslararası Göç, Göçmen, Suriye İç Savaşı, Giresun, Uyum Süreci

SYRIAN REFUGEES IN TERMS OF URBAN ADAPTATION PROCESS IN TURKEY: EASTERN BLACK SEA REGION, THE CASE OF GİRESUN PROVINCE

ABSTRACT

Syrian refugees coming to Turkey in 2011 due to emerging Syrian war have led to many changes on cities. In this thesis titled “Syrian Refugees In Terms of Urban Adaptation Process in Turkey: Eastern Black Sea Region, The Case of Giresun Province”, the roles of Syrian refugees in urbanization process and the effects of immigration in Turkey were examined. Adaptation problems of refugees related to urban life were discussed. In this study, the adaptation process of Syrian refugees living in Giresun was analyzed by doing a field survey. A field survey was conducted using the questionnaire method to find out the adaptation processes of Syrian refugees to the city. The data related to the questionnaire were evaluated with frequency analysis and multiple response analysis in SPSS 21 program.

When the adaptation process of the Syrian refugees living in Giresun is examined, it is seen that they have problems in the field of education, housing, employment, health and social relations. The problems that refugees are facing in these areas have weakened the adaptation process to the city. Finally, within the scope of the study, a general evaluation about the adaptation of Syrian refugees to the city was given and suggestions were made.

Key Words: City, Urbanization, Migration, International Migration, Refugees, Syrian Civil War, Giresun, Adaptation Process.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
KISALTMALAR.....	VII
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	VIII
RESİMLER DİZİNİ.....	XI
GRAFİKLER DİZİNİ.....	X

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMACI VE YÖNTEMİ.....	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi.....	1
1.2. Araştırmanın Denencesi (Hipotezi) ve Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Yöntemi.....	3
1.4. Araştırmanın Kavram Tanımları.....	4
1.5. Araştırmanın Sunuş Sırası.....	5
2. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ LİTERATÜR ÖZETİ.....	6
2.1. YÖK Veri Tabanında Yer Alan Lisansüstü Çalışmalar	6
2.2. Türkçe Yapılmış Diğer Araştırmalar.....	8
2.3. Yabancı Dilde Yapılmış Araştırmalar.....	12

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL TARTIŞMALAR

3. TÜRKİYE’DE KENT VE KENTLEŞME	14
3.1. Kentleşme Süreci ve Kentleşme Dinamikleri.....	14
3.2. Türkiye’nin Kentleşme Sürecine Genel Bakış.....	17
4. 2000’Lİ YILLARDA TÜRKİYE KENTLEŞMESİNİN VE KENTLEŞME DİNAMİKLERİNİN ANALİZİ	20
4.1. Türkiye’de Kentleşme Politikalarının Belirleyicileri.....	20
4.1.1. Kentsel Politika Sürecini Etkileyen Ana Unsurlar.....	21
4.1.2. Politik Aktörler.....	30
4.1.2.1. Küresel Aktörler.....	31
4.1.2.2. Ulusal Aktörler.....	32
4.1.2.2.1. Yasal Aktörler.....	33
4.1.2.2.2. Kurumsal Aktörler.....	35
4.2. Türkiye’de Kente Tutunma Süreçleri.....	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE SURİYELİ GÖÇMENLER VE GÖÇMENLERİN KENTE TUTUNMA SÜRECİ

5. TÜRKİYE KENTLEŞMESİNDE SURİYELİ GÖÇMENLER	44
5.1. Suriye İç Savaşı ve Türkiye’ye Etkileri.....	44
5.2. Suriyeli Göçmenlerin Türkiye’de Hukuki Durumu.....	50
5.3. Suriyeli Göçmenlere Yönelik Uygulanan Kentsel Kamu Politikaları.....	52
5.4. Suriyeli Göçmenlerin Kente Uyum Süreci: İçerik, Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	57
5.4.1. Kente Uyum Sürecine İlişkin Genel Değerlendirme.....	57

5.4.2. Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri.....	59
5.5. Doğu Karadeniz Bölgesindeki Suriyeli Göçmenlerin Genel Durumu.....	61
5.5.1. Uygulanan Kentsel Politikalar.....	62
5.5.2. Kente Uyum Süreci Açısından Genel Değerlendirme.....	63

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GİRESUN'DA YAŞAYAN SURİYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK ALAN ARAŞTIRMASI

6. GİRESUN KENTİNDE SURİYELİ GÖÇMENLERİN DURUMU.....	65
6.1. Giresun Kentinde Suriyeli Göçmenlerin Genel Durumu.....	65
6.2. Göçmenlerin Kente Uyumlari	70
7. ALAN ARAŞTIRMASI SONUÇLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME...71	
7.1. Araştırmada Kullanılan Yöntem ve Analiz.....	72
7.2. Giresun Kenti Sonuçları.....	75
7.3. Giresun Kenti Anket Sonuçlarına Dayalı Genel Değerlendirme ve Öneriler..	86

BEŞİNCİ BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME

8. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ.....	88
8.1. Bulgular ve Öneriler.....	88
8.2. Genel Sonuç.....	91
KAYNAKÇA.....	94
EKLER.....	103
ÖZGEÇMİŞ.....	107

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AKT	: Aktaran
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	: Anavatan Partisi
BAKA	: Bölgesel Kalkınma Ajansları
BM	: Birleşmiş Milletler
ÇEKÜL	:Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
DOKAP	: Doğu Karadeniz Kalkınma Projesi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
İMF	: Uluslararası Para Fonu
SPO	: Şehir Plancıları Odası
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEMA	:Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
TMMOB	:Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNEP	: Birleşmiş Milletler Çevre Programı
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

ÇİZELGELER DİZİNİ

- Çizelge 1** : Türkiye’de Suriyelilerin Barınma Merkezleri ve Araçları
- Çizelge 2** : Doğu Karadeniz Bölgesi’nde Suriyeli Göçmenlerin Dağılımı
- Çizelge 3** : Giresun Kentinde Bulunan Suriyeli Göçmenlerin Özellikleri
- Çizelge 4** : Göçmenlere Uygulanan Anket Soruları ve Soru Sınıflandırması
- Çizelge 5** : Araştırma Kapsamındaki Suriyeli Göçmenlerin Profili

RESİMLER DİZİNİ

- Resim 1** : Ziyaret edilen bir konuttaki banyonun koşulları
- Resim 2** : Ziyaret edilen bir konuttaki buzdolabına ait bir görüntü
- Resim 3** : Ziyaret edilen bir konutun duvarlarına ilişkin bir görüntü

GRAFİKLER DİZİNİ

- Grafik 1** : Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler
- Grafik 2** : Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler
- Grafik 3** : Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyet Dağılımı
- Grafik 4** : Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMACI VE YÖNTEMİ

Bu başlık altında; Araştırmanın konusu ve önemi, araştırmanın denencesi (hipotezi) ve amacı, araştırmanın yöntemi, kavram tanımları ve araştırmanın sunuş sırası açıklanmaktadır.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi

Dünyada her geçen gün değişen siyasal, ekonomik ve toplumsal gelişmeler insanların kendi istekleri doğrultusunda veya zorunlu nedenlerden dolayı yaşadıkları çevreyi belirlemede büyük rol oynamıştır.

Birinci Sanayi Devrimi'nin getirdiği makineleşme insanların üretim biçimini değiştirerek, topraktan kopuşunu ve kentlerin ortaya çıkış sürecini başlatmıştır. Ekonomik nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan kentler, daha sonraki süreç içerisinde insanlara bryandan daha iyi yaşam imkânları sunarken öte yandan da birçok olumsuzluğun ortaya çıktığı mekânlar olmuştur. Kentler insanlara gerek sağlık, eğitim, konut ve gerekse kişisel gelişimlerine yönelik alanlara erişim imkânı sağlayarak yüksek yaşam standartları oluşturmuştur. Kentlerdeki nüfus artışıyla ortaya çıkan altyapı ve konut sorunu her geçen gün büyümeye devam etmiş, kentlerde çarpık yapılaşmaya yol açmıştır.

Türkiye'de özellikle 1950'li yıllarda başlayan kırdan kente göç serüveni kentlerde barınma ve altyapı sorunları ortaya çıkarmıştır. Türkiye tarihinde II. Dünya Savaşı'nın bitimi ile başlayan bu dönem pek çok bakımdan önemli bir dönüm noktası oluşturmaktadır. Ancak bu çalışmada Türkiye kentleşmesindeki Suriyeli göçmenlerin kentsel uyum sürecine odaklanıldığı için, Suriye iç savaşının patlak verdiği 2011 yılından günümüze kadar olan dönem incelenmekte ve analize konu edilmektedir.

Çeşitli sebeplerle mülteci konumunda olanları ilgilendiren Cenevre Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 28 Temmuz 1951'de imzalanarak, 22 Nisan 1954 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme mülteci tanımını '1951

yılından önce ve Avrupa’da meydana gelen olaylar’ şartıyla sınırlamıştır. Ancak, 1951 yılından sonraki olaylar sonucundaki mültecilere de korunma sağlanması ihtiyacı duyulmuş ve ‘1967 Protokolü’ kabul edilerek Sözleşme’deki tarih sınırlaması taraf ülkeler için kaldırılmıştır.

Cenevre Sözleşmesi’ne 1961 yılında taraf olan Türkiye, 1967 Protokolü’nü ise 1968 yılında onaylamış, ancak Sözleşmenin ilk halindeki coğrafi sınırlama ilkesini sürdürmeye devam etmiştir. Bu nedenle Türkiye, Avrupa dışından gelen sığınmacıları mülteci statüsüne almayarak, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 62. Maddesi gereği Suriye’den gelen göçmenleri “Şartlı Mülteci” statüsünde tanımlamıştır.

Göç, çeşitli sebeplerle insanların bireysel veya kitlesel olarak yer değiştirme eylemini ifade etmektedir. Bu yer değiştirme bir nüfus hareketini de beraberinde getirmiştir. Nüfus hareketliliği sonucu geldikleri yerlerde toplumsal, siyasal ve ekonomik açıdan değişim yaşanmasına sebebiyet veren insanlar “Göçmen” olarak tanımlanmaktadır. Çalışmada “Mülteci” ve “Şartlı Mülteci” kavramı yerine “Göçmen” kavramını kullanma gerekçesi ise insan haklarının evrenselliği ilkesi gereği gerek Avrupa olsun gerekse Avrupa dışından gelen insanları bir bütünlük içinde değerlendirme gerçeği doğrultusunda tercih edilmiştir.

Bu çalışmada 2011 yılından itibaren Suriyeli göçmenlerin Türkiye kentleşmesindeki rolleri, kente etkileri ve göç sonrasında yaşanan süreçler tüm boyutlarıyla ele alınmaktadır. Böylece Suriyeli göçmenlerin kentler üzerinde yarattığı değişim ve dönüşümlerin etkileri analiz edilmektedir.

1.2. Araştırmanın Denencesi (Hipotezi) ve Amacı

Bu çalışmanın iki denencesi vardır. Bu denenceler şöyle açıklanabilir:

Denence 1: Türkiye kentlerindeki Suriyeli göçmenlerin sahip oldukları sosyo-kültürel ve ekonomik yapı, 2000’li yıllardaki Türkiye kentleşme dinamiklerinin değişmesine ve yeni türde bir göç kültürünün Türkiye kentleşmesine yeni bir sorun olarak eklemlenmesine neden olmaktadır.

Denence 2: Giresun kentinde yaşayan Suriyeli göçmenler kente sosyal ve ekonomik anlamda uyum sağlayamamıştır.

Bu kapsamda araştırmanın amacı, Suriye’de 2011 yılında başlayan iç savaş sonucu ülkelerini terk ederek Türkiye’ye gelen Suriyeli göçmenlerin bir kısmının Doğu Karadeniz Bölgesi’nde yer alan Giresun kentine uyum sürecini incelemektir. Suriyeli göçmenlerin bu amaçla bölgede yer alan Giresun kentini tercih etme gerekçelerini, kente uyum süreçlerini, kentteki yaşam koşullarını, kente bakış açılarını ve beklentilerini tespit etmektir.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma yapılırken tarihsel ve betimsel analize yer verilmiştir. Konu işlenirken elektronik ve basılı kaynaklardan (kitap, makale, dergi vs.), gazete haberlerinden ve sosyal medya gündemlerinden yararlanılmıştır. “Türkiye Kentleşmesine Uyum Süreci Açısından Suriyeli Göçmenler: Doğu Karadeniz Bölgesi, Giresun İli Örneği” başlıklı bu araştırmaya kaynaklık etmek üzere ve Suriyeli göçmenlerin yaşadıkları kente uyum süreçlerini analiz etmek için 20 anket sorusundan oluşan bir alan araştırması yapılmıştır.

Anket çalışmasına katılan kişilerin yaş sınırlaması 18 ve üstü olarak belirlenmiştir. Bu yaş sınırlamasının nedeni Türk Medeni Hukuku’na göre reşit sayılabilecek yaş sınırının 18 yaş ve üstü olmasıdır. Giresun Göç İdaresi verilerine göre Giresun Kentinde toplam 144 Suriyeli göçmen bulunmaktadır. Yaş sınırlaması nedeniyle alan araştırması kapsamında kentte bulunan toplam 89 Suriyeli göçmenin 76’sına 20 sorudan oluşan anket uygulanarak göçmenlerin kente uyum süreçleri hakkında bilgi elde edilmeye çalışılmıştır. Yapılan anketler, kimlik bilgileri içermeyip sadece kentsel uyum sürecinde karşılaşılan sorunları saptamaya yönelik sorular içermektedir.

Anket cevaplarının sadece bu Araştırma kapsamında kullanılacağı ve görüşmelerin yaklaşık 40 dakika süreceği alan araştırmasına başlamadan önce planlanmıştır. Çalışma sırasında 76 anket formu uygulanmış ve bu sayı üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Soru kâğıdı katılımcıların sosyo-demografik bilgileri ile bulundukları kente uyum süreçleriyle ilgili karşılıklı görüşme niteliği taşımaktadır. Araştırma Aralık 2018 ile Şubat 2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Çalışma alanı

olarak belirlenen Giresun ilinde Suriyelilerin yaşadıkları yerler tespit edilerek gerek dışarıda gerekse yaşadıkları yerlerde görüşme yapılmış olup, cinsiyet dağılımındaki eşitliğe de dikkat edilmiştir.

1.4. Araştırmanın Kavram Tanımları

Konuyu daha iyi özümsemek için araştırmada kullanılan kavramların bilinmesi son derece önemlidir. Araştırma için kullanılan anahtar kavramlar şunlardır: Kent, Kentleşme, Göç, Uluslararası Göç, Göçmen.

Kent: Kent Bilim Terimleri Sözlüğü'nde (Keleş,1998:75) Kent şöyle tanımlanmaktadır: “Sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinmelerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşlarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşim birimidir”.

Kentleşme: Sanayileşmeye ve ekonomik gelişmelere bağlı olarak, kent sayısının artmasını ve bu kentlerin ortaya çıkmasını sağlayan toplum yapısında meydana gelen örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma beraberinde, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere has değişikliklere neden olan bir nüfus birikimi sürecidir (Keleş, 2004:22).

Göç: İnsanların veya toplumların yerleşik olduğu yerden başka bir yere yerleşmek amacıyla yer değiştirme eylemidir (Keleş,1998:58). Aynı zamanda göç, farklı nedenlerle ortaya çıkan ve göç veren ile göç alan yerlerde toplumsal farklılıkların yaşanmasına neden olmaktadır (Tümtaş, 2007:7).

Uluslararası Göç: İnsanların ülkeler arası ekonomik, dini, siyasi ve sosyal sebeplerden dolayı yeni yerleşim yerleri belirleme hareketidir (Çakır, 2011: 210).

Göçmen: Bloch (2011:533) göre göçmen, herhangi bir sınırlama olmaksızın göç alan ülkeye giriş yapan, çalışma hakkı sağlanan ve dahası barınma özgürlüğü olan ve bu imkanlar dahilinde bulundukları ülkenin genel görünümünü yansıtan kişilere denilmektedir.

1951 yılı Cenevre Sözleşmesi, mültecilerin hukuki durumuna ve hayatlarına ilişkin küresel anlamda yasal bir düzenlemedir. Cenevre Sözleşmesinde mülteci “ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişi” olarak ifade edilmektedir.

Göçmen kavramının kapsamlı bir niteliği söz konusu olduğundan, her ne sebeple olursa olsun bir göç hareketi içerisinde bulunan insanların tanımı göçmen olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle göçmen kavramı mülteci olarak tanımlanan kişileri de kapsamaktadır. Çeşitli sebeplerle ülkelerinden göç eden insanların tüm yaşamsal haklarını güvence altına almak için özel tanımlamalar yerine genel ve kapsayıcı bir tanımlama olan göçmen kavramını kullanmak daha uygun bulunmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sunuş Sırası

Bu araştırma 5 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; Araştırmanın konusu, önemi, yöntemi, denencesi ve amacı, araştırmada kullanılan kavram tanımları ve araştırmanın sunuş sırası yapılmıştır. İkinci bölümde, literatür özetiyle, 2000’li yılların kentleşme dinamikleri genel bir bakış açısıyla değerlendirilerek Türkiye özelinde kentleşme sürecine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, Türkiye kentleşmesinde ve Doğu Karadeniz Bölgesi’ndeki Suriyeli göçmenlerle ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır. Dördüncü bölümde, Giresun Kentinde Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Giresun kentine uyum süreçleri alan araştırmasıyla ortaya konulmuştur. Son bölümde ise konuyla ilgili genel bir değerlendirme verilmiş ve genel öneriler sunulmuştur.

2. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ LİTERATÜR ÖZETİ

Bu başlıkta araştırmaya ilişkin literatür özeti 3 ayrı sınıflandırma altında verilmektedir. Bu sınıflandırmada özellikle “Suriyeli Göçmenler ve Kentleşme” ilişkisine yönelik ve 2000’li yıllar özelinde bir literatür taraması temel alınmıştır. Başlangıçta Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Veri Merkezi bilgilerine göre konuya yönelik üretilmiş yüksek lisans ve doktora tezlerinden doğrudan ilgili ve önemli olanlar değerlendirilmiştir. İkinci olarak kentleşme ve göç ilişkisi üzerinde Türkçe dilde yapılmış makale, kitap, proje ve benzeri yayınlar arasından önemli görülenler incelenerek genel bir değerlendirme ile sunulmuştur. Üçüncü olarak ise yabancı dilde yapılan Suriyeli göçmenlere yönelik çalışmalar değerlendirilmiştir.

2.1. YÖK Veri Tabanında Yer Alan Lisansüstü Çalışmalar

YÖK Veri tabanından “göçmen” anahtar kavramıyla yapılan taramada 48 adet yüksek lisans tezine ve 6 adet doktora tezine ulaşılmıştır. “Suriyeli göçmenler” anahtar kavramıyla yapılan aramada 32 adet yüksek lisans tezi, 3 adet ise doktora tezi olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte “Suriyeli göçmenler ve kentleşme” anahtar kavramıyla yapılan taramada ise 26 adet teze ulaşılmıştır. Lisansüstü düzeyde yapılmış tüm çalışmaları burada değerlendirmek çalışmanın kapsamını aştığı için yalnızca araştırma konusuyla doğrudan ilgili olan tez çalışmaları aşağıda kısaca değerlendirilmektedir.

2011 yılında Suriye’de çıkan iç savaş sonrasında Suriyeli göçmenlerin farklı ülkelere göç ettiği bilinmektedir. Bu göç sonrasında alana ilişkin birçok çalışma yapılmıştır. Göçmenlerin toplumsal, ekonomik ve sağlık alanlarına etkileri lisansüstü çalışmalara konu olmuştur. Bu çalışmalara örnek olabilecek tezlere bakıldığında; “Televizyon Haberlerinde Nefret Söylemi: Suriyeli Sığınmacılar Örnek Olayı” adlı doktora tezi Doğan (2015) tarafından yazılmıştır. Tez çalışmasında televizyon haberlerinin, haber başlıklarının, söylemlerinin ve yorumlarının nefret kavramını daha çok pekiştirdiğini ve aktarıcısı olduğunun vurgusu yapılmıştır. Çalışmada Suriyeliler hakkındaki nefret söylemi analiz edilerek, göçmenlerin ötekileştirme

algısı üzerinden nefret söyleminin hedefi haline geldiklerini ve buna da sebep olarak televizyon haberlerindeki nefret söyleminin etkisi olduğunun konusu incelenmiştir.

Yılmaz (2017) “Yerel Halkın Türkiye'deki Suriyelilere Bakışı: Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Adana Örnekleri” adlı doktora tez çalışmasında, 2011 yılında Suriye'de ortaya çıkan iç savaşın Türkiye açısından önemli sonuçlarından birisi olan çadırkent ile konteynerkentlerin kurulduğu 5 ilde (Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Adana) yerel halkın Suriyelilere yönelik bakış açısını araştırmaktadır. Türkiye’de kalış süreleri uzayan ve ülkelerine geri dönme konusunda belirsizlik söz konusu olan Suriyeli göçmenlere yönelik yerel halkın bakışını anlayabilmek amacıyla yapılan bu araştırma sonuçlarına bakıldığında, sürekli büyüyen göçmen nüfus karşısında ekonomik ve toplumsal sorunların ortaya çıktığı gözlenmiştir. Bu durum karşısında yerel halkın Suriyeli göçmenlere karşı olumsuz yönde bakış açısı içerisinde oldukları ve sorunların daha da büyümemesi için yerel halkla Suriyeli göçmenler arasında toplumsal uyum çalışmalarının bir an önce başlaması gerekliliği vurgulanmıştır.

“Suriyeli göçmenlerin Antakya sosyal hayatına etkisi 2012-2016” başlıklı tez çalışmasında Karşlı (2018) Suriye'de 2011 yılında toplumsal bir hareket olarak başlayıp sonrasında iç savaşa dönüşen ve halen daha devam eden olaylar sonucunda Hatay'a göç eden Suriyeli göçmenlerin farklı sosyo-ekonomik kesimlerin ikamet ettiği Antakya'daki toplumsal hayatı nasıl etkilediklerini incelemiştir. Bu araştırma yapılırken göç teorilerinden faydalananarak Suriyeli göçmenlerin neden Antakya'yı tercih ettikleri sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmada yine Suriyeli göçmenlerin sosyo-ekonomik alanda olumlu ve olumsuz ne gibi değişikliklere neden olduğu, iş gücü piyasasını nasıl etkiledikleri, yoğun göç alan iller arasında yer alan Hatay'ın Antakya ilçesinde barınma ve emlak sorunları ile bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinden bahsedilmiştir.

Apak (2014) Suriyeli Göçmenlerin Uyumu ve Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği” başlıklı tez çalışmasında göçün nedenlerini, göçün sonuçlarını, göç türlerini ve göç teorilerini inceleyerek ve nicel araştırma yöntemi kullanarak göçmenlerin kente uyumu ve gelecek beklentilerini araştırmıştır. 2011 yılında Suriye’de başlayan olaylar itibariyle gerçekleşen Suriyeli göçü arasında bağlantılı şekilde göçmenlerin

kente uyum sorunu ve kentteki sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri araştırılmıştır.

Çatak (2018) Gündelik Yaşamda “Yerleşikler Ve Dışarıklıklar”: Suriyeliler Ve Yerli Halkın Karşılaşmaları adlı doktora tezi çalışmasında, Suriyeli göçmenlerle yerel halk arasındaki ilişkileri incelemiştir. Göçmenlerin gündelik yaşamları içerisindeki durumları ile yerli halkın güvenlik konusundaki endişeleri üzerinde durulmuştur. Suriyeli göçmenlerin içinde bulundukları savaş durumuna yerli halkın bazen anlayış bazen de önyargılı tutumlarının olduğu vurgusu yapılmıştır. Çalışmada katılımcıların birçoğunun Suriyeli göçmenlerle yerel halk arasında selamlaşma dışında bir ilişki içinde olmadıklarının vurgulandığından bahsedilmiştir.

Dokuyucu (2018), Zorunlu Göçe Maruz Kalan Suriyelilerin Türkiye’de Yaşadıkları Barınma Sorunları: Kilis Örneği adlı Yüksek Lisans tez çalışmasında Suriyeli göçmenlerin Kilis’te yaşadıkları barınma sorununa değinmiştir. Çalışma kapsamında Kilis’te bulunan Suriyeli göçmenlerin alt gelir grubunda olduklarından Kilis’te kira tutarlarının daha düşük olduğu evleri tercih ettikleri gözlenmiştir. Bu evlerin fiziki şartlarının kötü olduğu, bakımsız ve sağlıksız konutlardan olduğu görülmüştür. Suriyeli göçmenlerin bu konutlarda ekonomik olması nedeniyle sayıları 6-20 kişi arasında değişen gruplar halinde yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Suriyeli göçmenlerin sağlıksız ve yetersiz koşullarda barınarak sıkıntı içinde yaşadıkları gözlenmiştir.

2.2. Türkçe Dilde Yapılmış Araştırmalar

Kent, kentleşme, neoliberalizm, küreselleşme, göç, Suriye krizi, Suriyelilerin kente uyum süreçleri konularını ele alan çalışmalar; genel olarak 2000’li yıllar kentleşmesini ve Suriye savaşının kentleşme sürecine etki eden yönlerini tüm boyutlarıyla incelemeye yardımcı olacak şekilde tartışmaktadır.

Türkiye kentleşmesinin en belirleyici dinamiklerinden birisi iç göç hareketleridir. 1980-1985 yılları arasında kırdan kente göç eden nüfus 860.445 kişi ve 1985-1990 yılları arasında ise 969.871 kişi olarak hesaplanmıştır. Bu dönemler içerisinde kırdan kopuş başlamış ve kentte yeni yaşam alanları bulmak için göç eden

nüfus oranının artış gösterdiğini Ersoy ve Şengül (2002:38) çalışmalarında belirtmişlerdir. Göktürk ve Tümtaş (2008) ise bu süreci izleyen aşamalarda, kırlardan kentlere gidiş yaygınlaştığını ve göçün âdeta kurumsallaştığını belirtmişlerdir. 1950’li yıllarda %24’lerde seyreden kentleşme oranı, bu dönem (1950-1990) içerisinde, 1975’de %41.8’e, 1980’de %43.9’a ve nihayet 1990’da %59.6’a yükselmiştir. Bu dönemde yaşanan kırdan kente göçü, Durugönül’ün (1997:97) belirttiği gibi, daha çok ülkenin geri kalmış bölge ve kentlerinden gelişmiş ve görece iyi yaşam koşullarının olduğu bölge ve kentlere yönelmiştir.

Göç sonucu kentte sorunlar artış göstermiş ve çözüme kavuşturulması gereken sorunlar giderek büyüyerek daha da çözümsüz hale gelmiştir. Göktürk (2001:282) çalışmasında, yaşanan bu göçü, kısa bir süre sonra, ilk plandaki göç edenlerin bireysel çözümsüzlük konumunun çok daha ötesine geçmiş, önce göç edilen mekânda, mekânı paylaşanların (eski ve yeni) tamamı için ekonomik, sosyal, yönetsel ve kültürel açıdan hızla büyüyen kitlesel sorunlar ortaya çıkmaya başlamış, hemen ardından da, göçe katılan mekânın ülke ekonomisine (örn. hayvancılıkla) sağladığı katkının artık yaratılamaması nedeni ile önemli bir açık olduğunu vurgulamıştır. Nüfusun kırdan kente yerleşmesiyle, tarım dışı faaliyetler önem kazanmış ve karmaşık bir yapı içerisinde yaşam alanları yaratılmıştır. Aslanoglu (2000:13) çalışmasında kenti, tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, kontrol fonksiyonlarının toplandığı, belirli büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeylerine varmış bir mekân olarak ele almaktadır. Göktürk (2001:282) çalışmasında, nedenleri çeşitli boyutlarda tartışılmaya açık bu süreçte, tarımsal üretimden boşa çıkan nüfus değil, tarımsal üretimin farklı boyutlarında yer alırken, mekânından koparılan bir nüfus, iradesi dışında kent nüfusuna eklemlenmiştir.

Kentli bir nüfus yaratılma gayreti içerisinde birçok sorun göz ardı edilerek olumlu yönde toplumsal bir algı yaratılmıştır. Kentli bir birey olmanın önemi vurgulanarak, insan eliyle oluşturulan yapay imkânlar yaratılarak ortaya çıkarılan kentleri cazibe merkezleri haline getirmişlerdir. Duru ve Alkan (2002:104) kentli bireyi, geniş ölçüde, ekonomik, siyasal, eğitimsel, dinsel ya da kültürel alanlardaki gönüllü örgütlerin etkinlikleri sayesinde, kişiliğini ifade ederek, geliştiren, statü kazanan ve uğraş alanını oluşturan eylemleri sürdürebilmesi ile açıklamaktadırlar.

Kentin insana sunduğu bu imkânlar sayesinde her birey yaşadığı ortamı daha iyi koşulları olan ortama tercih ederek mekânsal değişikliğe gitmiştir.

Göktürk (2001:282) çalışmasında, ekonomik ve sosyal açıdan kente göçü planlamayan, böylesi bir göç için bir hazırlığı ve beklentisi olmayan, daha iyi yaşam koşulları arayışının bulunduğu kırsal mekânın dışına taşımayı düşünmeyen bu kesim, kentsel alanlara yığılmış, bu yığılanlar ise, bireysel çözümsüzlüklerle karşı karşıya kalmıştır. Dünyada siyasal, sosyal ve ekonomik değişimlere bağlı olarak yeni kavramlar yaratılmıştır. Bu kavramlardan biri olan küreselleşme rüzgârı her kesimden insanı gerek olumlu gerekse olumsuz yönden etkisi altına almıştır.

Şengül'e göre (2000:127) günümüzde sermaye birikim süreçleri ve teknolojiye ortaya çıkan gelişmelere paralel olarak, geçmişte kendisini ulusal ve hatta yerel ölçekte tanımlayan sermayenin giderek ulusal sınırlamaları aşma kaygısı ön plana çıkmış, bu eğilim de bir anlamda geçmişteki ulus devlet modelinin aşınmasının arkasındaki temel neden haline gelmiş bulunmaktadır. Buğra'ya göre (2015:198) 1980 sonrası dönemin başında neoliberal küreselleşme ortamına hâkim olan piyasa Türkiye'de de geçerlidir. Dönem, özellikle sosyal devlet anlayışının şiddetle eleştirildiği ve her şeyin devletten beklemeye alışmış bir milletin piyasayla terbiye edilmesi görüşünün benimsendiği bir dönemdir.

Göktürk ve Tümtaş'a göre (2008) 21. yüzyılın ilk yılları, Türkiye'de, küreselleşmenin beklentileri doğrultusunda yapılan düzenlemelerin, merkezi ve yerel yönetimlerle ilgili yeni yasaların neoliberal anlayış çerçevesinde hayata geçirildiği yıllar olmuştur. Yeni düzenlemelerle birlikte, özellikle her düzeydeki belediyeler ve il özel yönetimleri aracılığı ile yerel ve yandaş sermayenin önü açılmış, yerel yönetimler bu kesimin daha da palazlandırılmasının bir aracı konumuna dönüşmüşlerdir.

Türkiye kentleşmesinde 2011 yılı sonrası önemli bir aktör konumuna gelen Suriyeli göçmenler kentlerde yaşadıkları farklı sorunlarla gündeme gelmektedir.

Göç eden insanların yaşadıkları çevreden uzaklaşarak yeni bir kültürle karşılaşması yeni bir dil öğrenme zorluğunu ve alıştığından farklı olarak yeni bir yaşam tarzına alışma güçlüğüne, Gün (2011) çalışmasında ele almıştır. Bulundukları

bölgeleri terk ederek yeni yerleşim yerlerine göç eden insanların geldikleri bu yerlere adapte olma süreci zor ve birçok güçlüğü beraberinde getirmiştir.

Erdoğan (2014:6) çalışmasında, insanların çeşitli nedenlerle yeni bir hayat kurmak için geldikleri ülkelerin yaşantılarına uyum sağlaması, kendi ülkelerindeki koşulların düzelmemesi ya da şimdiki şartlarından daha kötü bir yaşama sahip olma düşüncesi noktasında geri dönme isteklerini zayıflatmaktadır. Türkiye’de bu süreç Suriyelilerin, ülkelere geri dönmek için yaşam alanlarının eski durumuna kavuşması, barış ve huzur ortamının sağlanmasının oluşmasını beklmeleriyle devam etmektedir. Bu ise kısa ve orta vadede çözülebilecek bir sorun olmayıp, Suriyelilerin ülkelere geri dönmeleri ve sürekli olarak Türkiye’de yaşamayı tercih etme olasılığının yüksekliğine dikkat çekmektedir.

Çalışmasında, Suriye iç savaşı’nın sonuçlarından en fazla etkilenen ülkenin Türkiye olduğunu belirten Koyuncu (2014) Türkiye’nin bu durum karşısında hukuktan dış politikaya, güvenlikten sağlığa, eğitimden istihdama, ekonomiden kültüre birçok alanda toplumsal yapının bütünüyle etkilenmesine yeni olguların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir.

Ünal (2014: 68) Dünya’daki son gelişmelere ve ülkenin sosyal ekonomik gelişiminin meydana getirdiği yeni şartlar nedeniyle Türkiye’nin hem “göç alan” hem de göçmenlere “geçiş alanı” yaratan bir ülke konumu geldiğini belirterek göçmen nüfusa ev sahipliği yapar konumuna gelmiştir. Bu durum Türkiye’nin bu alana yönelik çözüm arayışları üretme ve istikrarlı bir politika izleme gereksinimi ortaya çıkarmıştır. Bu sürecin doğru ve etkin bir biçimde yönetilmemesi durumunda ise, Türkiye’deki göçmen nüfusun varlığının birçok kentte karmaşık bir yapının oluşmasına zemin hazırlayacağını belirtmiştir. Kentlerde yaşanacak sosyal dışlanma, ayrımcılık, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, ötekileştirme, kayıt dışı, çalışma, yoksulluk gibi çok boyutlu sorunların yaşanılmamasının kaçınılmaz olduğunu vurgulamıştır. Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılar giderek daha da kalıcı hale geldiğini belirten Karasu (2016:1013), Suriyeli göçmenlerin misafirliğinden ziyade uyum sorunundan bahsetmektedir. Bu durum karşısında uyum sürecini ve bu süreçte yaşananların doğru bir şekilde analiz edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Çalışmasında Şanlıurfa örneği üzerinden uyum sürecini karşılıklı bir etkileşime dayandırmaktadır. Bölge

halkının Suriyeli sığınmacılara yönelik "ötekileştirici" bir söylemden vazgeçirilerek ve bölgeye bir yük getirdikleri algısından kurtularak daha üretken ve çözümcü yollara başvurulması gerektiğini vurgulamıştır. Yine Suriyelilere Türkiye'deki mevcut kanun ve kurallara uymaları, iş imkânları dâhilinde Türklerle aynı şartlara tabi olduklarını ve yaşadıkları kentlere uyum göstermeleri gerekliliğini ortaya koymuştur.

Erdoğan (2014:9) çalışmasında, Türk toplumunda nüfusu giderek artan Suriyelilere yönelik tepkilerin arttığını, onları güven ve huzur ortamlarının bozulma sebebi ve iş hayatlarında yaşanan olumsuzlukların baş aktörü olarak görmelerinin tehlikeli boyutlara ulaştığına değinmiştir. Bu tehlikenin dikkate alınması gerektiğini, toplumla bütünleştirici ve sürdürülebilir göç yönetimiyle mümkün olabileceğini belirtmiştir.

2.3. Yabancı Dilde Yapılmış Araştırmalar

Bu başlıkta konuyla doğrudan ilgili İngilizce dilde yapılmış araştırmaların genel bir özeti sunulmaktadır. Bu kapsamda seçilmiş bazı araştırma örnekleri aşağıda tanıtılmaktadır.

Castles ve Miller (2008:18) çalışmalarında, İnsanların göç ettikleri ülkenin, gelenekleriyle, dinleriyle, alışkanlıklarıyla farklı anlayışlara sahip olması onların bu ülkelerde genellikle daha düşük sosyal statülü iş kollarında çalışmalarına, kötü koşullarda barınmasına ve kültürlerinin bazı özelliklerini en az birkaç kuşak boyunca koruyabildiklerini belirtilmiştir.

Bloche (2011:532) çalışmasında göçmenlerin farklı nedenlerle farklı ülkelerden gelmeleri, farklı oldukları kültürel, ekonomik ve sosyal yaşantılarını da beraberinde getirmiş olmaları göç alan bölgelerde göçmenler için yasal düzenlemelerin yapılmasına ve refah haklarının sağlanmasına yönelik bir takım düzenlemelerin yapılması gerekliliğinden bahsetmektedir.

PEW Araştırma Merkezi'nin yaptığı tahminlerine göre, Suriye'de yedi yıl süren çatışma sonrasında yaklaşık 13 milyon Suriyeli yerinden edilmiştir. Bu sayı iç savaş öncesi nüfusun yaklaşık olarak onda altısına denk gelmektedir. Bu durum son

yıllarda hiçbir milletin yerinden edilen bu nüfusun bu kadar büyük bir yüzdesine sahip olmadığını ifade etmiştir (Connor, 2018)

2016 yılında Kanada'ya kabul edilen Suriyeli göçmenlerin iyileşme konusunda zorluklarına ve yaşadıkları travmalara yönelik tüm bakım ve diğer imkânlar sağlanarak Suriyeli göçmenlerin Kanada'da yaşama uyum sağlaması amaçlandığını belirtmiştir (Hansen ve Huston, 2016).

Küresel İnsani Yardım Raporuna (2017) göre, 2016 yılında ABD, 6 milyar 314 milyon dolarla ilk sırada yer alırken, Türkiye 6 milyar dolarlık bir yardımla ikinci olmuştur. Yine Türkiye 2016 yılında milli gelirinin % 0,75'ini insani yardım için ayırmış ve "Dünyanın En Cömert Ülkesi" konumuna gelmiştir. Bu durum 2017 yılında da devam etmiş, Türkiye 8 milyar 70 milyon dolarlık insani yardım ile dünyanın en çok yardım yapan ülkesi olmuştur. Türkiye milli gelir payı içerisinde % 0.85'lik bir oranı insani yardımlara ayırarak, yapılan yardımların milli gelir payı içindeki oranı sıralamasında da birinci gelerek yine "Dünyanın En Cömert Ülkesi" unvanını almıştır (reliefweb,2018).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL TARTIŞMALAR

3. TÜRKİYE’DE KENT VE KENTLEŞME

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle Türkiye’deki kentleşme dinamikleri üzerinde durulmaktadır. Kentleşme dinamiklerinin değişimleri ve bu değişimlerin mekânsal yansımaları ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Son olarak Türkiye’nin kentleşme süreci genel olarak özetlenmektedir.

3.1. Kentleşme Süreci ve Kentleşme Dinamikleri

Kentler, insanın yaşamını sürdürdüğü ve yeryüzünden yararlandığı odak noktalarıdır. Çevresindeki bölgelerin bir ürünü olan ve buraları etkileyen kentler, ekonomik ve toplumsal gereksinimlere yanıt verecek biçimde gelişirler. Her kent, türlü yönlerden bakılırsa, kendine özgüdür; ancak işlev ve biçim açısından diğerlerine benzemektedir (Duru ve Alkan, 2002:55).

Kentleşmeye etki eden dinamikler dünyada her geçen gün benzerlik göstermektedir. Özellikle 2000’li yılların kentleşmesine etki eden temel dinamikler; göç, suç, terör, teknoloji, güvenlik, küreselleşme ve neoliberal politikalaradır.

Göç, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Tarih boyunca farklı nedenlere bağlı olarak insanlar sürekli olarak mekân değiştirmişlerdir. Göç kavramı geniş bir değerlendirme ile ele alınmalıdır. Bir yerleşim alanından başka bir yerleşim alanına doğru, bireysel ya da kitlesel olarak gerçekleşen, belirli bir süre için ya da kalıcı bir biçimde yaşanan ve genellikle daha iyi hayat koşullarına sahip olmak için gerçekleşen nüfus hareketi şeklinde değerlendirilmelidir (Tümtaş, 2009: 113). İşte bu nüfus hareketi, göç edenleri olduğu kadar göç alan yerleşim yerlerinin mekânsal yapısını da değiştirmektedir. Farklı nedenlere bağlı olarak göç edilen yer itici duruma gelmişken, daha iyi yaşam olanakları sunan mekân çekici yer konumunu almıştır. Kentin çekici etkileri karşında, kente hazırlıksız gelen ve geldikleri yeni yerleşim

alanlarında sosyo-ekonomik birtakım problemler yaşamalarına neden olmaktadır. Bu problemlerin toplumda sosyal ayrışmayla sonuçlanmaktadır.

Göçmenlerin ve yeni toplumun ayrışmasının mekânsal yapıdaki ifadesi ise yaşam alanlarının ayrışmasıdır. Bu durumda göçmenler, güvende hissetme güdüsü ile kendi profillerine benzer insanlarla birlikte yaşama eğilimi göstermektedir. Bu nedenle mekânsal birlikteliklerde etno-kültürel ve/veya sosyo-ekonomik benzerlikler son derece etkilidir (Tümtaş ve Ergun, 2016: 1353). Toplumdan soyutlanma ve benzer kimliklerin birlikteliği sonucunda ise kentlere uygun olmayan yapılarda yaşama alanları oluşturulmuştur. Göç alan kentin kalabalığı ve karmaşık nüfus yapısı toplumsal denetimi zayıflatmıştır.

2000'li yıllar kentleşmesini etkileyen dinamiklerden biri olan suç olgusu evrenseldir. Toplumların tarihsel süreçleri incelendiğinde, suçun her tür sosyal yapıda ve her türlü kentsel mekânda her zaman var olduğu görülmektedir. Suç, kentteki denetimsizlikten ve kentte biriken kaynakların zenginliğiyle kendine ideal bir alan bulmuştur. Kentteki suç olgusu diğer yerleşim yerlerine göre farklılık göstermektedir.

Suç korkusu günümüz kentlerinde önemli bir sorun haline gelmiştir. Farklı kültürlerin, grupların bir arada yaşadığı kentler aynı zamanda artan yasa dışı göç hareketleri, yaygınlaşan ekonomik ve sosyal sorunların yaşandığı alanlara dönüşmüştür. Göç hareketlerinin başlaması ile göçmenler toplumda suç korkusunun kaynağı olarak görülmeye başlamıştır (Karasu, 2018:332).

Ayrıca teknolojik gelişmeler ulaşım ve iletişim alanlarında büyük yenilikler meydana getirmiş ve bu durum kırsal alanlar ile kentler arasındaki etkileşimi ve dolaşımı artırmıştır (Kaya, 2007:47).

Küreselleşme, kavram olarak dünyanın sıkışması ve tek bir yer olarak algılama bilincinin artışı olarak tanımlanmaktadır. Bugünden bakıldığında kavramın açılımları içinde yer alabilecek süreç ve eylemlerin birkaç yüzyıldır devam ettiği görülmektedir (Aslanoğlu, 2000:128). Dünya genelinde 30 yıldan beri hâkim olan neoliberal ideoloji, zenginliğin kaynaklarının biçim değiştirmesine ve dünyanın metalaşmasına neden olmaktadır (İnsel, 2008:52). Metalaşma sürecinin en açık

gözlemlendiği alan ise kuşkusuz kent mekânıdır. Kapitalizmin kenti bir meta olarak gören yaklaşım biçimleri, neoliberal süreçte çok daha üst bir boyuta taşınmış ve uygulamadaki güçlü somut örneklerle görünür hale gelmiştir.

Sermaye gücünü elinde tutanlar ve devlet, kapitalist etkinliğin yerleştiği mekânlar ve yerler yaratmada öncü rol oynamışlardır (Harvey, 2014:154). Sermaye sahipleri neoliberal politikalar doğrultusunda birikimlerini kentsel mekânlara aktarmışlardır. Günümüzde artık kentler, yoğun bir şekilde sermaye yatırım merkezleri haline dönüşmüştür. Yatırım merkezlerine imkân veren kentsel dönüşüm alanında yaşanan gelişmeler, kentin metalaştırılması sonucu ortaya çıkmıştır. Kentin yeniden yapılandırılması çalışmaları bir yandan kent sakinlerine yeni bir yaşam alanı sunarken, bir yandan da küresel para akımının mekân üzerinden dolaşımına olanak sağlamaktadır. 2000’li yılların kentleşmesi 1980’li yıllarda ortaya çıkan neoliberal politikalar ekseninde oluşturulan kentleşmeye paralel bir şekilde gelişme göstermiştir. Devlet ve sermayenin işbirliğiyle neoliberalizmin mekânsal yapılanmasını oluşturan kentsel dönüşüm projeleriyle, kapalı konut kültürünü taşıyan siteler, rezidanslar ve alışveriş merkezleri oluşturulmaktadır.

Terör ve Güvenlik sorunu da kentleşmeye etki dinamiklerdendir. Özellikle küreselleşmenin bir sonucu olarak büyük kentler başta olmak üzere tüm kentsel mekânların güvenlik gereksinimleri buna yönelik stratejiler geliştirilmektedir. Bu sorun, özellikle 2011 yılında başlayan Suriye İç Savaşı’nın ortaya çıkmasıyla birlikte Türkiye kentlerinin de yaşanabilirlik düzeyini düşüren ve acil çözüm bekleyen kentsel sorunlardan birisidir.

Kentteki insanların yaşam alanları için son derece önemli hale gelmesinin sebebi bu korkuyla baş edememe durumundan kaynaklanmaktadır. Bir zamanlar şehrin etrafını kuşatan duvarlar, günümüzde artık şehri çok farklı yönlerde boydan boya içeriden bölmektedir. Mahallelilerin nöbet tuttuğu bölgeler, belli kişilerin girişine izin verilen sıkı koruma altındaki kamusal mekânlar, kapılarda baştan ayağa silahlı bekçiler ve elektronik olarak işleyen kapılarla donatılmıştır. Bütün bunlar, şehir kapılarının ardında pusuya yatmış yabancı ordular ya da yol çeteleri, çapulcular ve bilinmeyen öteki başlıca tehlikelere karşı değil, istenmeyen hemşerilere karşı alınmış önlemlerdir (Bauman, 2016:57). Birliktelik değil, sakınma ve ayrılma,

çağımızın megapollerindeki başlıca hayatta kalma stratejisi haline gelmiştir. Komşuları sevmek ya da onlardan nefret etmek artık mesele değildir. Komşulardan uzak durmak bu ikilemi ortadan kaldıracak veya seçim yapmayı gereksiz kılacaktır; sevmek ve nefret etme arasında bir tercih yapılmasını gerektiren durumları bertaraf etmemizi sağlayacaktır (Bauman, 2016:58).

Türkiye’de kentleşme dinamikleri alanında yaşanan süreç incelendiğinde, genel nitelikleri itibariyle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki kentleşme süreçlerine benzemektedir. Bunun sebebi sanayileşme alanını henüz tamamlayamayan ülkelerin gerek iç gerekse dış faktörlerine bağlı olarak ortaya çıkan toplumsal değişimlerinin mekâna yansımalarının kaçınılmaz olmasıdır.

Kuşkusuz kentleşmeyi hızlandıran en önemli etkenlerden birisi sanayileşme sürecidir. Sanayi Devrimiyle ortaya çıkan teknolojik gelişmelerle kentlerde kurulan sanayi tesisleri, beraberinde büyük ölçekte iş gücü talebini getirmiş ve bu talep de kentte karşılanamadığı için kırsal bölgelerden kentlere yoğun emek gücü göçü yaşanmıştır (Tunçer, 2015:277). Türkiye’de kentleşme ve sanayileşme arasında yakın bir ilişki söz konusu olmasına rağmen, sanayileşme ile orantılı bir biçimde gerçekleşmeyen kentleşme sağlıklı ve düzensiz bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Türkiye’nin kentleşme sürecinde yaşanan gelişmeleri dönemler halinde incelemek daha doğru olacağından bu konu aşağıda yeni bir başlık altında ele alınmaktadır.

3.2. Türkiye’nin Kentleşme Sürecine Genel Bakış

Ülkemizde kentleşmenin gelişimini belirleyen her döneme ait siyasal, toplumsal ve ekonomik dinamikler birbirlerinden farklı süreçler içerisinde var olmuşlardır. Kentleşmenin dinamiklerini dönemler halinde sınıflandırmak mümkündür.

Cumhuriyetin ilanı, hem modern bir ulus devletinin kuruluşu ve ulusal bir ekonominin inşası yönünde kalıcı adımların atılması, hem de mevcut sınırların büyük ölçüde çizilmiş olması bakımından kentleşme süreçlerinin analizinde başlangıç yılı olarak alınmaktadır. Cumhuriyetin Osmanlı’dan devraldığı ekonomik yapı için, dünya ekonomisi ile tarım ürünleri ve madenler ihraç edip sanayi tüketim malları

ithal eden bir ‘yarı-sömürge’ ülke nitelemesi uygun görünmektedir. 1950 yılına kadar süren bu dönemde dünya ekonomisi ile eklemlenme biçiminde (tarım ülkesi olmak bakımından) köklü bir değişiklik yaşanmazken, ulusal bir ekonominin inşası ve ‘yerli’ bir sermayenin geliştirilmesi bakımından önemli adımlar atılmıştır (Boratav, 1989).

1923-1950 yılları arası kentleşme dinamikleri, ulus devletinin oluşma aşaması açısından önemlidir. Türkiye’nin temellerinin atıldığı Cumhuriyetin ilk yılları olan 1923-1950 döneminde Devlet, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı yaratma çabaları içerisinde olup, güçlü bir ulus devletinin temellerini atma yönünde çalışmalar içerisinde. O yüzden güçlü bir kentleşme dinamiği oluşmamış düşük bir kentleşme eğilimi görülmüştür. İlerleyen dönemlere doğru kentleşme hızı, nüfus artış hızına bağlı olarak gerçekleşmiştir. Ancak kentleşme alanında yaşanan gelişmeler bu dönemin sonlarına doğru olmuştur. Bu dönem içerisinde Ankara’nın başkent oluşu bu kentin kentleşme hızını artırmıştır. Bu yıllarda kentleşme durgun bir dönem içerisinde (Şengül, 2009:110).

1950-1980 yılları arasını kapsayan dönemde kentleşmenin hareketli olduğu gözlenmektedir. Türkiye’de 1950 sonrasına doğru, Ankara dışındaki yerlerde kentleşme hızı yaşanmıştır. Bu dönemde Marshall Yardımı ile tarımda makineleşme artmış, karayolları gelişmiş ve kentsel alanlara yönelim artmıştır. Kentleşme alanında yaşanan bu hızın sebebi ise, tarım alanlarında traktörün yani makineleşmenin insan emeğinin yerini almasıdır. Bu dönem içerisinde kentler arası karayolu ulaşımının kurulması, insanların bir yerden bir yere göç etme sürecini hızlandırarak kentlerdeki nüfus birikimine neden olmuştur.

Emeğin kente göç süreci başlayarak kentlerde emek gücünün tutunma çabaları toplumda siyasal, ekonomik ve sosyal alanı etkisi altına almıştır. 1950’de %18.5 olan kent nüfusu 1960’da %25.2’ye, 1970’de %35.7’ye, 1985’te %53,6’ya, 1990’da %56,3’e ulaşmıştır. 2000’li yıllarda %65 iken 2010’da %71 olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2017).

Özetleyecek olursak, İkinci Dünya Savaşı ile başlayan 1970’li yılların sonuna kadar uzanan bu dönemde, gerek gelişmiş gerekse de azgelişmiş ülkelerde, kentsel gelişmenin merkezinde emeğin yeniden üretimi sorunu vardır. Bu dönem içinde

kentin merkezindeki orta sınıfla kente kırdan yeni gelen emekçilerin barınma ihtiyaçlarını karşılamak için, kendi imkânları ile oluşturdukları gecekondular arasında bir ikilik oluşmuştur. Bu ikililiğin sistemi tehdit etmemesi için, siyasal sistemin bu kesimlere yönelik bir dizi tavizlerin verilmesiyle sonuçlanmıştır. Bununla birlikte, kentlerde ortaya çıkan bu yapılanma, 1980'li yıllarda hâkim hale gelen neoliberal gelişme stratejilerine paralel bir biçimde radikal bir dönüşüme uğramaya başlamıştır (Şengül, 2008:284).

1980-2000 yılları aralığında neoliberal politikalar kentleşme dinamiklerinin belirleyiciliği açısından son derece önemlidir. Türkiye, 1954-1980 arasında ithal ikameci sanayileşme politikalarının egemen olduğu dönemde, sanayinin yüksek oranlı dışa bağımlı yapısı nedeniyle, döviz ve dış borç krizleri biçiminde ortaya çıkan dış denge sorunları yaşamıştır. Nitekim, 1958 ve 1970'teki Uluslararası Para Fonu (IMF) anlaşmaları bunun sonucunda yapılmıştır. 1970'ler, dünya ekonomisinde kriz ve yeniden yapılanma dönemidir.

Dünya ve Türkiye ekonomisinde 1980'le başlayan dönemde önemli değişimler ortaya çıkmıştır. Genel olarak küreselleşme ve neoliberalizme geçiş olarak ele alınan bu değişim, ekonomik ve toplumsal yapıyı yeniden şekillendirmiş ve aynı zamanda eşitsiz mekânsal gelişim dinamikleri üzerinde de etkili olmuştur.

1980'li yıllarda, Türkiye'nin dünya ekonomisine uyum sağlaması açısından, sermaye önem kazanmış ve bu durum kentlerde önemli değişimlere neden olmuştur.

1980 sonrası dönem gerek gelişmiş ülkelerde gerekse azgelişmiş ülkelerde, kentlerin hızlı dönüşüm sürecine şahit olmuştur. Bu dönüşümün en önemli özelliği emeğin yeniden üretiminin önceliğini yitirmesi, buna karşılık sermayenin desteklenmesi için uygulanan politikaların ön plana çıkması olmuştur. Kentlerin yönetimi de sınırları belli olan yerel devletin sorumluluğunun dışına taşarak, sermayenin daha aktif biçimde yer aldığı koalisyonların oluşması başlamıştır (Şengül, 2009:112). 1980-2000 döneminde kentleşme hızı artış göstermektedir.

1990'lı yılların başından itibaren küresel sisteme uyum sağlamak amacıyla yabancı sermayenin ülkeye girişi sağlanmıştır. Çok uluslu şirketlerin, yerli ve yabancı sermaye sahiplerinin devlet ile yapmış olduğu ortaklıklar, kentsel düzeni

önemli ölçüde etkilemiştir. Hükümet programlarıyla başlayan ve ortaklıklarla devam eden kentsel mekânı dönüştürme süreci, devletin sermaye ile iş birliği yapmasıyla gerçekleşmiştir. Yerli ve yabancı birçok inşaat firmasına verilen imtiyazlar ve hukuki süreçten bağımsız olarak yürütülen yatırımlar, kentte ayırıştırıcı ve farklılaştırıcı çevreler oluşturmuştur.

Bu bölümde Türkiye’de kentleşme süreçleri dönemsel olarak ele alınmış, 2000 ve sonrası dönemi kapsayan kentleşme dinamiklerinin anlaşılmasında kolaylık sağlanması amaçlanmıştır. Bu bölümden sonra 2000’li yılların kentleşmesi analiz edilmektedir.

4. 2000’Lİ YILLAR TÜRKİYE KENTLEŞMESİNİN VE KENTLEŞME DİNAMİKLERİNİN ANALİZİ

Bu başlık altında Türkiye’de 2000’li yılların kentleşme dinamiklerinin analizi verilmektedir. Bu analizi verebilmek için öncelikle kentleşme politikalarının ana aktörlerini açıklamak gerekir. Bu kapsamda 2000’li yıllar kentleşmesindeki değişimi ve bu değişimin nedenlerini görmek daha kolay olacaktır.

4.1. Türkiye’de Kentleşme Politikalarının Belirleyicileri

2000’li yıllardaki kentleşme politikasının belirleyicileri 2 boyutu ile ele alınmaktadır: Birincisi süreci etkileyen unsurlar, ikincisi ise doğrudan politika üreten ve karar veren aktörlerdir.

Süreci etkileyen unsurlar şunlardır:

- Neoliberal Politikalar,
- Kamusal Politikalar,
- Savaş ve Mülteciler Sorunu,
- Kırdan Kente Göç,
- Uluslararası Göç Hareketleri.

Politik aktörler ise şunlardır:

- Küresel Aktörler,

- Ulusal Aktörler,
- Yasal Aktörler,
- Kurumsal Aktörler,
- Belediyeler,
- TOKİ,
- Sivil Toplum Kuruluşları,
- Bölgesel Kalkınma Ajanslarıdır.

4.1.1. Kentsel Politika Sürecini Etkileyen Ana Unsurlar

Türkiye kentleşmesinde 2000’li yıllardan itibaren büyüme, yayılma ve dönüşüm süreçleri farklı bir boyut kazanmaya başlamıştır. Kentler bu süreç içerisinde sermayenin yeniden üretimine yönelik arz-yönlü kentsel politikalarla, bu politikaların ürünü olan rant odaklı kentsel projelerle ve bu projelerin gerektirdiği kentsel yayılma ve dönüşüm ile yönetilme sürecine girmiştir. Bu süreçte bir yandan “rekabetçilik”, “yatırım çekme”, “marka kentler”, “kentsel pazarlama” ve “soylulaştırma” gibi neoliberal kentleşme stratejileri ön plana çıkartılmıştır. Bu stratejileri yaşama geçirmek amacıyla kapitalist devletin rolü ve düzenleyici mekanizmaları yeniden tanımlanmıştır (Penpecioğlu, 2012:62). Kentleşmenin bu gelişmeler içerisinde nasıl etkilendiğini ve değiştiğini değerlendirmek için temel belirleyici dinamikler aşağıda incelenmiştir.

Neoliberal Politikalar, kentleşme dinamiklerinin başlıca aktörü konumundadır. 1980 ve 1990’ların başında kent bilimciler, Neoliberalizmin kentsel mekânı yeniden kurma girişimini tanımlamak amacıyla, sanayileşme, yeniden sanayileşme, post-fordizm, uluslararasılaşma, küresel kent oluşumu, kentsel girişimcilik, enformelleşme, soylulaştırma sosyomekansal kutuplaşma gibi, çeşitli kavramları alana taşıdılar. 2000’lerin başında bu kavramlar kentsel alanların merkezinde olmaya devam etti. Günümüzde ise bu kavramlar güncel kentsel alanların esas tanımlayıcısı haline geldi (Brenner ve Theodore, 2005: 101). Türkiye’de 1980’li yılların başında Özal dönemiyle uygulama alanı bulan neoliberal politikalar, 1980 sonrasında deregülasyon ve özelleştirme gibi yöntemler aracılığıyla

küçültülen devlet, kamu hizmetlerinin sunum ve finansmanında özel sektörün yer almasına ilişkin düzenlemeleri gerçekleştirmiştir (Göktürk ve Tümtaş, 2008). Küreselleşme ile gelişmesi ve yenilenmesi kaçınılmaz olan kentler çokuluslu sermayenin ilgi odağı olmuş ve buralara yapılan yatırımlar kentleşme sürecini hızlandırmıştır.

21. yüzyılın ilk yılları, Türkiye’de, küreselleşmenin gerekliliği için yapılan düzenlemelerin, merkezi ve yerel yönetimlerle ilgili yeni yasaların neoliberal anlayış çerçevesinde hayata geçirildiği yıllar olmuştur (Göktürk ve Tümtaş, 2008). Neoliberalizmin etkisi her yerde görülmekle birlikte, emek piyasasını da dönüştürerek, işsizlik ve yoksulluğunda toplum içinde artış göstermesine neden olmuştur (Mütevellioğlu ve Işık, 2009:160). Bu yeni düzenlemeler özellikle her düzeydeki belediyeler ve il özel yönetimleri aracılığı ile yerel ve yandaş sermayenin önü açılmış, yerel yönetimler bu kesimin getirim elde etmek için bir aracı konumuna dönüşmüşlerdir (Göktürk ve Tümtaş, 2008). Neoliberal politikalar sermayenin ideolojisi olup, yapısal uyum programlarını sorgulamadan dahil olan ülkelerin işsizlik ve yoksulluk sorunlarını her geçen gün artırmıştır. Toplumu sınıflara ayırarak sınıflar arası uçurumu arttırmıştır (Öngen, 2007:165). Toplumda var olan farklı gelir grubundaki insanların kentin imkânlarından eşitsiz bir şekilde yararlanma durumunu ortaya çıkarmaktadır. Harvey’e (2008:85) göre, kapital ya da meta üretimi ve birikiminin tarihi, ‘Yaratıcı Yıkım’ eylemiyle başat gitmekte ve ‘Mekân’ kendi içinde tutarlı bir tasarım ürünü olmaktan çıkarak, yıkılıp yeniden üretilen bir meta olma özelliğini taşımaya başlamaktadır. Bu anlamda kentler kapitalin yeniden dönüşebilmek için çıktığı yeryüzü seyahatine yeni ve aktif bir unsur olarak katkı koymaya başlamaktadır.

Dünyada son 30 yıl içinde güç ilişkilerinde önemli değişimler yaşandığı ve birikim stratejileri içinde devletin rolü sınırlanırken, piyasa mekanizmasının belirleyici olduğu görülmektedir. Kentler de bu değişim sürecinden en çok etkilenen mekânsal alanlar haline gelmişlerdir (Şengül, 2009:115). Bal’ın (2011) Brenner ve Theodore’dan (2005) aktardığına göre kentler neoliberalizmin her geçen gün yeniden yapılandığı, değiştiği ve üretiminin artan bir şekilde olduğu merkezler haline gelmiştir. Son yıllarda dünya genelinde hâkim olan neoliberal ideoloji, zenginliğin

kaynaklarının biçim değiştirmesine ve dünyanın metalaşmasına neden olmaktadır (İnsel, 2008:48). Kaynakların biçim değiştirerek metalaşmasının yaşandığı alan kent mekânların da ortaya çıkmaktadır. Yaşanan bu gelişmelerin neoliberal politikalar ve kentleşme politikalarının birbiriyle güçlü bir bağlantısı olduğunun açık göstergesidir.

Kamusal Politikalar, geçmişten günümüze kentler üzerinde büyük etkiye sahiptir. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de kentler bugün büyük bir değişim geçirmektedir. Devletin kentleşmeye yönelik kamusal politikalar geliştirmesi ve bu alana yönelik çalışmalarda bulunması gerekmektedir. Keleş'e (2004:52) göre; köylerden kentlere yaşanan nüfus artışını, hızını, coğrafik dağılımını, ülkenin kalkınmasına yardım edecek politikaların tümü olarak nitelediği kentleşme politikaları her zaman kamu politikalarının en önemli konularından birisi olmuştur. 1963 yılı itibariyle Birinci Kalkınma Planı'ndan günümüze kadar olan planların hepsinde kamu politikalarının en önemli konusu olmuştur. Türkiye'nin kentleşme politikasında Devlet Planlama Teşkilatı 1963'lü yıllarda başlayarak planlı bir şekilde kalkınma gayretleri içinde kentleşme sürecine egemen olmak için üretilmiş birçok kamusal politika uygulanmasında önemli bir rol üstlenmiştir.

2001-2005 dönemi Sekizinci Kalkınma Planı'nda hızlı kentleşmenin ve artan nüfusun konut ihtiyacını karşılamak için konut üretimini ve sahipliğinin teşvik edilmesi amaçlanmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2017). İlgili Kalkınma Planı'nda Şehirleşme ve Konut Bakanlığı kurulması, büyük kent merkezlerinde sermayenin birikmesi, küreselleşmenin etkisiyle de kentte yeniden yapılandırmalara gidilmesi ve teknokent kentleşme tipinin kurulması yönünde çalışmalar planlanmıştır (Şehir Plancıları Odası, 2017).

2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planında, Avrupa Birliği üyelik sürecine uyum gösteren kentsel alt yapı çalışmalarını geliştirmek amaçlanmıştır. AB üyelik sürecinde Bölgesel gelişme politikalarımızda yerel kalkınmada kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları arasında işbirliğinin geliştirmesi yönünde çalışmalara önem verilmiş ve bunun için 2006 da kurulmuş olan Kalkınma Ajansları kuruluşları desteklenmiştir (Şehir Plancıları Odası, 2017).

8. ve 9. Kalkınma Planlarında, kente yönelik hedefler, istekler ortaya konmakla birlikte, bunların ulusal kılınması, eyleme dönüşüm ve yasal mevzuat

oluşumları açısından kamusal politikalar yeterli olamamıştır (Şehir Plancıları Odası, 2017). Bunun sebebi, kentlerin gelişme ve değişim dinamiklerinin farklılık göstermesinin yanı sıra devletin kentleşme alanındaki sorunların çözümü konusunda yeterli istek ve çözüm üretme politikaları geliştirememesinden kaynaklanmaktadır.

Onuncu Kalkınma Planı'nda (2014-2018), kentlerin aşırı ve niteliksiz büyüme, barınma, trafik, güvenlik, altyapı, sosyal uyum ve çevre sorunlarının devam ettiğinden bahsetmektedir. Kentlerin önemli bir kısmının, bir taraftan bu tür riskleri yöneterek, uygun müdahalelerle yaşanabilir mekânlara dönüştürülmesi, diğer taraftan da kentsel imaj yönetimi ve markalaşma çabalarıyla çekim merkezi olması gözetilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2017).

Günümüzde kentlerin küresel sermayenin merkezi haline gelmesi kentte yoksulluğun artış göstermesini neden olmuştur. Yoksulluğun kentte bu denli artışına müdahale edilmesi sosyal devlet ilkesi gereğince önemlidir ve devlet bu alandan kendini soyutlamamalıdır.

Ne var ki, devletin yoksullukla savaşım, gelir dağılımı eşitsizliklerini azaltma ve toplumsal güvenlik politikaları, son 10 yılda, kentte yaşayanları teğet geçmiştir. Örneğin, Dünya Bankası'nın geliştirmekte olan ülkelere benimsetmeye çalıştığı "kullanan öder kuralı" (costrecoveryrule), kent hizmetlerinin karşılığını ödeme gücünden yoksun kitleleri devletin ve kent yönetimlerinin ilgi alanı dışına itmektedir (Şehir Plancıları Odası, 2017). Türkiye'de bu durum 2000'li yıllardan itibaren yoğun bir şekilde yaşanmıştır. Devletin sermaye sahiplerine verdiği imtiyazlar, hükümet programlarının içerisinde yer almıştır. Yürütülen politikalar kentlerde farklı aidiyet alanları yaratmıştır. Yoksul kentli bu süreçte yaratılan yeni kentsel mekânların dışında kalmıştır.

Yüksek Planlama Kurulu'nun 25.10.2010 tarih ve 2010/34 sayılı kararı ile kabul edilen ve 4 Kasım 2010 tarih ve 27749 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren KENTGES - Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı (2010–2023) kentleşme ve imar konularında merkezi ve yerel idareler için bir yol haritası oluşturmaktadır. Bu yol haritası dahilinde yerleşme ve yapılaşma konularında kentleşme ve imar için merkezde düzenleyici ve denetleyici tek bir koordinasyon birimini, yerelde ise daha güçlü ve donanımlı kimliğiyle icracı yerel

yönetimleri ve onların hizmetlerini geliştirmek hedeflenmektedir. Yerel düzeyde Bakanlık yapılanması kapsamında hizmet konusunda yol gösteren, onlara rehberler hazırlayan, mevzuat çıkaran ve yine onlara hızlı ve esnek hareket kabiliyeti olan yeni bir planlama anlayışını öngörmektedir. Merkezi ve yerel düzeyde ulaşım, altyapı, konut ve arsa sunumu, afetlere hazırlık, koruma, iklim değişikliği, yaşam kalitesi, sosyal politikalar ve katılım konularında yapılacak iş ve işlemleri belirlemektedir. Çevre ve Orman Bakanlığının çevre kanadı ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın tek çatı altında bir araya getirilmesiyle kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı 17.08.2011 tarihli ve 28028 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2019). Hayat kalitesinin yüksek olduğu kentler inşa etmek, kentler üzerinde gerçekçi planlamalar yapmak ve kentlerdeki sorunlara yönelik çözümler üretmek Bakanlığın amaçlarındadır.

Kentleşme Türkiye'nin her zaman temel sorunlarından birisi olmuştur. Planlı ve düzenli bir kentleşmeyle birlikte kentler, yaşayanların hayat standartlarını yükselttiği, temel ihtiyaçlarını kolaylıkla karşıladığı mekânlar haline gelmektedir. Günümüzde kentleşme politikaları konusunda istenen düzeyde başarı sağlanabilmiş değildir. Bu başarısızlığın temelinde ise siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik ve hukuksal sorunlar bulunmaktadır. (Tunçer, 2015:1).

Savaş ve Mülteciler Sorunu, kentlerin var olan dengelerini değiştiren önemli dinamiklerdendir. 2000'li yıllardan sonra savaş nedeniyle Türkiye'ye giriş yapan göçmenlerin kentlere etkisi gün geçtikçe artmaktadır. Uzun yıllar yaşadıkları yerden savaş nedeniyle ayrılmak zorunda kalan insanlar yeni geldikleri yere uyum sağlama konusunda sıkıntı çekmektedirler. Yaşadıkları yerden kopma sürecindeki sarsıntı geldikleri yerlerde de hissedilerek endişe verici durumlara gelmiştir.

Türkiye'de şu ana kadar sayısı milyonları aşan sığınmacı ve mültecinin bulunduğu ve bu sığınmacıların göç etme isteklerinin durmadığı bilinmektedir. Gelen bu nüfusun sınır bölgedeki kentlere göç ettiği bilinmektedir. Savaş sonrası gelen mültecilerin, göç ettikleri bu kentlerde uyum sorunu yaşadığı ve kentsel değişimlere yol açtığı gözlenmektedir (Kaypak ve Bimay, 2016:85). Türkiye'ye dış göç hareketleri ile gelen göçmen nüfusun artışı, birçok kentte çok daha karmaşılaşan bir yapı ortaya çıkarmaktadır.

Yeni Kentsel Gündem için KITO Uygulama Planı kapsamında Sürdürülebilir Kentsel Gelişme için Dönüştürücü Taahhütlerin 28. Maddesinde; Statülerine bakılmaksızın, mültecilerin, göçmenlerin ve yerinden edilmiş insanların, insan haklarına saygılı bir biçimde davranılacağı ve bu insanları misafir eden ev sahibi şehirleri, ulusal koşullarını göz önünde bulundurarak ve kasaba ve şehirlere yönelen büyük nüfus hareketlerinin çeşitli zorluklar oluşturmalarına rağmen kent yaşamına önemli sosyal, ekonomik ve kültürel katkılar getirebileceğini dikkate alarak uluslararası dayanışma ruhu içinde destekleneceği belirtilmiştir. Yine uluslararası göç ve kalkınma arasındaki enerjiyi, planlı ve iyi yönetilen göç politikaları yoluyla küresel, bölgesel, ulus-altı ve yerel düzeylerde göçü güvenli, sistemli ve düzenli bir hale getirerek güçlendirmeyi ve yerel yönetimleri göçmenleri şehirlere olumlu katkıda bulunmasını temin eden çerçevelerin ve güçlendirilmiş kent kır bağlantılarının oluşturulmasına da katkıda bulunacağı söylenmiştir (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2019).

Suriye'den Türkiye'ye 3,5 milyon üzerinde gelen Suriyeli göçmenlerin büyük bir çoğunluğu kendileri için belirlenen kamp alanlarının dışına çıkmış ve çeşitli kentlere dağılım göstermişlerdir. Bu durum ise kentlerde çeşitli ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlara yol açmıştır. Yaşanan bu sorunlara bağlı olarak kentlerde kabul ve uyum sorunu ortaya çıkmıştır. Son yedi yıldır Suriye'den savaştan ve şiddetten kaçanların göç dalgası karşısında Türkiye kentleşmesi büyük oranda etkilenmiştir. Bu değişim kentlerin yaşam alanlarında ve toplumsal yapısında değişimlere neden olmuştur.

Suriyeli göçmenlerin kentlerdeki etkileri Arslan ve diğerlerine (2016:130) göre genel olarak toplumsal alanda kendini göstermektedir. Bu durumun sebebi Suriyeli göçmenler ile kentli halk arasında yaşanan iletişim, yaşam tarzı ve kültürel alışkanlıkların getirdiği farklılıklardan kaynaklanan yaşanan sorunlardır. Ortaya çıkan sorunlar kentteki toplumsal yapıyı etkilemektedir. Bunun yanı sıra Suriyeli göçmenlerin yoğun olarak yerleştikleri kentlerdeki demografik yapıyı değiştirmeleri de kentli halk üzerinde kaygı verici bir etkiye neden olmaktadır.

Yaşanan tüm büyük göç olaylarında olduğu gibi Suriyeli göçmenlerinde Türkiye'nin çeşitli kentlerindeki yaşayan yerel halkta oluşturduğu en önemli tedirginliklerden biriside işgücü piyasası konusunda olmaktadır (Erdoğan, 2014: 16).

Barınma merkezleri dışında yaşayan Suriyeli göçmenlerin karşılaştıkları sorunlar kampta yaşayan göçmenlere göre daha fazla ve risklidir. Çünkü kentteki yaşam alanları içerisindeki yetersiz beslenme ve barınma koşullarına bağlı olarak önemli sağlık problemleri baş göstermektedir. Bu durum salgın hastalıklarda artışa yol açmıştır. 2012 yılında Türkiye'de 349 kızamık vakası görülürken bu rakam Suriyeli göçmenlerin gelişiyile birlikte yaklaşık 20 kat artış göstermiştir (Korkmaz, 2014:40).

Arslan ve diğerleri (2016:147) Suriye'den ülkemize gelen bu göç dalgasının ilk zamanlar kısa süreli ve geçici bir durum olarak görülse de yaşanan son yedi yıllık süreçte durumun böyle olmadığını anlaşıldığı ve Suriyeli göçmenlerin ülkemizde kalıcı duruma geldiğini belirtmişlerdir. Suriyeli göçmenlerin bu durumu giderek toplumsal, siyasal ve ekonomik boyutları olan bir uyum sorunu haline dönüşmüş ve bu uyum sorunu kentleşme üzerinde önemli etkiye yol açmıştır.

Kırdan Kente Göç, kentsel politika sürecini etkileyen diğer bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu türdeki bir göç ile birlikte kentlerde gerek olumlu gerekse olumsuz birçok değişim yaşanmış ve yaşanmaya da devam etmektedir.

İnsanlığın tarihi kadar eski olan göç kavramı, demografide tanımlanması çok zor olan kavramlardan birisidir (Akşit, 1998: 67). Bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine ister bireysel ister kitlesel olarak, genellikle daha iyi yaşam standartlarına ulaşabilmek için belirli bir süreliğine veya kalıcılık teşkil eden nüfus hareketliliğidir (Tümtaş, 2009: 113). Tarihten bu yana göç eden nüfusun, yaşadıkları mekânda bir veya birden çok nedene bağlı olarak farklı yaşam alanları tercih etmeleri benzerlik içerisinde. Bu benzerlikler genellikle yoksulluk, etnik-ideolojik-dinsel ve siyasal baskılar, işsizlik, savaş gibi sorunlarla örtüşmektedir. Bu sorunlar itici etmen olarak tanımlanırken yeni göç edilen yerdeki yaşam alanlarının tümü çekici faktör olarak değerlendirilmektedir.

Mekânsal yer değiştirme ile bu sorunları çözüme kavuşturma umuduyla hareketle, göç edilen yerlerin özellikleri ise çekici faktörler kavramıyla adlandırılmaktadır (Gül ve Ergun, 2014: 2). Genel olarak göç hareketlerinde kırsal alanın iticiliği ve kentin çekiciliğini ön plana çıkaran siyasal, sosyal ve ekonomik nedenler söz konusudur. Türkiye’de iç göç çalışmaları incelendiğinde; göçlerin kırsal alanlardan kentsel alanlara, gelişmemiş kentlerden, büyükşehirlere doğru bir nüfus hareketiyle karşımıza çıktığı görölmektedir. Temel göç nedeni ne olursa olsun (ekonomik, siyasi, kültürel vb.) kırsal alanlardaki sorunların ve hoşnutsuzlukların kentsel alanlarda ortadan kaldırılabileceği/azaltılabileceği algısı kentsel alanlara yönelik göç sürecini hızlandırmaktadır (Gül ve Ergun, 2014: 2).

Bu algı ise kırdan kente göçü sürekli bir şekilde hızlandırmakla birlikte, kentlerde nüfus artışına ve kentsel sorunların sürekliliğine neden olmuştur. Bunun sonucu kentlerde ekonomik ve toplumsal değişim sürecine girilmiştir. Değişimle birlikte kentler ön plana çıkarak kırdan göç alan yerler haline gelmiştir.

1980 sonrası uygulanan neoliberal politikalar kırsal kesimi oldukça etkilemiştir. Kırsal alandan kopuş süreci başlamış kentlerde bir nüfus yığılması yaşanmıştır. Neoliberal politikaların 2000’li yıllarda kendine daha fazla uygulama alanı bulmasıyla kentlere doğru yaşanan nüfus hareketi hızını kesmeden, hatta artan oranda devam etmesine zemin hazırlamıştır.

2016 yılı Ocak ayında TÜİK (2017) tarafından yayınlanan ve ADNKS verilerine göre ise Türkiye kentli nüfus oranı %92,1’e yükselmiştir (Tümtaş ve Ergun, 2016:1352).

Uluslararası Göç Hareketleri, günümüz kentlerini değiştiren ve dönüştüren en önemli dinamiklerden birisidir.

Küreselleşme ile birlikte dünyada uluslararası göç hareketleri, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ön plana çıkmıştır. Ülkelerin gündeminden düşmeyen uluslararası göç hareketlerinin getirmiş olduğu sorunlar ve göçmenlerin durumu, göç geçiş güzergâhında bulunan Türkiye için gerekli bir sorun olarak algılanmamıştır (Deniz, 2014:168). Göç sonucu yaşanan sorunlarının sıkça yaşandığı yerler kentsel mekânlardır.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde siyasi istikrarsızlık, insan hakları ihlali, baskıcı rejimler, iç savaşlar, etnik çatışmalar, iş gücü talebinin azlığı, ekonomik sıkıntılar, coğrafi koşulların yetersizliği ve can güvenliği korkusundan kaçan insanlarla doludur. İnsanca yaşayabilme, para kazanabilme, ülkelerindeki borçlarını ödeyebilme, ailelerine mali yardım sağlayabilme ve daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilme amacıyla insanlar göç etmektedir (Danış, 2004:1). Yaşanan bu göçler sonucu birçok ülkenin kent dinamiği değişmekte ve dönüşmektedir.

Uluslararası göç hareketleri kontrolsüzce gerçekleştiğinde göç edilen bölgenin yerel halkında yabancı korkusu oluşmaktadır. Bu durum çoğu zaman istenmeyen şiddet olaylarının yaşanmasına ve güvenli olmayan alanların oluşmasına sebebiyet vermektedir (Deniz, 2014: 177). Gerek iç göç gerekse uluslararası göç olgusunu nüfus hareketiyle açıklamak yeterli değildir. Göçün toplumsal, ekonomik ve siyasal yapıya etkisi olduğu gibi göç alan mekânlar üzerinde de etkisinin olduğu yadsınamaz bir gerçeklik taşır. Göçün mekân olarak yerleştiği yer kentler olup, etkileri de kentsel sorunları beraberinde getirmektedir.

Göçmenlerin göç hareketi sadece nüfus hareketi olarak algılanmamalıdır. Çünkü göçmenler geldikleri yerleşim biriminin sosyo-kültürel etkilerini, göç ettikleri yeni yerleşim birimine taşımaktadırlar. Bu durum ise kültürel etkileşimi yaratmaktadır. Göç olgusu gerek kültürel gerekse coğrafi olarak birbirinden farklı kişiler arasında etkileşim sağlar (Doğan, 2002: 202). Göçün toplumsal ve mekânsal yapıya etkisi göçün gerekçesine göre farklılaşmaktadır. Daha önce belirtildiği gibi özellikle zorunlu göçlerde, göçmenlerin kente hazırlıksız gelmesi, geldikleri yeni yerleşim biriminde sosyo-ekonomik birtakım problemler yaşamalarına neden olmaktadır. Bu durumda göçmenlerin yeni toplumsal yapıya, geldikleri yeni yerleşim birimindeki toplumsal yapının da göçmenlere olumlu bir etkisi bulunmamaktadır. Göçmenlerin ve yeni toplumun ayrışmasının mekânsal yapıdaki ifadesi ise yaşam alanlarının ayrışmasıdır. Bu durumda göçmenler, güvende hissetme güdüsü ile kendi profillerine benzer insanlarla birlikte yaşama eğilimi göstermektedir. Bu nedenle mekânsal birlikteliklerde etno-kültürel ve/veya sosyo-ekonomik benzerlikler son derece etkilidir (Tümtaş ve Ergun, 2016:1353).

Uluslararası göçün çeşitli biçimlerinin yol açtığı küresel yer değiştirme hareketi, sınırları geçtiklerinde yurttaşlık haklarını artık kullanamayan insanların içinde bulundukları talihsiz durumu, günümüzün en acil sorunlarından birisi haline getirmektedir (Soysal, 2010: 495).

Son olarak ise 2011 yılında, Türkiye'nin en uzun kara sınırına sahip komşusu olan Suriye'de yaşanan olaylar sonucunda, Türkiye'ye doğru kitlesel bir zorunlu göç hareketi gerçekleşmiştir. İlk etapta gelen göçmenlerin sınırda tutulmaları planlanmış ve göçmenlerin barınmalarına yönelik kamp benzeri barınma merkezleri kurulmuştur. Ancak süreç içerisinde tahminlerin çok üzerinde bir göç baskısı ile karşı karşıya kalınması bu projenin yetersizliğini ortaya koymuştur. 14 Mart 2019 tarihli verilere göre, 3,646,889 Suriyeli göçmen Türkiye'ye göç etmiştir. Suriyeli göçmenlerin en fazla tercih ettikleri ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Yine Lübnan'da 946,291, Ürdün'de 670,238, Irak'ta 253,085, Mısır'da 132,165 Suriyeli göçmen bulunmaktadır (UNHCR, 2019).

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV)'nin (2015: 16) İçişleri Bakanlığı'nın 2015 yılı verilerine dayandırdığı Raporu'na göre, çoğunluğu Hatay, Kilis, Gaziantep, İstanbul, Şanlıurfa, Adana, Mersin olmak üzere Türkiye'nin 73 ilinde Suriyeli göçmenler yaşamaktadır. Bu göçmenler, geldikleri kentlerde bir yandan ucuz işgücü olarak değerlendirilmiş ve yoksulluk girdabına sürüklenmişken, öte yandan da etno-kültürel farklılıklarından dolayı ayrıştırılmış ve dışlanmaya varan uygulamalarla karşı karşıya kalmışlardır. Göçmenlerin yoksulluk ve dışlanmaya maruz kalmaları, onları Avrupa'nın çeşitli ülkelerine yasadışı yollarla göç etmeye iten bir sürece de gerekçe oluşturmuştur. Dolayısıyla zorunlu olarak Türkiye'ye göç eden bu göçmenlerin, Türkiye toplumsal ve mekânsal yapısında başta sosyo-ekonomik ve etno-kültürel olmak üzere bir takım sorunlarla karşılaştıklarını belirtmek mümkündür (Tümtaş ve Ergun, 2016:1351).

4.1.2. Politik Aktörler

Kentlerde neoliberal dönem ile birlikte yeniden yapılanma süreci yaşanmıştır. Bu yapılanma sürecinde farklı aktörler ve aktör grupları farklı projelerle kentleri

değiştirmekte ve dönüştürmektedir. Bu kapsamda bu başlıkta kentleşme sürecine doğrudan veya dolaylı olarak etki eden küresel ve ulusal nitelikteki politik aktörlere ilişkin bir değerlendirme verilmektedir.

4.1.2.1. Küresel Aktörler

Kanadalı Sosyoloji Profesörü Marshall McLuhan’a göre; “küresel köy” kavramı ile tanımlanan küreselleşme süreci, tüm dünya insanların bir kabile gibi yaşamaları ve uzakta yaşanan çeşitli olayların herkes tarafından bilinmesini ifade etmektedir (Aslanoğlu, 2000:143). Küresel Eğilimler 2030: Alternatif Dünyalar Raporuna göre, 2030 yılını bekleyen en iyi senaryo, ABD, Avrupa ve Çin'in işbirliğinde başı çektiği bir dünya, en kötü senaryo ise devletlerarasında geniş çaplı ihtilafların oluşması olarak gösteriliyor. En iyi senaryoda ayrıca, orta sınıfın yükselişi, kentleşme, daha gelişmiş sağlık hizmetleri ve teknoloji kullanımı öngörülüyor. Şiddet içeren terör azalır, siber terör riski artıyor (Küresel Eğilimler 2030: Alternatif Dünyalar Raporu, 2018). Küresel şirketler ve varlıklı kişiler tarafından oluşturulan yeni kentlerle birlikte yeni dünya düzeni şekillenmektedir. Küresel eğilimler, kapitalistler tarafından, kendi çıkarlarına uygun olacak şekilde, dünyanın ekonomik, sosyal ve kültürel olarak etkileşimini ve bütünleşmesini arttırmaktır.

Türkiye’de 2000’li yıllardan sonra Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların mali destek ve yönlendirmeleri ile “plan”, “proje”, “strateji”, “eylem planı” gibi birçok süreçte etkili olduğu görülmektedir. Bununla birlikte mevcut plan türlerine yeni plan kavramları (mekânsal planlama, mekânsal stratejik planlama vb.) eklenerek üst ölçekli (ulusal ve bölgesel) mekânsal strateji planları yapılmıştır.

Bir diğer uluslararası kuruluş olan Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Birleşmiş Milletler'de çevre konusunun eşgüdümünü, çevrenin durumunun küresel düzeyde sürekli gözden geçirilmesini, çevre sorunları hakkında uluslararası toplumun dikkatinin çekilmesini ve uluslararası ve ulusal çevre politikasının ve hukukunun gelişiminin sağlanmasını amaçlamaktadır.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) Ocak 2017 yılında yayınladığı Türkiye Suriye Programının temel amacı Suriyeli göçmenlerin kendi kendine yeterli hale gelmesine yardımcı olmak, zorla yerinden edilmenin üzerlerinde yarattığı etkiyi hafifletmek ve bununla etkili bir şekilde mücadele etmek ve göçmenlere ev sahipliği yapan ülkelerin kamu hizmeti sunumlarını ve kapasitelerini güçlendirmektir (UNDP, 2019).

Birleşmiş Milletler Programı olan UN-HABITAT, sürdürülebilir insan yerleşimlerinin oluşturulması ve herkes için yeterli konut sağlanmasını amacı ile kurulmuştur. Bu kuruluş ilk konferansını 1976 yılında Kanada'nın Vancouver şehrinde, 1996 yılında Türkiye'de "Yaşanabilir Kentler" kavramı ile ikinci konferansını gerçekleştirmiştir. Tüm dünyada sürdürülebilir kentsel gelişmeye yönelik gündemi belirlemek için 20 yılda bir düzenlenen bu konferansların üçüncüsü ise, 2016 yılında Ekvator'un başkenti Kito'da gerçekleştirilmiştir (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2019).

4.1.2.2. Ulusal Aktörler

İkinci kuşak yapısal reformlar arasında çok önemli bir yeri olan Kamu Yönetimi Reformu, merkezi yönetimi köklü bir biçimde dönüşüme uğratmakta merkezi yönetim hiyerarşisi altında gerçekleşen pek çok göreve ve hizmet özerk üst kurullara ya da yerel yönetimlere aktarılmaktadır (Ataay, 2007: 32).

Bu yapılanmanın temelinde Post Washington Uzlaşması kapsamında devletin piyasa karşısındaki rolünün yeniden tanımlanması gerçeği yatmakta, bu kapsamda devlet düzenleyici ve denetleyici bir mekanizmaya dönüştürülmektedir. Merkezi yönetimin fonksiyonları ağırlıkla, merkezi yönetim, savunma, dış ilişkiler ve adalet gibi işlevlerle sınırlanmaktadır. Üst çerçevede yaşanan bu dönüşümün Türkiye'deki yansımalarının merkezi devletle yerel yönetimler arasındaki görev bölüşücünün yeniden yapılandırılması olduğunu ifade etmektedir. Bu çerçevede yapılan yasal düzenlemelerin, geçmişte Bakanlıklar hiyerarşisi altında yerine getirilen pek çok görev ve hizmetin yerel yönetimlere aktarılmasını sağlayacak yönde olduklarını

belirtmektedir. Nitekim son dönemdeki yasalar, birçok Bakanlığın taşra örgütlenmesinin kapatılarak görev, yetki, bina, gerekli araçlar ve personelinin yerel yönetimlere aktarılmasını gündeme getirmiştir (Ataay, 2007: 20). Bu düzenlemeyle merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki görev paylaşımı radikal bir dönüşüme uğratılmak istenmiştir. Söz konusu düzenleme, devletin üretici konumdaki rolü yerine düzenleyici bir rol edinmesini öngörmekte ayrıca kamu hizmetlerinin görülüş biçimlerinde de yenilikler getirmeyi hedeflemiştir. Özelleştirme odaklı düzenlemelerle kamu hizmetlerinin metalaştırılması çerçevesinde sermaye için yeni alanların açılması amaçlanmakta kamu hizmetini özel sektöre gördürme ve özel sektörden hizmet satın alma yöntemleri öne çıkarılmaktadır (Ataay ve Acar, 2008: 30).

4.1.2.2.1. Yasal Aktörler

Anayasa bir ülkenin en üst hukuk sistemidir. Toplumun ekonomik, siyasal ve toplumsal dinamiklerine yön veren ve aynı şekilde bu dinamiklerden etkilenen bir sistemdir. Kentleşme Politikası alanına ilişkin çıkarılan yasalarla da sorunlara yönelik bir dizi önlemler alınarak çözüm yolları aranmıştır. Anayasanın 23.maddesinde “Herkesin, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahip olduğu, yerleşme hürriyetiyle beraber, sağlıklı ve düzenli kentleşmeden bahsedilmiştir (TBMM, 2017).

Yine Anayasa’da “Sağlık, çevre ve konut” başlığı altında, Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması ilkesi doğrultusunda 56.maddede “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.” İnsanların konut hakkı ise 57. maddeyle düzenlenerek “Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler” ifadesi kullanılmıştır (TBMM, 2017).

Kent ve kentli haklarından söz açıldığında, hiç kuşkusuz, Anayasa'nın yerel yönetim ve yerel demokrasi ile ilgili kurallar akla gelmektedir (madde 127). Bu kuralın, özde, çağdaş yerel yönetim anlayışına uygun biçimde düzenlenmiş olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, yerel yönetim birimleri üzerindeki devlet denetim ve gözetiminin çağdaş ölçütlere uydurulmasında, bu arada, seçilmiş organların İçişleri Bakanı tarafından belli durumlarda görevden alınmasına ilişkin kuralın gözden geçirilmesinde zorunluluk vardır. Bu çerçevede yerel yönetimlere görevleriyle orantılı gelir kaynakları sağlanmasının güvenceye bağlanması, hem kamu hizmetlerinin görülebilmesi için şart, hem de Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'ndaki uluslararası yükümlülüklerimizin bir gereğidir. Mahalleye bir yerel yönetim basamağı konumu kazandırılmasının yanı sıra, nerelerde anakent belediyesi kurulabileceği konusu da nesnel ölçütlere bağlanmalıdır. Daha da önemlisi, bir süredir kimi çevrelerde ısrarla vurgulanmakta ve bölgesel özerklikle de karıştırılmakta olan yerel yönetimlerin özerkliği ilkesinin, siyasal değil, fakat yönetsel anlamda bir özerklik olduğu; bundan farklı bir düzenlemenin devletin tekil niteliği ile bağdaşmayacağı unutulmamalıdır (mimarlikdergisi, 2017).

Kentli haklarının, çevrenin, tarih, kültür, sanat ve mimarlık değerleriyle benzerlerinin gereği gibi korunabilmesi, yurttaşın kentlileşmesine, yurttaşlık bilincinin gelişmesine ve aydınlanma ışığının toplumun her katmanına ulaşabilmesine bağlıdır. Bu koşullar sağlanmadığı yerde kentli haklarından bahsedilmesi mümkün değildir (mimarlikdergisi, 2017). Türkiye'de neoliberal politikaların kentlerde rahat bir şekilde uygulama alanı bulabilmesinin koşulu yasal zemininin sağlanmasıdır. 24 Ocak 1980 kararları sonrası 1983 yılında ANAP hükümetiyle yapıyı çevre üretimini destekleyen, teşvik eden bir dizi müdahale gerçekleştirmeye başlandı (Balaban, 2008:113). 3194 sayılı İmar Mevzuatı, 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu bunlardan sadece birkaçıdır. Anavatan Partisi (ANAP) hükümetinin neoliberal politikalarının devamı niteliğinde 2002 yılında iktidar olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) hükümetinin de kentlere yönelik yasal düzenlemeleri devam etmiştir.

2002 yılından itibaren kente ilişkin çok sayıda düzenleme yapmıştır. Bu düzenlemelerle, çok sayıda kamu arazisinin turizm, toplu konut, alışveriş merkezleri ve

kentsel dönüşüm projeleri için özel sektöre tahsis edilmesinin ve satılmasının önü açılmıştır. 2000’li yıllarda kentleşme politikasını doğrudan ilgilendiren çok sayıda kanun çıkarılmıştır. Bunlar; 2004 yılında kabul edilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunuyla, 2005 yılında yürürlüğe 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültür El Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun, 2007 yılında 5609 sayılı Gecekondu Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2016 Torba Yasa ile 3194 sayılı İmar Kanunu kapsamında yapılan değişiklikler, 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanunlardır.

Türkiye’de kentsel planlama, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2014 yılında hazırlanan “Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği” ile tasarlanmıştır. Bu Yönetmelik ile kentlerde yapılacak olan sektörel yatırımlara ilişkin plan yapma yetkisi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na verilerek, Bakanlığın her alanda hatta yerel yönetimlerin yetkisi dahilinde olan imar uygulamaları yapabilmesinin de önü açılmıştır (Akay ve Akgün, 2014:111).

4.1.2.2.2. Kurumsal Aktörler

Türkiye’de 1980’lerde “24 Ocak Kararları” ile başlayan neoliberal politikalarla devleti dönüştürme süreci 2000’li yıllarda devam etmiştir. Bu başlık altında 2000’li yılların belirleyici kentleşme aktörleri olan; Belediyeler, TOKİ, Sivil Toplum Kuruluşları ve Bölgesel Kalkınma Ajansları tartışılmaktadır.

Belediyeler, kentlerin kurumsal aktörlerinden birisidir. Kentleşme politikalarındaki değişimi, kentleşmenin en önemli göstergesi olan konut politikasında ortaya çıkan gelişmelerle incelemek mümkündür. 1980 sonrasında neoliberal uygulamalar konut politikasının piyasalaşmasına neden olmuştur. Sermaye odaklı üretilen konutlar kentlerde barınma sorununu derinleştirmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 73. Maddesi’nde değişikliğe gidilerek, belediyelere kentsel dönüşüm projeleri konusunda; “Belediye, belediye meclisi kararıyla; konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu

hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir” yetkisi verilmiştir.

Belediye Yasası’nın 73. Maddesi’nde yapılan bu değişiklikle birlikte, Belediyelere kentsel dönüşüm projelerine karar verme ve uygulama aşamasında geniş bir yetki alanı tanınmaktadır. Bu kapsamda en önemli nokta, bundan böyle kentsel dönüşüm projelerinin; neredeyse her türlü kentsel yapılanmanın oluşturulması için bir araç olarak kullanılabileceği gerçeğidir. Bu uygulama ile yerel yönetimler aracılığıyla, rantı yüksek alanlara yasal engeller nedeniyle giremeyen sermayenin önü açılmakta ve devlet 2000’li yıllardaki neoliberal yapısal uyum politikaları çerçevesinde kendisine verilen piyasanın işleyişindeki engelleri kaldırma ve piyasanın hareket alanını kolaylaştırma rolünü gerçekleştirmektedir. Yasal engeller nedeniyle sermayenin ulaşamadığı bu alanlar bundan böyle rahatlıkla birer yatırım nesnesi haline gelebilecek, sermaye yaşadığı bunalımlara çözüm bulma arayışında kentsel mekânı çok daha rahat kullanabilecektir (Bal, 2011:132).

TOKİ, Kentlerdeki iç ve dış göçün etkisiyle artan nüfus artışı sonucu, konut ihtiyacı sorununa çözüm üretme noktasında gündeme gelmiştir. Sosyal devlet ilkesi gereği, devlet insanların en temel ihtiyaçlarından biri olan barınma hakkının korunmasında ve bu alandaki sorunların çözümünde baş aktördür. Harvey’e göre (2016) sermaye kendi yeniden üretimi ve daha sonraki gelişimi için elverişli coğrafi mekan yaratmaya çalışır. Sermaye ve kapitalist devlet, kapitalist etkinliğin yerleştiği mekanlar ve yerler yaratmada öncü rol oynar.

Kentler, sermayenin artıları ve eksileri içinde barındıran mekânlardır. Sermayenin ve çok uluslu şirketlerin yanı sıra TOKİ’de artık kentlerin çehresini değiştiren konutlar inşa etmektedir. Şengül (2009:152) kullanım değeri merkezli bir kent mekânı mantığının, değişim değeri merkezli bir kent mekânı anlayışına karşı hegemonik bir üstünlük kazandığını belirtmektedir.

2000’li yıllarda gecekonduların dönüşümü konusunda gündeme getirilen kentsel dönüşüm projelerinin çok daha farklı bir arka plana sahip olduğu bilinmektedir. Gecekondularda yaşayan grupların konut problemi, TOKİ

uygulamalarıyla ülkenin her yerinde aynı tip projenin üretildiği çoğunlukla kentin dış çeperlerinde yer seçilen standart yerleşmeler oluşturulması yoluyla aşılmaktadır. Öte yandan, gecekonducuların geride bıraktığı getirim değeri yüksek alanlarda kentte rantı yüksek projelere dönüştürülerek başka gruplara devredilmektedir (Bal,2014:104).

TOKİ'nin ülke genelinde yapmış olduğu konut tipleri kentlerde gelir durumuna göre sınıfsal farklılıklar yaratmış ve kentsel mekânların farklılaşmasına neden olmuştur.

Toplumda üst ve orta gelir grupları olarak nitelendirilen nüfus, kentlerin içinde ve dışında kendilerine uygun mekânlar yaratmaya yönelerek, kendilerini kentin alt gelir grubundan soyutlamışlardır. Bu durum emekçilerin yaşadığı alanlardan hem sosyal hem de mekânsal anlamda ayrışmaya neden olmuştur (Şengül,2008:287).

Yani kentler artık bir bütünlük teşkil etmemekle beraber birde sınıfsal uçurumlara sahne olan mekânlar haline gelmiştir. Bu süreç kentin merkezinde yaşayan gelir durumu iyi grubun kentin merkezlerini terk etmesine ve yeni yaşam alanı olarak buldukları kentin dış çeperlerine yönelmesiyle sonuçlanmıştır. Kentin dış çeperlere taşınması sonucu alışveriş merkezleri ve diğer kent merkezi işlevlerinde giderek artan biçimde, merkezleri terk ederek, yeni merkez odakları, kentin dışında oluşan konut alanları içinde ya da etrafında yerleşmeye başlamıştır (Şengül, 2008:287). TOKİ, bu sürecin iyileştirilmesinde oldukça zayıf kalmış ve kentlerin sermayenin niteliğine göre biçimlenmesinde zaman zaman hızlandırıcı bir aktör konumuna gelmiştir.

Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ya da TOKİ, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlığı'na bağlı, özellikle sosyal konut üretimi için kurulmuş olan kamu kuruluşudur. 1984 yılında Genel İdare dışında Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Sonraki yıllarda hem ismi hem de faaliyet alanlarında değişiklikler olmuştur. Kurumun amacı dar ve orta gelirli vatandaşların nitelikli konut ihtiyacını karşılamaktır (TOKİ, 2017).

Bu bağlamda, yetki alanının genişlemesi ile birlikte işlev ve faaliyetlerinde de gözle görülür bir artış olmuştur. TOKİ'nin yetki alanının genişlemesi ile birlikte, kentsel alan nüfusunda artışın olması da Türkiye'de konut politikası oluşturmada dikkate alınacak bir husus olarak değerlendirildiği söylenilebilir.

TOKİ'nin yapmış olduğu faaliyetler, Konut Programları, Uydu Kent Uygulamaları, Kentsel Dönüşüm projeleri, Afet Konutları, Tarım Köy Uygulamaları, Göçmen Konutları, Kaynak Geliştirme ve Gelir Paylaşımı Projeleri, Sosyal Donatı Uygulamaları, Çevre Düzenlemeleri ve Ağaçlandırma ve Kamuya Yönelik Uygulamalar şeklinde sınıflandırılabilir (TOKİ, 2017). TOKİ'nin 1984 yılındaki kuruluş amacı, dar gelirli aileler için konut üretmekken zaman içerisinde bu amacından uzaklaşıp, piyasa için konut üretimini destekleyen bir kuruluş haline gelmiştir.

2003 yılından itibaren yeni kamu yönetimi anlayışına dayalı yapılan yasal düzenlemeler, konut ve düzenli kentleşmeyi ön plana çıkarmış ve TOKİ'yi konut uygulamaları ve kentsel dönüşüm alanında baş aktör konumuna getirmiştir (Kara ve Palabıyık, 2009:1543). TOKİ çok sayıda konut üretme hedefini kent dışı arazilere yöneltmiştir. Bu alanların yerleşim için imar planlarına uygunluğunu denetlemeksizin çok sayıda konut alanları üretmiştir. TOKİ, uygun olmayan imar planlarıyla, kentleşmeye ve çevreye yönelik sorunlar üretmiştir. Bu bağlamda kentleşme politikası alanında çözüm bekleyen sorunlara yenisini ekleyerek, kentle bütünleşmeyen 10 bin, 20 bin nüfuslu yatakhaneler üretmiştir (Tekeli, 2008:55-56). TMMOB Mimarlar Odası da bu konuda (2009:61) TOKİ'nin ürettiği konut projelerinin kentleşme alanında yetersiz olduğu: "... TOKİ uygulamalarında kentlerin imara kapalı alanlarının yapılaşmaya açılması; koruma bölgelerinde koruma karşıtı imar kurallarının devreye girmesi; kent planlarındaki yoğunlukların noktasal ve bölgesel olarak artırılması; kamu arazilerinin bilim dışı imar haklarıyla donatılarak pazarlanması vb. gibi genelde şehircilik hukukumuzun reddettiği ne kadar yanlış tutum varsa, bunların tümü TOKİ'nin resmi politikasına dönüşmüş durumdadır." vurgusu yapmıştır. Merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki görev paylaşımı radikal bir dönüşüme uğratarak, devletin üretici konumdaki rolü yerine düzenleyici bir rol edinmesini öngörmekte ayrıca kamu hizmetlerinin görülüş

biçimlerinde de yenilikler getirilmek hedeflemiştir. Özelleştirme odaklı düzenlemelerle kamu hizmetlerinin metalaştırılması çerçevesinde sermaye için yeni alanların açılması amaçlanmakta kamu hizmetini özel sektöre gördürme ve özel sektörden hizmet satın alma yöntemleri öne çıkarılmaktadır (Ataay ve Acar, 2008:3). TOKİ kendisine verilen yetkilerle birlikte istediği yerde hazine toprağını alıp, müteahhit şirkete vermekte, şirketler de ortaya çıkan yeni konut kapasitesini bir şekilde bölüşmektedirler. Bu alanlar piyasa içinde alınıp satılabilen bir meta haline gelmektedir. Böylelikle toprak metalaşmakta ve bir özel mülkiyet objesi haline gelerek kent bir sermaye birikimi haline gelmektedir (Keyder, 2010:11).

Sivil Toplum Kuruluşları, kentleşme alanında etkiye sahip bir aktördür. Bir toplumda demokrasinin olması, o toplumdaki sivil toplum örgütlerinin kendini ifade edebilmesi açısından son derece önemlidir. Çünkü insanların karar alma sürecine katılımı demokratik yönetim anlayışıyla gerçekleştirilir. Sivil Toplum örgütleri de her konuda olduğu gibi kentleşme alanında da insanlara söz söyleme fırsatı sunan bir kuruluştur. Fakat ülkemizde demokrasinin tam anlamıyla yerleşemediği ve sivil toplum kuruluşlarına gerekli önemin verilmemesi, örgütlenmeyi zayıf kılmaktadır. Bu kuruluşların zayıf kalması merkezi ve yerel yönetimler karşısında etkili olmasını engellemektedir. Kentleşme alanında da bu zayıflık devam etmekte ve gereken önem ve özen gösterilememektedir.

Sivil Toplum Kuruluşları içerisinde kentleşme alanı için önemli kuruluşlar bulunmaktadır. 6235 sayılı Yasayla 1954 yılında kurulan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) tüzel kişiliğe sahiptir. Anayasanın 135. Maddesinde belirtilen kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruşu olup, kentleşme, konut sorunları, barınma sorunları karşısında, kamunun ve ülkenin çıkarlarının korunmasında, yurdun doğal kaynaklarının bulunmasında, korunmasında ve işletilmesinde, çevre ve tarihi değerlerin ve kültürel mirasın korunmasında gerekli gördüğünde girişimlerde ve etkinlikte bulunmaktadır (TMMOB, 2019).

TMMOB Şehir Plancıları Odası, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) bünyesinde Anayasa'nın 135. maddesi ile 6235 ve 3458 sayılı yasalara göre kurulan, kamu kurumu niteliğinde, tüzel kişiliği haiz bir meslek odasıdır. Şehir Plancıları Odası, şehir planları ve uygulamalarının, planlama esaslarına, şehircilik

ilkelerine ve kamu yararına uygun yapılmasını denetlemek, bu konudaki eksiklikleri, yanlışlıkları ortadan kaldırmak için gerekli çalışmaları yapmakla yükümlü olup, aynı zamanda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla ve diğer kuruluşlarla birlik içerisinde ülkenin sağlıklı ve düzenli kentleşmesini, kent planlarının şehircilik esaslarına ve meslek ilkelerine uygun yapılmasını sağlamayı amaç edinen bir meslek odasıdır (SPO, 2019).

Sivil Toplum Örgütlerinden biri olan TEMA Vakfı; “Ağaç ve orman sevgisini topluma mal etmek”, İnsan sağlığının, yeşil alanların, suların ve ormanların korunması ve geliştirilmesi için faaliyette bulunmak amaçlarını benimseyerek kentleşme alanına katkı sağlamıştır (TEMA, 2017). Diğer bir kuruluş olan ÇEKÜL Vakfı, ülkemizin doğal, tarihsel ve kültürel varlıklarını korumak amacıyla kurulmuştur (ÇEKÜL, 2017). Yine kent planlamasıyla yakından ilgilenerek, kentleşme sorunlarına ve çözüm önerilerine yer veren raporlar yayınlayan TMMOB Mimarlar Odası’dır (TMMOB, 2017). Sivil toplum kuruluşlarının kentlere yönelik çalışmaları istenilen düzeyde gerçekleşmemektedir. Oysaki sivil toplum örgütleri, kentte yaşayanların kendilerini ifade etmesini ve geliştirmesini sağlayarak kentli bireyler olma yolunda yönünde kentli halka büyük kazanımlar sağlar. Kentte yaşayanların kentsel hakları konusunda bilinçlenmesi ve haklarını koruyabilmesi için, bu örgütlerin kentlerde aktif bir rol oynaması ve yerel demokrasi kültürüyle bütünleşmesi gerekir.

Bölge Kalkınma Ajansları kentleşmenin aktörlerinden birisidir. Bölgesel planlamanın amacı, bölgenin tüm bileşenleri hedefler doğrultusunda koordine etmektir. Bölgenin bir düzen içerisinde ekonomik ve sosyal hayatını düzenlemektir. Bölgeler arası düzensizliğin giderilmesi için imkânlar ölçüsünde bölge desteklenerek gelişmesi yönünde çalışmalar yapılması önemlidir (DPT, 2000: 10). Ülkelerin bazı bölgeleri gelişmeye açık olup, belirginlik kazanmıştır. Bu bölgelerin genel özellikleri sermayeyi kendilerine çekmekle bilinmektedir. Sermaye girdisiyle diğer bölgelerin dikkatini çeken bölgeyle zaman içinde bölgeler arasında rekabet unsurlarıda oluşmaktadır.

Bölgesel kalkınma politikaları ile dengeli bir kalkınmanın sağlanması, ekonomik birliğin güçlendirilmesi, bölgeler arasındaki farklılıkların azaltılması ile ekonomik ve sosyal alanda yeterli düzeyde gelişim gösterememiş bölgelerin desteklenmesi amaçlanmıştır (Pınar ve Arıkan, 2003: 93). Bölge Kalkınma Ajansları, birbirinden farklı ölçekte gelişme gösteren bölgeler arasındaki dengesizliği ortadan kaldırarak, bölgenin ekonomisine ve sosyal hayatına zenginlik sağlamaktır. Bu gelişmelerle bölge halkının kalkınmasına destek vermektir (Berber ve Çelepci, 2005: 149). Neoliberal politikalar ile kentleşme sürecinde yaşanan değişim ve dönüşümlerle birlikte kalkınma ajansları önem kazanmıştır. Kalkınma Ajanslarının kurulması ile birlikte çeşitli eleştirel bakış açıları ortaya çıkmıştır. Bu eleştirilerden birisi bölge kalkınma ajanlarının üniter devlet yapısının bozulmasına zemin hazırlaması ve ulusal varlığa bir tehdit oluşturmasıdır. Bölge Kalkınma Ajansları, bütüncül bir anlayış içerisinde gerçekleşen ülke ekonomisinin iktisadi açıdan zeminini oynatarak siyasi birliğin maddi anlamda bozulmasına neden olmaktadır (Güler, 2006).

Ülkelerin kendilerine özgü merkez konumunda olan bölgeleri bulunmaktadır. Bu bölgelerde ekonomik ve sosyal hayat yoğun olarak gelişme içindedir. Gelişme içinde olan bu bölgeler ile gelişme içinde olmayan bölgeler arasında büyük dengesizlikler yaşanmıştır. Yaşanan bu dengesizlikler bölgelerin ekonomik etkinliklerini, nüfus dağılımını, kentlerin, çevrenin ve doğal dokunun bütünlüğünü bozduğu gibi kalkınmanın ekonomik, sosyal maliyetlerini yükselterek bölgelerin gelişmesini engellemiştir (Arslan, 2005:276). Değişen dünya ekonomisi ve küreselleşmeyle beraber bölge kalkınma ajansları yeni bir yönetsel anlayış içerisinde örgütlenmişlerdir. Yönetişim adı verilen bu yeni yönetsel anlayış, birçok katılımcı aktör ile karar alma süreçlerinin oluşturulduğu, mali ve idari açıdan özerk bir yapılanma biçimini ifade etmektedir (Maçkonya, 2006: 76).

4.2. Türkiye’de Kente Tutunma Süreçleri

Türkiye’de 1950’li yıllarda tarımda makineleşmenin başlaması, kırdan kente göçü etkilemiş ve kentleşme hızını artırmıştır. Tarımda traktörün işlevlik kazanması insan gücüne duyulan ihtiyacı azalmıştır. Bu durum sadece tarım işçisini değil, aile

üyelerinin de tüm yaşamsal alanlarını etkilemiştir (Keleş, 2000:69). Kırdan kente göç eden insanlar, kente tutunmak için gecekondu alanlarını yeni yaşam alanı olarak belirlemişlerdir.

Kentler, 1980'li yıllardan itibaren Neoliberal politikaların etkisi altında kalmıştır. 2000'li yıllarda bu süreç devam etmiş, iç ve dış göçün yarattığı yeni ortam kente tutunmayı etkilemiştir. Kentlerin değişen sosyal ve ekonomik yapısı insanların kentten beklentilerini arttırmıştır.

Küreselleşme ile birlikte günümüzde yaşanan sosyal değişimlerin hızı kentlerin farklılaşmasına neden olmuştur. İletişim, teknolojik gelişmeler ve sermayenin sürekli mekânlar arasındaki hareketliliği kentleri etkilemiştir. Kentsel mekan tanımı artık kır-kent çelişkisi üzerinden yapılmayıp, kentler içindeki farklılıklar ve parçalanmalar üzerinden yapılmaktadır (Aslanoğlu, 2000 :148).

Kentler, tarihten bu yana yeni etkileşimlerin ve farklı karşılaşmaların yaşandığı mekânlardır. Farklı kültürlerle ait insanların kentten etkilenirken kenti de etkilemeleri, kente yenilik getirmeleri, kentte yaratıcılığın artmasına ve yaşanan her türlü gelişmeye rağmen özgürlük arayışının temelini oluşturmuştur. Başka yerlerden ya da başka ülkelerden plansız gerçekleşen göçler sonucunda kentleri büyüten ve geliştiren ani ve beklenmedik, nüfus hareketleri yaşanmaktadır. Kentleri büyüten ve kentlerde yeni durumların yaşanmasına neden olan bu nüfus hareketleri son iki yüzyıldır artış göstermiştir. Bu artışla neden olan en önemli olgulardan biri, hiç kuşkusuz, savaş, şiddet, doğal afetler ya da daha farklı nedenlerden kaynaklanan sığınmacılık ve mülteci hareketleridir (Gültekin, 2019:162).

Göç çoğunlukla bulunduğu yerden başka bir yere ya da bulunduğu ülkeden başka bir ülkeye yerleşmek amacı taşıyan bir kavramdır. Göçmen ise, bulunduğu ülkeden başka ülkelere yerleşmek niyeti taşıyan kişi, aile veya topluluk olarak ifade edilmektedir (Keleş, 1998:58).

Göç, sadece nüfus hareketleri sonrasında kentlerde yaşanan fiziksel mekânın değişmesi değil aynı zamanda sosyal yapının da tüm unsurlarıyla yeniden dönüştüğü bir süreci kapsamaktadır. Bu sürecin içerisinde yer alanlar tekrar bir sosyalleşme yaşayarak, geri kalan hayatlarının tümünü yeniden şekillendirmek zorunda

kalmaktadırlar (Adıgüzel, 2018:1-2). Çeşitli sebeplerden dolayı isteyerek ya da zorunlu olarak yaşadıkları yerleri terk eden insanlar yerleştikleri yeni yerlerde tutunmaya çalışmaktadırlar.

2011 yılından itibaren Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmenler geldikleri kentlere tutunmaya çalışmışlardır. Göçmenlerin kentlerde akraba veya aynı aşirete mensup tanıdıklarını bulmaları kenti benimsemeleri ve kentli halka sosyal ilişki kurmaları açısından önemlidir. Göçmenlerin bu sayede kentteki halkla aynı dili konuşup iletişime geçmeleri, kendilerini ifade edebilmeleri ve çevrelerini daha rahat anlamlandırabilmeleri uyumu kolaylaştırabilmektedir. Kendilerini kültürel olarak kente yakın hisseden göçmenlerin uyum süreci daha kolay olmaktadır. Türkiye'nin Suriye sınıra yakın kentlerindeki yerel halkla Suriyeli göçmenlerin kültürel özelliklerinin aynı olması uyum sürecini olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Ancak bu kentler dışında diğer kentlere dağılım gösteren göçmenler kendi kültürü ve değerlerinden farklı bir kültürle karşılaştıkları zaman uyum sürecinde ciddi sorunlar yaşanmaktadır (Apak, 2014:67).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE SURİYELİ GÖÇMENLER VE GÖÇMENLERİN KENTE TUTUNMA SÜRECİ

5.TÜRKİYE KENTLEŞMESİNDE SURİYELİ GÖÇMENLER

Göç, kentleşmenin dinamiklerini oluşturan unsurlardan birisidir. Çeşitli sebeplerle göç eden insanlar yani göçmenler geldikleri yerlerde farklılıklarıyla dikkat çekmektedirler. Suriye’de 2011 yılında başlayan iç karışıklıklar sonucunda nüfusun büyük çoğunluğu farklı ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Suriye sınırına yakın ülkeler bu göçten etkilenmiştir. Suriye sınırına yakın olması nedeniyle göçten büyük oranda etkilenen ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. 2011 yılından itibaren Suriyeli göçmenler Türkiye kentleşmesinin yeni aktörleridir. Son 8 yıldır devam eden göç hareketinin Türkiye kentleşmesi üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır.

İşte bu başlık altında Suriye’de meydana gelen iç savaş ve bu savaşın Türkiye’ye etkileri değerlendirilecektir. Suriyeli göçmenlerin Türkiye’deki hukuki durumundan, kentler üzerindeki etkilerinden ve kente uyum süreçlerinden genel hatlarıyla bahsedilecektir.

5.1. Suriye İç Savaşı ve Türkiye’ye Etkileri

17 Aralık 2010 tarihinde Tunus’ta 26 yaşındaki Muhammed Buazizi’nin Tunus’un bir kasabası olan Sidi Buzid sokağında bir pazar yerinde sebze ve meyve satışı sırasında polisin satışa engel olması, mallarına el koyması dahası gence tokat atması sonucu kendini valiliğin önünde yakması Arap Baharının başlangıcı olarak görülmektedir. Bu olay sonrasında yaşanan gelişmeler 23 yıllık iktidar olan Zeynel Abidin Binali hükümetinin devrilmesine neden olmuştur (Koyuncu, 2014:17).

17 Aralık 2010’da Tunus’ta başlayan muhalif hareketlerin benzerleri Ortadoğu ülkelerinde görülmeye başlamış ve zamanla Arap Dünyası’nda deprem etkisi yaratmıştır (Boyras, 2015:41). Arap coğrafyası içerisinde bulunan ülkeler arasında domino etkisi yaratan ve halk hareketleriyle sonuçlanan olaylar “Arap

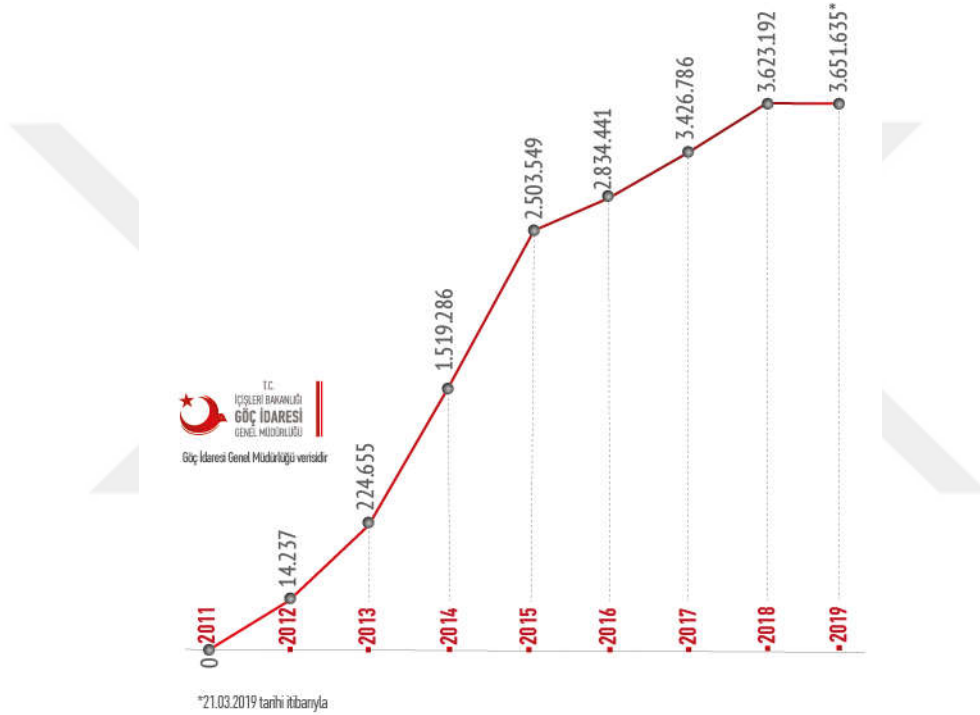
Baharı” olarak nitelendirilmiştir (Koyuncu, 2014:17). Olayların sıyradığı ölkelerden biri olan Suriye Arap Cumhuriyeti’nde, Mart 2011’de iç karışıklıklar baş göstermiş ve ortaya çıkan olaylar sonucu çatışmalar yaşanmıştır. Çatışma ortamından kaçan Suriyeli göçmenler ilk kez 29 Nisan 2011’de Hatay ili Yayladağı ilçesinden 260 kişilik bir grup olarak Türkiye’ye giriş yaparak yaşanacak olan göç dalgasının habercisi olmuşlardır (AFAD, 2017). Mart 2011 tarihinde ise Suriye’de yönetim karşıtı kişiler Arap Baharından etkilenerek silahlanmış ve çatışmaya başlamışlardır. Her geçen gün artan şiddet olayları ve çatışmalar sonucu insanlar endişe ve panik halinde canlarını kurtarmak için yoğun bir göç hareketiyle komşu ölkelere sığınmışlardır. Bu yoğun göç dalgasından en çok etkilenen ölkeler ise Türkiye olmuştur (Kaypak ve Bimay, 2016:85). Suriye’de 15 Mart 2011 tarihinde ortaya çıkan iç karışıklıklar nedeniyle en az 500 bin insanın hayatını kaybettiği bilinmektedir. Nüfusun 20 milyon olduğu Suriye’de meydana gelen olaylar nedeniyle 13,5 milyon insan yardıma muhtaç hale gelmekle birlikte, 6,3 milyon insan da yerinden edilmişlerdir. Yaşanan bu süreçte 4,9 milyon insan ise kurtuluşu komşu ölkelere sığınmakla bulmuşlardır (AFAD, 2017).

Suriye’de 2011 yılı itibariyle ortaya çıkan iç savaş sonrasında, ölkeler nüfusunun yaklaşık $\frac{1}{4}$ ’ü can güvenliği endişesiyle, zorunlu olarak komşu ölkelere göç etmiş ve bu göçten en çok etkilenen ise Türkiye olmuştur. Bu yoğun göçün sebebi ise Türkiye’nin uyguladığı “açık kapı” politikası olmuştur. 2011 yılından bu yana yaşanan göç dalgası sonrasında Türkiye kayıt dışılar ile birlikte yaklaşık 3,5 milyon üzerinde Suriyeli göçmene ev sahipliği yapmıştır. Bu durum ölkelerin çok kültürlü sosyolojik yapısına kitlesel bir şekilde milyonlarca Suriyelinin girmesiyle birlikte ölkede bambaşka bir toplumsal sorun yaşanmasına yol açmıştır. Bir türlü çözülemeyen uyum sorunu istenmeyen birçok olayın yaşanmasına ve sorunların giderek derinleşmesine sebebiyet vermiştir (Tümtaş, 2018:26)

Komşu ölkeler ve Transit göç güzergâhı konumunda olan Türkiye’deki Suriyeli göçmen sayısı 21.03.2019 tarihi itibariyle 3.651.635 milyona ulaşmıştır (GİGM, 2019). Türkiye bu süreçte ilk günden itibaren din, dil, ırk ayrımı yapmadan “Açık Kapı Politikası” uygulamış ve Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) koordinasyonunca, Suriyeli göçmenler için barınma merkezinde aktif olarak

ücretsiz sağlık hizmeti ile kayıp bir neslin oluşmaması için eğitim hizmeti sunumunda bulunmuştur. AFAD barınma merkezlerinde 80.742 bin çocuk eğitime kazandırılırken, Milli Eğitim Bakanlığı işbirliğiyle atılan adımlar neticesinde anaokulundan lise son sınıfa kadar toplam 508.846 bin çocuğa okul eğitimi imkânı sunulmuştur. Yine Sağlık Bakanlığı işbirliği ile Suriyeli Göçmenlere ücret ödmeden sağlık hizmetlerine ve ilaçlara ulaşım imkânı sağlanmıştır.

Grafik.1.Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

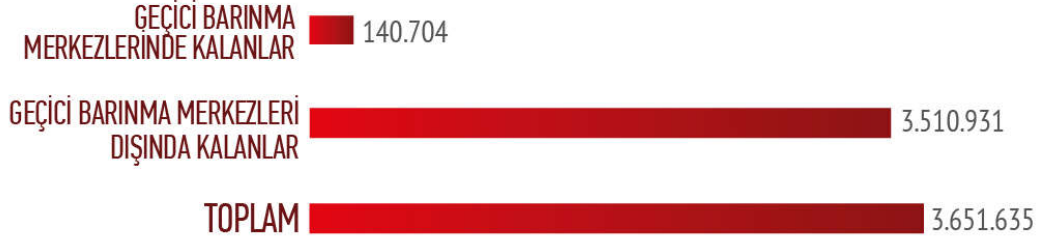
Kaynak:(Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019)

Suriye’de ortaya çıkan olaylar sonucu halkın can güvenliği nedeniyle ülkelerini terk etmeleri ve en yakın sınır bölgesinde olan Türkiye’yi kendileri için güvenli bir liman olarak görmeleri yoğun bir göç dalgasına neden olmuştur (Çetin ve Uzman, 2013:10). Türkiye bu göç dalgası karşısında “açık kapı politikası” uygulamış ve Suriyeli sığınmacıların ülkeye girişi başlamıştır.

Türkiye’ye giriş yapan Suriyeliler için sınır bölgede yer alan kentler belirlenmiş ve çok sayıda bu bölgelere kamplar, konteynirkentler ve çadırkentler kurulmuştur. Savaşın uzaması ve gelen göç dalgası karşısında bu yerleşim yerleri yetersiz kalmıştır. Bu durum karşısında Suriyeli göçmenler kendi imkânları

doğrultusunda çeşitli kentlere dağılarak ya da akraba bağı olan kişilerin yanında kalarak yaşamlarını sürdürmeye devam etmişlerdir (Güçtürk, 2014).

Grafik.2. Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler

Kaynak:(Göç İdaresi Genel Müdürlüğü,2019)

Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki kentlerde Suriyeli göçmenlere yönelik barınma merkezleri kurulmuş, ancak kontrolsüz şekilde hızla büyüyen göç dalgası karşısında bu barınma merkezleri yetersiz kalmıştır. Barınma merkezlerindeki yoğunluk nedeniyle Suriyeli göçmenler gerek bölge kentlerine gerekse Türkiye'nin diğer bölge kentlerine göç etmesiyle kentlerde yeni bir sorun alanı oluşmaya başlamıştır. Kentlerde yaşanan bu yeni sorun alanı kentleşme dinamiklerini, sürecini ve içeriğini değiştirmiştir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GiGM) (21.03.2019) verilerine göre Türkiye kentlerinde yaşayan ve yasal mevzuat tarafından “geçici koruma” statüsü altında tanımlanan toplam Suriyeli sayısı 3.651.635 milyondur. Bunların yalnızca 140.704 bini 8 ilde oluşturulmuş olan 13 Barınma Merkezinde yaşamakta, 3.510.931 milyonu ise Türkiye kentlerinin farklı mekânsal alanları içerisine dağılmış durumdadır. Suriyeli göçmenlerin yoğunluklu olarak yaşadığı 10 kent öne çıkmaktadır: İstanbul, Bursa, Konya, İzmir, Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep, Adana, Mersin, Kilis (GiGM, 2019).

Çizelge 1: Türkiye’de Suriyelilerin Barınma Merkezleri ve Araçları

İl	Barınma Merkezleri	Barınma Tipi	Barınan Kişi Sayısı	Toplam Sayı
HATAY	Altınözü Konteyner Kenti	2.056 konteyner	8.179	16.894
	Yayladağı Konteyner Kenti	776 konteyner/32 betonarme bölme	3.670	
	Apaydın Konteyner Kenti	1.181 konteyner	5.045	
	Güveççi Çadırkenti*	824 çadır	0	0
GAZİANTEP	İshaliye Çadırkenti*	1.552 çadır	0	3.732
	Karkamış Çadırkenti*	1.578 çadır	0	
	Nizip 1 Çadırkenti*	1.873 çadır	0	
	Nizip 2 Konteyner Kenti	908 konteyner	3.732	
ŞANLIURFA	Ceylanpınar Çadırkenti	4.972 çadır	17.100	64.432
	Akçakale Çadırkenti	6.461 çadır	21.057	
	Harran Konteyner Kenti	2.069 konteyner	9.729	
	Suruç Çadırkenti	7.028 çadır	16.546	
KİLİS	Öncüpınar Konteyner Kenti	3.089 konteyner	9.898	24.164
	Elbeyli Beşiriye Konteyner Kenti	3.586 konteyner	14.266	
MARDİN	Midyat Çadırkenti*	1.053 çadır	0	0
KAHRAMANMARAŞ	Merkez Konteyner Kenti	5.008 konteyner	16.309	16.309
OSMANİYE	Cevdetiye Konteyner Kenti	3.352 konteyner	13.585	13.585
ADİYAMAN	Merkez Çadırkenti	2.302 çadır	0	0
ADANA	Sarıçam Konteyner Kenti	6.136 konteyner	26.176	26.176
MALATYA	Beydağı Konteyner Kenti	1.977	8.964	8.964
BARINMA MERKEZLERİNDEKİ SURİYELİ GÖÇMEN SAYISI				174.256
TOPLAM: 57.813 bin barınma tipi mevcuttur.(27.675 çadır ve betonarme bölme-54.703 kişi, %30,6 ve 30.138 konteyner-124.262 kişi, %69,4).				

* Bu barınma merkezleri geçici süreyle kapatılmıştır.

Kaynak:(AFAD, 2018)

Türkiye bu göç dalgası karşısında kısa vadeli çözüm politikası izlemiş ve göçmenlerin barınması için 10 ilde 20 barınma merkezi kurmuştur. Kentlerdeki Suriyeli göçmen sayısına göre kurulan bu barınma merkezleri içerisinde farkı büyüklükte ve sayıda konteyner kentler ve çadırkentler kurulmuştur. AFAD (15.10.2018)’ın verilerine göre 174.256 bin Suriyeli göçmenin yaşadığı 20 barınma merkezinin 11’i konteyner kent iken 9’u ise çadırkenttir. Suriye sınırına yakın bu kentlere kurulan barınma merkezleri göçmenler için bir konut görevi görmektedir.

Suriyeli göçmenler için sınıra yakın bu 10 farklı kentte 174.256 bin Suriyeli göçmen için 20 barınma merkezi bulunmaktadır. Ancak kurulan bu barınma merkezleri içerisinde barınma, güvenlik, gıda, eğitim ve sağlık hizmetleri göçmenlerin sorunlarını çözme konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu durum ise Suriyeli göçmenlerin kendileri için kurulan barınma merkezleri dışına çıkmasına ve kentlere dağılmasına yol açmıştır.

Bu göç dalgasının devam etmesi ve Suriye’den gelen göçmenlerin ülkede kalıcı bir hal alması durumu onları, Türkiye’nin toplumsal, ekonomik, kültürel hayatında yeni aktörler konumuna da getirmiştir. Türkiye’nin özellikle kent politikalarını belirlerken bu yeni aktörleri görmezden gelmesi mümkün değildir. Hem Suriyelilerin hem de yerel halkın üzerinde bu göç dalgasının etkisinin zamanla azaltılması ve “toplumsal uzlaş”ının sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması büyük önem taşımaktadır. Göçlerin sadece bir nüfus hareketi olarak görülmemesi ve göç sonucu siyasi ve çarpık kentleşmenin yanı sıra suç olgusu, uyum sorunu ve psikolojik sorunlar gibi sosyal sorunlarda ortaya çıkmaktadır (Çoban İçağasıoğlu, 2011:110).

Yaşadığımız çağda göç, küresel bir kavram olup yaşanan teknolojik gelişmeler ve ulaşım kolaylığıyla daha mümkün hale gelmektedir. Küreselleşmeyle ortaya çıkan eşitsizlikler, savaşlar, insan hakları ihlalleri, dışlanma, ayrımcılık, ırkçılık ve güvenlik endişelerinin tamamı göçün nedenleri olarak görülmektedir. Çeşitli nedenlerle göç edilen bölge veya ülkelerde göçmen sayısının artması o bölgenin etnik yapısının çeşitlenmesine ve değişmesine neden olmaktadır. Bloch’e (2011:531) göre bu değişim göç edenler ile göç alan bölge ve bölge halkı içinde önemlidir.

Artık göçler farklı nedenlere bağlı olarak çeşitlilik gösteren ve müdahale edilmesi gereken küresel bir sorun haline gelmiştir. İç savaştan kaçarak farklı ülkelere göç eden insanların yaşadıkları sorunlar karşısında dünya üzerinde yaşayan her bir bireyin birbirine karşı sorumluluğu söz konusudur. Göç edilen bölge ve göç alan bölge üzerindeki her bir gelişmenin tüm insanlığı etkilediği ve olaylara kayıtsız kalamayacağı gerçeği Suriye’de meydana gelen iç savaş sonucunda yaşananlarla bir kez daha gün yüzüne çıkmıştır (Kaypak ve Bimay, 2016:91).

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 21 Mart 2019 tarihi itibarıyla Türkiye'de kayıt altına alınan Suriyeli göçmen sayısı 3 milyon 651 bin 635 kişi olarak açıklanmıştır. Göç edenlerin 1 milyon 980 bin 963'ü erkeklerden, 1 milyon 670 bin 672'si ise kadınlardan oluşmaktadır (GİGM, 2019). 21 Mart 2019 yılı itibarıyla Suriye'den Türkiye'ye göç eden 3.651.635 milyon Suriyeli göçmenin cinsiyet dağılımına bakıldığında, erkek nüfusun kadın nüfusundan sayıca fazla olduğu görülmektedir. Suriyeli göçmenlerin yaş dağılımları incelendiğinde ise genç nüfusun oldukça fazla olması dinamik bir göçmen nüfusun varlığını gözler önüne sermektedir.

Grafik.3.Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyet Dağılımı

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.980.963	1.670.672	3.651.635
0-4	259.566	242.490	502.056
5-9	260.092	244.490	504.582
10-14	202.540	187.578	390.118
15-18	149.704	123.751	273.455
19-24	321.775	230.276	552.051
25-29	209.186	147.979	357.165
30-34	173.006	126.255	299.261
35-39	122.550	96.103	218.653
40-44	80.984	71.143	152.127
45-49	59.996	57.057	117.053
50-54	48.691	46.348	95.039
55-59	33.954	34.094	68.048
60-64	23.834	24.408	48.242
65-69	15.826	16.300	32.126
70-74	8.990	9.574	18.564
75-79	5.063	6.236	11.299
80-84	2.800	3.500	6.300
85-89	1.565	2.026	3.591
90+	841	1.064	1.905

21.03.2019 itibarıyla

Kaynak: (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019)

5.2. Suriyeli Göçmenlerin Türkiye'de Hukuki Durumu

Suriye'de 2011 yılında meydana gelen olaylar sonrasında Türkiye'ye başlayan göç, yıllara göre artış göstermiş ancak göç ile gelen insanların hukuksal ve toplumsal tanımları her zaman tartışma yaratmıştır. Bu durum ise kavramsal bir muğlâklık yaşanmasına sebebiyet vermiş ve Suriye'den Türkiye'ye göç edenler;

göçmen, sığınmacı, mülteci, şartlı mülteci, geçici koruma kapsamındaki kişiler tanımlamalarıyla adlandırılmıştır. Bu kavramlar çoğu zaman birbirinin yerine kullanılmış olsada içerik olarak birbiriyle örtüşmemektedir. Bu sebeple sözü edilen kavramların tanımlarının içeriği iyi bilinmeli ve Suriye’den Türkiye’ye göç edenlerin hukuki statüsü tespit edilmelidir (Tümtaş, 2018:33). Göç, çoğunlukla bulunduğu yerden başka bir yere ya da bulunduğu ülkeden başka bir ülkeye yerleşmek amacı taşıyan bir kavram olarak tanımlanmaktadır Göçmen ise, bulunduğu ülkeden başka ülkelere yerleşmek niyeti taşıyan kişi, aile veya topluluk olarak ifade edilmektedir (Keleş, 1998:59).

Bloch’e (2011:533) göre göçmen, herhangi bir sınırlama olmaksızın göç alan ülkeye giriş yapan, çalışma hakkı sağlanan ve dahası barınma özgürlüğü olan ve bu imkanlar dahilinde bulundukları ülkenin genel görünümünü yansıtan kişilere denilmektedir.

Sığınmacı tanımı; “İrkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşüncelere bağlı olarak kovuşturmaya uğrayacağından haklı nedenlerle korktuğu için, vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin korumasından istifade edemeyen veya korktuğu için istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa o ülkeye dönmeyen veya korkusundan dolayı tekrardan o ülkeye dönmek istemeyen kişiyi” ifade etmektedir. Avrupa’da meydana gelen olaylar sonucu bu tanımlamanın içeriğinde belirtilen durumları yaşayan yabancı kişilere ise mülteci denilmektedir.

Şartlı Mülteci kavramının mülteci kavramından farklı olmasının nedeni Türkiye’nin, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesinin, 1. maddesindeki mekân bakımından öngörülen seçme hakkını kullanarak “Coğrafi Kısıtlama”yı kabul etmesiyle ilişkilidir. Bu nedenle şartlı mülteci tanımı; Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek

istemeyen vatansız kişilere statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statüyü ifade etmektedir. Bu durumda olan vatansız kişilerin üçüncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar, Türkiye’de kalmalarına izin verilmektedir (GİGM, 2017). 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 91. Maddesine dayanılarak, 2014 tarihli Geçici Koruma Yönetmeliği hazırlanmıştır.

28 Nisan 2011 tarihi itibarıyla Suriye’de meydana gelen olaylar nedeniyle Türkiye’ye gelen Suriyeliler ile Suriye’den gelen vatansız kişiler ve mülteciler Türkiye’de geçici koruma kapsamındadır. Geçici koruma kapsamındaki kişiler, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak ülkemiz sınırlarına gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılar olarak belirlenmiştir (GİGM, 2017). 04 Nisan 2013’te kabul edilen 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 61. maddesinde mülteci tanımının kapsamı, Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle ülkeye gelen vatansız kişilerin statüsü ile oluşturmaktadır. Ancak sığınmacı tanımı bu kanun içerisinde yer almamakla birlikte sığınmacı yerine Kanun’un 62. maddesinde şartlı mülteci tanımı yapılmış ve bu defa da Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sonucu ülkeye gelen vatansız kişilerin statüsünün tanımı yapılmıştır. Bütün bu tanımlamalar çerçevesinde 2011 yılından itibaren Suriye’den Türkiye’ye kitleler halinde gelen ve geri dönmeleri pek mümkün olmayan, acil olarak geçici koruma ihtiyacı içinde olan Suriyeli göçmenler Geçici Koruma statüsünde değerlendirmektedir.

5.3. Suriyeli Göçmenlere Yönelik Uygulanan Kentsel Kamu Politikaları

Kentler, insanlara dünyaya daha geniş açıdan bakabilme, sağduyu kazandırma ve özgürlük alanları oluşturarak cinsiyet, yaş, statü, kan bağı ve hiçbir etnik ayrımcılık yapmadan insanlar arası eşitlik kavramını yaymaya ve bu yolla tarihsel süreçler içerisinde gelenek oluşturma alanları haline gelmiştir (Bookchin, 2017:22). Göç olgusu kentlerde toplumsal yapının değişmesine ve farklı yaşam kültürlerinin yeşermesine zemin hazırlamış ve gün geçtikçe derinlemesine izler bırakan sonuçların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Göç olgusu birçok nedenin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Göç sürecinde insanlar doğaları gereği kendileri için güvenli olan yerleri tercih etmektedirler. Bloch'e (2011:531) göre göç ülke içinde gerçekleştiğinde iç göç, ülkeler arası gerçekleştiğinde ise uluslararası göç olarak tanımlanmaktadır. Bu göçleri gerçekleştiren iç göçmenler ülke sınırları içinde yer değiştirirken, uluslararası göçmenler göç hareketleriyle ülke sınırlarını aşmaktadırlar. Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi öncesindeki kitlesel göç hareketleri Cumhuriyet Dönemi ve sonrasında da artarak devam etmiş olup, 1922'den bu yana 5 milyondan fazla göçmene ev sahipliği yapmıştır. Çalışma, eğitim ve diğer amaçlarla gelmiş olan göçmenler bu sayıya dahil değildir. Bu gruplara dahil olmayan rakamlara göre son 13 yılda toplam 2.442.159 kişiye ikamet izni aldığı verilmiştir (GİGM, 2018). Suriyeli göçmenler çoğunlukla ülkelerine komşu olan bölgelerde kalmaktadır. Suriye'de yaşananlar en çok komşu ülke olan Lübnan, Ürdün ve en çokta ülkemizi etkilemiştir. Resmi rakamlar dışında 3 milyon fazla kayıt altına alınamayan Suriyelinin olduğu tahmin edilmektedir. Bu süreçte yaşananlar göç alan ülkelerin ekonomilerinde, alt yapılarında ve kaynaklarında sıkıntıya yol açmıştır. Bu duruma ek olarak her geçen gün artış gösteren göçmenler kendileri için yapılmış olan kamp alanlarını terk ederek ülkenin çeşitli kentlerinde kötü yaşam koşulları teşkil eden barınaklarda yaşam mücadelesi vermeye başlamışlardır (UNHCR, 2018).

Suriyeli göçmenler için oluşturulan kamplarda çeşitli hizmetler sunulmaktadır. Suriyeli göçmenlerin barınma, sağlık, eğitim, ısınma ve temel ihtiyaç maddelerine ulaşım konusundaki kolaylılığı sağlayan hizmetleri kapsamaktadır. Geçici Koruma Yönetmeliğinde vurgulandığı gibi Suriyeli göçmenler için hazırlanan kamp alanlarında ve kamp dışı alanlarda bu hizmetler sunulmaktadır. Bu Yönetmelikle hem geçici barınma merkezlerinde hem de barınma merkezleri dışında kalan yani çeşitli kentlere dağılım gösteren Suriyeli göçmenler Sağlık Bakanlığı'nın sorumluluğu dahilinde sağlık hizmeti sunumu almaktadırlar. Yine MEB kontrolünde gerek geçici barınma merkezlerinde gerekse bu merkezlerin dışında kalan Suriyeli göçmenler için eğitim hizmetleri oluşturulmuştur. Geçici Koruma kapsamındaki göçmenlerin iş hayatına yönelik düzenlemeler ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı görüşü sonrasında Bakanlar Kurulunca belirlenmesi kararlaştırılmıştır.

AFAD tarafından Suriyeli göçmenlerin barınma ihtiyaçlarını karşılamak için 10 ilde farklı sayılarda çadırkentler ve konteynerkentler kurulmuştur. Bu barınma merkezlerinde eğitim hizmetleri kapsamında okul, derslik ve öğretmen temin edilmiş yine sosyal hizmetler kapsamında spor alanları, oyun parkları, internet salonları, market, çamaşırhane, bulaşıkhanesi, mescit, kuran kursu, itfaiye gibi çeşitli imkânlar sunulmuştur. Göçmenlerin sağlık sorunları karşısında kendilerine yardımcı olabilecek sağlık personeline ulaşma imkânı, bebek doğum üniteleri, ameliyathaneler, poliklinik hizmetleri gibi sağlık hizmetleri sunulmuştur. Fakat yıllara göre sürekli artış gösteren göç dalgası karşısında kurulan bu barınma merkezleri yetersiz kalmıştır. Bu durum göçmenlerin kamp alanı dışına çıkmalarına ve farklı kentlere dağılmalarına neden olmuştur (Deniz ve Etilan, 2009). Kentlerde yaşam alanı bulmaya çalışan Suriyeli göçmenler barınma, yeme-içme, sağlık, ulaşım ve kentsel hizmetlerden yararlanma konusunda zorluklar yaşamaktadırlar. Kentlerde insani temel gereksinimlerini karşılayamayan göçmenler birçok toplumsal sorunla da karşı karşıya kalmaktadırlar.

Suriye’de 2011 yılından bu yana devam eden iç savaş sonucu Suriyeli göçmenler evlerini ve ülkelerini terk etmeye zorunda kalmışlardır. Farklı ülkelere göç eden Suriyeli göçmenlerin yoğun olarak tercih ettikleri ülke Türkiye olmuştur. Türkiye’ye gelen Suriyeli göçmenler güvenlik, beslenme, barınma ve sağlık ihtiyaçları gibi temel sorunlarla karşılaşmışlardır. Bu sorunlar bazı problemleri de beraberinde getirmiş ve gerek ekonomik gerekse toplumsal sıkıntılara yol açmıştır (Orhan ve Gündoğar, 2015:10).

Grafik.4.Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı

İL SIRA	ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURIYELİLERİNDAĞILIMI 21.03.2019 (ALFABETİK)								
	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ	İL SIRA	İLLER	KAYIT EDİLEN	NÜFUS	İL NÜFUSU İLE KARŞILAŞTIRMA YÜZDESİ
	TOPLAM	3.651.635	82.003.882	4,45%		TOPLAM	3.651.635	82.003.882	4,45%
1	ADANA	238.391	2.220.125	10,74%	42	KAHRAMANMARAŞ	88.359	1.144.851	7,72%
2	ADIYAMAN	24.745	624.513	3,96%	43	KARABÜK	785	248.014	0,32%
3	AFYONKARAHİSAR	6.261	725.568	0,86%	44	KARAMAN	777	251.913	0,31%
4	AĞRI	1.041	539.657	0,19%	45	KARS	169	288.878	0,06%
5	AKSARAY	2.799	412.172	0,68%	46	KASTAMONU	1.323	383.373	0,35%
6	AMASYA	679	337.508	0,20%	47	KAYSERİ	78.689	1.389.680	5,66%
7	ANKARA	90.911	5.503.985	1,65%	48	KIRIKKALE	1.495	286.602	0,52%
8	ANTALYA	1.650	2.426.356	0,07%	49	KIRKLARELİ	2.742	360.860	0,76%
9	ARDAHAN	137	98.907	0,14%	50	KIRŞEHİR	1.335	241.868	0,55%
10	ARTVİN	40	174.010	0,02%	51	KİLİS	117.168	142.541	82,20%
11	AYDIN	7.611	1.097.746	0,69%	52	KOCAELİ	55.881	1.906.391	2,93%
12	BALIKESİR	4.405	1.226.575	0,36%	53	KONYA	106.756	2.205.609	4,84%
13	BARTIN	129	198.999	0,06%	54	KÜTAHYA	784	577.941	0,14%
14	BATMAN	22.518	599.103	3,76%	55	MALATYA	29.687	797.036	3,72%
15	BAYBURT	25	82.274	0,03%	56	MANİSA	13.774	1.429.643	0,96%
16	BİLECİK	593	223.448	0,27%	57	MARDİN	89.404	829.195	10,78%
17	BİNGÖL	941	281.205	0,33%	58	MERSİN	205.822	1.814.468	11,34%
18	BİTLİS	954	349.396	0,27%	59	MUĞLA	14.567	967.487	1,51%
19	BOLU	2.321	311.810	0,74%	60	MUŞ	1.368	407.992	0,34%
20	BURDUR	8.794	269.926	3,26%	61	NEVŞEHİR	9.737	298.339	3,26%
21	BURSA	170.372	2.994.521	5,69%	62	NİĞDE	4.474	364.707	1,23%
22	ÇANAKKALE	5.204	540.662	0,96%	63	ORDU	689	771.932	0,09%
23	ÇANKIRI	548	216.362	0,25%	64	OSMANİYE	48.921	534.415	9,15%
24	ÇORUM	2.587	536.483	0,48%	65	RİZE	902	348.608	0,26%
25	DENİZLİ	12.609	1.027.782	1,23%	66	SAKARYA	15.953	1.010.700	1,58%
26	DIYARBAKIR	33.844	1.732.396	1,95%	67	SAMSUN	5.687	1.335.716	0,43%
27	DÜZCE	1.682	387.844	0,43%	68	SİİRT	3.966	331.670	1,20%
28	EDİRNE	969	411.528	0,24%	69	SİNOP	131	219.733	0,06%
29	ELAZIĞ	13.307	595.638	2,23%	70	SİVAS	4.016	646.608	0,62%
30	ERZİNCAN	99	236.034	0,04%	71	ŞANLIURFA	451.434	2.035.809	22,17%
31	ERZURUM	1.095	767.848	0,14%	72	ŞİRNAK	15.373	524.190	2,93%
32	ESKİŞEHİR	4.541	871.187	0,52%	73	TEKİRDAĞ	13.702	1.029.927	1,33%
33	GAZİANTEP	429.575	2.028.563	21,18%	74	TOKAT	983	612.646	0,16%
34	GİRESUN	166	453.912	0,04%	75	TRABZON	3.102	807.903	0,38%
35	GÜMÜŞHANE	95	162.748	0,06%	76	TUNCELİ	59	88.198	0,07%
36	HAKKARİ	5.391	286.470	1,88%	77	UŞAK	2.344	367.514	0,64%
37	HATAY	439.910	1.609.856	27,33%	78	VAN	2.136	1.123.784	0,19%
38	İĞDIR	90	197.456	0,05%	79	YALOVA	3.627	262.234	1,38%
39	ISPARTA	7.293	441.412	1,65%	80	YOZGAT	4.272	424.981	1,01%
40	İSTANBUL	560.706	15.067.724	3,72%	81	ZONGULDAK	554	599.698	0,09%
41	İZMİR	143.660	4.320.519	3,33%					

Kaynak: (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019)

Geçici Koruma kapsamındaki Suriyeli göçmenlerin 140.704'ü geçici barınma merkezlerinde iken, 3.510.931'i barınma merkezlerinin dışında kalmakta olup, çeşitli kentlere dağılım göstermişlerdir (AFAD, 2019). Geçici barınma merkezleri dışına dağılım gösteren ve kentlere gelen göçmenleri barınma konusunda sorunlar beklemektedir. Suriyeli göçmenlerin büyük bir çoğunluğunun kentlere gelmesi var olan mekânsal ayrışmalara bir yenisini daha eklemiştir. Kendi çabalarına göre kentsel mekânların birçok alanında sağlıksız şekilde ve farklı biçimlerde barınmaya çalışan

Suriyeli göçmenlerin sayısı her geçen gün artış göstermeye başlamıştır. Bu artış kentlerde güvenli alanların sorgulanmasına sebebiyet vermiştir. Kentlerde sayıları kontrolsüzce artan Suriyeli göçmenler ile yerel halk arasında yaşanan gerilim sonucu sayısız çoklukta istenmeyen olaylar yaşanmıştır.

Suriyeli göçmenler kentsel alanlarda güvenli yaşanabilirlik algısını değiştirmiş ve Türkiye kentleşmesine güvenlik açısından yeni sorumluluklar yüklenmesine yol açmıştır. Geline nokta kentlerde devam eden birçok güvenlik sorununa bir yenisi eklenmiş ve her geçen gün kentlerde sayıları artan Suriyeli göçmenler kent ve kentli halkı için bir güvenlik sorunu teşkil eden gruplar haline gelmiştir. Yaşanan olaylar karşısında kentlerde güvenli alanların neresi olduğu ve “güvenli kent” kavramının kent sınırları içerisinde nerede başlayıp nerede son bulduğu konusu kentte yaşayan insanların en temel merak konusu olmuştur. Kentte yaşayan insanlar yeni belirleyecek oldukları kentsel yaşam alanlarında Suriyeli göçmenlerin varlığını sorgulamaktadırlar. Bu durum aslında Suriyeli göçmenlerin kentlerde güvenliği tehdit eden kişiler olarak görülmelerinden kaynaklanmaktadır. Kentlerde kalıcı oldukları düşünülen Suriyeli göçmenlere karşı kentli halkın tedirginliği ile göçmenlerin dışlanma hissi birleşince güvenlik korkusu ve endişesi her iki taraf içinde risk oluşturur hale gelmiştir. Kentsel mekânlarda her geçen gün sayıları artan, ülkelerine geri dönmek istemeyen ve Türkiye’de kalıcı hale gelen Suriyeli göçmenlerin kentlerdeki güvenlik algısını etkilediği görülmektedir.

Türkiye’de Suriyeli göçmenlere karşı insani yardım, toplumsal kabul ve uyum konusunda çok büyük fedakârlıklar sağlanmış ve gelinen nokta itibarıyla kabul ve uyum konusunda tahammüller azalma göstermeye başlamıştır. Bu sürecin iyi yönetilmesi için toplumsal kabulün devamını sağlamak adına, toplumdan destek alınarak toplumsal katılımı bir yönetim anlayışı benimsenmelidir. Daha gerçekçi daha sağlıklı veri paylaşımlarıyla, evrensel haklar çerçevesinde sivil toplum kuruluşlarının etkinliğinin artırılması açısından önemlidir (Erdoğan, 2014:5).

Çeşitli sebeplerle ortaya çıkan göç hareketleri sonucu var olan uyumun yeniden şekillenip yeni bir uyuma dönüşmesi kaçınılmazdır. Göç sonrasında hayatların tekrar şekillenmesi için uzun bir uyum süreci gereklidir. Bu uyum süreci tek taraflı olmayıp göç eden kişiler ile göç edilen bölgedeki kişilerin ortak paydası

olmalıdır. Çünkü uyum karmaşık ve çok aktörlü bir süreçtir. Uyum sürecini; göçün nedeni, göçmenin uyuma istekli olması, göçmenin eğitim düzeyi, göç edilen ülkenin siyasi davranışları, göç edilen ülkenin ekonomik durumu, istihdam politikası, göçmenin cinsiyeti, medeni durumu gibi çeşitli veriler ışığında aydınlatmak ve değerlendirme yapmak daha etkili olacaktır (Karasu, 2017:633).

5.4. Suriyeli Göçmenlerin Kente Uyum Süreci: İçerik, Sorunlar ve Çözüm Önerileri

2011 yılından itibaren yaşanan göç dalgası karşısında kentlerde birçok sorun baş göstermeye başlamıştır. Farklı kültürleri içinde barındıran kentler hem sorunların yaşandığı hem de sorunların çözüm alanları konumundadır. Bu açıdan, bu başlık altında Suriyeli göçmenlerin kente uyumu ve yaşanan uyum sorunlarına ilişkin çözüm önerileri değerlendirilmektedir.

5.4.1. Kente Uyum Sürecine İlişkin Genel Değerlendirme

Göç olgusu tarihten bu yana birçok nedene bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Zaman ve mekân farklılıkları içerisinde şekillenen göçün sadece bir nedene bağlı olarak tanımlanması, ölçülmesi, değerlendirilmesi ve çözümlenmesi mümkün değildir. Çünkü göç karmaşık bir bileşenden oluşur (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 249-250). Göçmenlerin göç etme kararlarını etkileyen çeşitli faktörleri vardır. Bloch'e (2011:534) göre bir aile ferdinin iş bulması ve barınma yeri temin etmesiyle diğer aile fertlerinin aile ve akrabalık bağlarıyla göç sürecini başlatması gibi siyasi baskılar, savaşlar, iç karışıklıklar, insan haklarının ihlali ve güvenlik endişesi gibi olguların ortaya çıkması da insanların göç kararını etkilemektedir.

Türkiye'de 2011 yılı itibariyle göç olgusu, kentleşmenin belirleyici dinamiklerinden birisini oluşturan en önemli unsur olmuştur. Suriye'den Türkiye'nin çeşitli kentlerine gelen göç dalgası sonucunda mekânsal ayrışmalar derinleşmiştir. Kentin barınmaya uygun olmayan yerlerine yerleşen Suriyeli göçmenler Türkiye'nin 1950'lerden beri mücadele ettiği çarpık kentleşme ve barınma sorununu ağırlaştırmışlardır. Kentleşmede yeni bir aktör olan Suriyeli göçmenlerin varlığı

mevcut olan barınma sorununu derinleştirdiği gibi toplumsal, kültürel ve ekonomik sorunlara yol açmıştır.

Uyum süreci, dönüştürmeden ya da bütünleşmeden ziyade, toplumu oluşturan farklı niteliklere sahip grupların uyumunu kapsamaktadır. Kente gelen göçmenlerin kendi kültürlerine özgü davranış şekillerinden ve kalıplarından tümüyle vazgeçmesine gerek kalmaksızın, kentle uyum süreci içerisinde yeni yaşamaya başladığı topluma katkı sağlayarak bir bütünlük teşkil etmektedir. Herhangi bir asimilasyon veya bütünleşmede olan bir bütün içinde yok olma ya da erimeden, parçaların eklemelenmesiyle oluşan çok renkli bir tablodan söz edilmektedir (Karasu, 2016:998). Göçmenlerin kentle uyum sorununa çözüm üretmek onların varlığını kabul etmekten geçmektedir.

Savaşlar sonunda bir yerden bir yere göç eden insanlar hayatlarına yeniden başlamış sayılmaktadırlar. Yaşamaya başlamış oldukları yeni hayatlarına ve geldikleri topluma uyumu gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Köklerinin ait olduğu topraklardan çıkıp gelmiş insanlar yer değiştirme sırasında ve sonrasında önemli kayıplara uğramaktadırlar. Bu durumun insan hakkı açısından ciddi bir sorun olduğu gözlenmektedir.

Gerçekleşen zorunlu nüfus yer değiştirmeleri ile göçler üzerine yapılan sosyal araştırmalar gösteriyor ki, yer değiştirenler yeni geldikleri toplumlara uyum konusunda zorlanmaktadırlar. Bu sancılı bir süreci kapsamaktadır. Büyük kitlesel yer değiştirmeler ve göçler sonrasında göçmenler gittikleri yeni çevrelere uyum sağlamaları için geçirdikleri sürelerde birçok zorlukla karşılaşmaktadırlar. Yaşanan zorluklara çözüm bulunması, güncel ve acil bir siyasal sorun haline gelen bu durum için uzun vadeli planlamalar yapılması gerekmektedir. Göçmenlerin iş piyasası içerisinde nasıl değerlendireceği, konut sorununun nasıl giderileceği, yerel halkla doğabilecek gerilimlerin nasıl azaltılacağı, eğitimlerinin nasıl sağlanacakları ve toplumsal uyum sürecinin nasıl yönetileceğine dair çözümler üretmek gerekmektedir (Tekeli, 2018:2).

5.4.2. Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Türkiye'nin çeşitli kentlerinde bulunan Suriyeli göçmenlerin en temel sorunlarının başında sosyal uyum sorunu gelmektedir. Sosyal Uyum, göçmenlerin geldikleri topluma uyumu olarak adlandırılmaktadır. Birbirinden farklı ülkelerden ve kültürlerden gelen insanların gündelik hayat içerisindeki tutum ve davranışları genellikle ev sahibi toplum tarafından kabul görmemekte ve yadırganmaktadır. Sosyal uyumun sağlanmadığı toplumlarda göçmenler ile ev sahibi toplum arasında gerginlikler, dışlanmalar ve öfke patlamaları yaşanabilmektedir. Bu durum ise toplumsal barışı tehdit eden ve derinleşen sorunların nedenini oluşturmaktadır (Duruel, 2017:72). Farklı kültürel değerlere sahip olan Suriyeli göçmenlerin toplumsal uyumunun sağlanması açısından kentli halkla ve göçmenler arasında iletişimin sağlıklı kurulması gerekmektedir.

Özcan ve diğerlerine (2017:998) göre, Türkiye'nin 2011 sonrasında “açık kapı politikası” ile kabul ettiği Suriyeli göçmenlere yönelik insan hakları temelli, sivil inisiyatifin öne çıktığı ve “güvenlik algısının” yumuşatıldığı yeni bir politikaya ihtiyacı vardır. Bu politikanın üretilmesinde ise Türkiye'nin Avrupa Birliği'nin mülteci politikasına yönelik tüm sorumluluğu yüklenmeyerek tekrardan gözden geçirmesi gerekmektedir. Türkiye'nin göçmenlere yönelik kısa vadeli ve sorunu öteleyen çözümlerden vazgeçen bir siyasi irade ortaya koyması kentleşmeye katkı sağlaması açısından önemlidir.

İnsanın yeme, içme gibi en temel ihtiyaçlarından biriside barınmadır. Türkiye'de kalış süreleri artan Suriyeli göçmenler için Suriye sınırına yakın belirlenmiş 10 kentte çeşitli sayıda barınma merkezleri kurulmuştur. Fakat gelen göç dalgası karşısında barınma merkezleri yetersiz kalmış ve göçmenler çeşitli kentlere dağılım göstermiştir. Göçmenlerin gelir düzeyleri yetersiz olduğu için kentlerde beslenme ve barınma sorunu yaşamaktadır. Sağlıksız yapılaşmalarda barınmak zorunda kalan göçmenlerin bu durumunun düzeltilmesi için göçmenlere yönelik konut politikası bir an önce gündeme alınarak çözüm üretilmelidir. Özcan ve diğerlerine (2017:998) göre, Göçmenlerin barınma sorununa yönelik bir Şehircilik ve yerel yönetim mevzuatının oluşturulması ve barınma uygulamaları açısından şu temel konuların öncelikle gündeme alınması gerekmektedir. (1) Çevre ve Şehircilik

Bakanlığı koordinasyonu içerisinde “barınma politikasından sorumlu” bir birimin oluşturulması, (2) Her kentin kendine özgü bir veritabanının olması, (3) Çocuk Göçmenler için ayrı bir uygulama sisteminin oluşturulması, (4) TOKİ’nin göçmenlere yönelik Belediyeler ile işbirliği içinde kalıcı konut politikası oluşturması, (5) Her kentte geçici konut uygulamaları için sivil girişimcilerle işbirliği içinde çalışabilecek bir sistemin kurulması, kentlerdeki barınma sorununa çözüm üretme noktasında son derece önemlidir.

Türkiye’ye gelen Suriyeli göçmenlerin yarısından fazlası okul çağındaki çocuklardan oluşmakta olup, bu nüfusun hiçbir eğitim almadan Türkiye’de kalmaları kayıp bir neslin oluşmasına neden olmaktadır. Eğitimden uzun süre ayrı kalan insanlar toplum için son derece büyük bir sorun oluşturmaktadır (Erdoğan, 2014:33). Toplumlar eğitimle inşa edilir. Bunun için göçmenlerin eğitim hizmetlerinden haberdar olmaları ve eğitime zorunluluk getirilmesi gerekmektedir. Bunun için göçmenlere yasal sorumluluklar yüklenmelidir. Eğitim hizmetinden yararlanmak keyfiyetten çıkartılıp şart koşulmalıdır.

Suriye’den Türkiye’ye yaşanan göç hareketinden en çok etkilenen kesim çocuklardır. Çocuklar bu göç hareketi esnasında birçok tehlikeli yolculuklardan geçerek ve bu yolculuklar esnasında istenmeyen olaylara maruz kalarak, gitmek istedikleri yerlere varmaktadırlar. Savunmasız ve haklarından haberdar olmayan göçmen çocukların temel hakları için Türkiye, Avrupa Birliği gibi “çocukların yüksek menfaati” adına, Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası mevzuatın ön gördüğü şekilde bir yaklaşım geliştirmek durumundadır. Bu yaklaşım, AB göçmen politikasında siyasi iradenin “çocuk hakları” açısından uzlaşmaya varması, Dublin Sistemi’nin esnetilmesi ve yeni çözümlerin Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin ilkelerine bağlı oluşturulmasıyla mümkündür (Mamur Işıkcı ve Özcan, 2017:657).

Suriye’de farklı mesleklere sahip Suriyeli göçmenlerin çalışma hayatları ile Türkiye’deki çalışma hayatları arasında ciddi anlamda farklılıklar gözlenmektedir. Yaşanan bu durum savaş ve göç sürecinin doğal bir unsuru olarak görülmektedir.

Göçmenlerin çalışma hayatlarındaki değişimleri, yaşanan bu süreci bir parçası konumundadır (Duruel, 2017:65). Türkiye’de var olan istihdam sorunu göçmen nüfusun kentlere yerleşmesi ise daha da derinleşmiştir. Ucuz işgücü, emek sömürüsü,

sigortasız ve düşük ücretle kaçak işçi çalıştırmak hemen hemen her kentte yaşanan bir sorun alanına dönüşmüştür. Bu sorunların çözümü konusunda göçmenlerin çalışma hakkı konusundaki yasal hükümleri uygulayıcı olmalıdır.

Hazırlanan birçok raporda Suriyeli göçmenlerin barınma ve beslenme koşullarından kaynaklı ciddi sağlık problemleri ile karşılaştıkları belirtilmektedir. Görülmeyen birçok hastalığın tekrardan görülmeye başlandığı ve bu hastalıklardan en çok etkilenen kesimin çocuklar ve kadınlar olduğu ileri sürülmektedir. Çocuk felci bu hastalıklara örnek teşkil etmektedir (Orhan ve Şenyücel, 2015:20). Kentlerde sağlıksız koşullarda yaşayan ve yetersiz beslenen birçok Suriyeli göçmen toplumun sağlık yapısını etkilemekte ve mevcut durumu tehdit etmektedir. Bunun önlenmesi için Suriyeli göçmenlerin sağlık imkânlarına erişimini kolaylaştırmak ve sağlık hizmetlerinden yararlanmaları konusunda doğru bilgilendirmesi gerekmektedir.

5.5. Doğu Karadeniz Bölgesindeki Suriyeli Göçmenlerin Genel Durumu

2011 yılından bu yana Türkiye’de sayıları giderek artan Suriyeli göçmen nüfusu resmi kayıtlara göre 3.651.635 kişidir (GİGM, 2019). Suriye’de 2011 yılında ortaya çıkan iç karışıklıklar nedeniyle güvenlik endişesi taşıyan ve ülkelerini terk eden göçmenler için geçici barınma merkezleri kurulmuş ve bu barınma merkezleri sınıra yakın yerlere kurulmuştur. Barınma merkezlerinde 140.704 Suriyeli göçmen bulunurken, barınma merkezi dışında kalan 3.510.931 Suriyeli göçmen Türkiye’nin çeşitli kentlerinde yaşamaktadır (GİGM,2019).

Çizelge 2: Doğu Karadeniz Bölgesi’nde Suriyeli Göçmenlerin Dağılımı

Doğu Karadeniz Bölgesindeki Suriyeli Göçmenlerin Dağılımı (21.03.2019) Alfabetik				
Sıra No	İller	Kaydedilen	Nüfus	İl Nüfusu ile Karşılaştırma Yüzdesi
1	Artvin	40	174.010	0.02%
2	Giresun	166	453.912	0.04%
3	Gümüşhane	95	162.748	0.06%
4	Ordu	689	771.932	0.09%
5	Rize	902	348.608	0.26%
6	Trabzon	3.102	807.903	0.38%

Kaynak: (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019)

Barınma merkezleri dışında kalan ve kentlere yerleşen göçmenlerin bu durumu Türkiye kentleşmesi üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Barınma merkezlerinin gelen göçmen nüfus karşısında yetersiz kalışı, göçmenlerin iş ve barınma ihtiyaçlarını karşılamak üzere Türkiye'nin farklı bölgelerine dağılmalarına neden olmuştur. Bu bölgelerden biriside Doğu Karadeniz Bölgesi olup göçmenler bölge kentlerine farklı nüfus miktarıyla dağılım göstermişlerdir. Doğu Karadeniz Bölgesini kapsayan kentlerde toplam 5 bini aşkın Suriyeli göçmenin barındığı görülmektedir.

5.5.1. Uygulanan Kentsel Politikalar

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin coğrafi şartları gereği kentler, kıyı bölgelerde koridor şeklinde gelişim göstermektedir. Bölgede bulunan kentlerin gelişmesindeki en büyük sorun ise coğrafi koşullara bağlı olan arsa üretiminin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Kentlerde mevcut durumda olan binaların büyük bir kısmı yaşlı ve teknik açıdan yıpranmış durumdadır. Yine bölge kentlerinde yaygın bir şekilde çarpık yapılaşma ve yerleşim alanları görülmektedir. Bu durumun değişmesi, sağlıklı ve planlı bir kentsel gelişmenin sağlanması için kentsel dönüşümün gerekliliği önemlidir. DOKAP Bölgesi içerisinde bulunan yerleşim alanlarının plansız ve dağınık olması bölgenin en önemli sorunudur. Kentsel dönüşüm projeleri ile sürdürülebilir kent yönetimi sistemi dâhilinde daha kaliteli yaşanabilir kentlerin oluşturulması kent ve kentli halkı için önemlidir (DOKAP,2014-2018:53).

Doğu Karadeniz bölgesinde yer alan kentleri yaşanılabilir kentler haline getirmek, kentlerde atık, hava, gürültü ve görüntü kirliliğinin önlenmesi yönünde çalışmalar yapmak, enerji, su ve kaynak verimliliğini artırmak, geri dönüşüm projeler ile çevre dostu malzeme kullanımı sağlamak ve bu uygulamalarla çevre duyarlılığını ve yaşam kalitesini artırmak amaçlanmaktadır. Bölge kentinin ihtiyaç duyduğu ve devlet eliyle yapılması gereken tüm altyapı yatırımlarının zamanında tamamlayarak kentlerin kalkınması ve bu amaç doğrultusunda kentlerin desteklenmesi amaçlanmıştır.

Bölgenin coğrafi şartları gereği kentleşme alanında önemli sorunlar bulunmaktadır. Kentlerdeki arazi yapısının durumu ve yetersizliği nedeniyle yeni

kentsel alanların yaratılması konusunda zorluklar yaşanmaktadır. Yine bölgede kentsel alanlar kıyı kesimlerde dar bir koridor şeklinde dağılım göstermektedir. Bu durum ise, kentlerde çarpık yapılaşma ve dere yataklarının içlerine doğru yapılan kontrolsüz yapılaşmaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bölgenin yağışlı bir iklime sahip olması da çarpık yapılaşmanın bir göstergesi olan dere yatakları boyunca yapılan yapılaşmaları sel felaketinin sonuçlarıyla yüzleştirmektedir (DOKAP, 2019). Bu kentlerin göçmenlere yönelik kentsel politikaları ise Türkiye'nin diğer kentlerinde olduğu gibi yetersiz ve plansızdır. Bu durum en fazla Suriyeli göçmen barındıran Trabzon kenti ile en az göçmen barındıran Artvin kenti için aynı olup, koşullar ve imkânlar göçmenler için aynı düzeydedir.

Bölge kentlerinin daha yaşanabilir mekânlar haline getirilebilmesi için bu kentlerden dışarıya nitelikli göçün önlenmesi ve nitelikli insan kaynağının bölge kentlerine çekilmesi büyük önem taşımaktadır (DOKAP, 2019). Ancak Suriye'den gelen göçmenlerin eğitim seviyelerin düşük olması, çoğunun okuma yazma bilmemesi, iletişim sorunları, nitelikli bir mesleğe sahip olmamaları bölge kentlerinin gelişmesini olumsuz yönde etkilemektedir.

5.5.2. Kente Uyum Süreci Açısından Genel Değerlendirme

Suriyeli göçmenler ülkenin her bölgenin farklı kentlerde kendilerine bir yaşam alanı bularak kent içerisinde var olmaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesinde Suriyeli Göçmenler kentsel alanlarda barınmaktadır. Bölgenin çok yağış alan bir yer olması bu bölgedeki evlerin rutubetli ve nemli olmasından dolayı barınma koşulları yetersiz ve sağlıksızdır. Bölgede bulunan ve kullanıma uygun olmayan metruk evlerde rutubet ve nem çok olduğu için bu evlerin kira fiyatları çok düşüktür. Kirası düşük olan bu evler Suriyeli göçmenler için cazip yerler olarak görülmektedir. Bu durum ise yoksul olan göçmenlerin barınma ve sağlık kalitesine doğrudan etki etmektedir. Yine göçmenlerin bölge kentlerine dağılımına bakıldığında Büyükşehir olma özelliğine sahip olan Trabzon ve Ordu kentlerinde Suriyeli göçmenlerin yoğunluk gösterdiği gözlenmektedir. Kentin gelişmişlik düzeyi ve imkanların fazlalığı kentten beklentiye yükselttiği için göçmenlerin bu kentlere yönelimini artırmaktadır.

Doğu Karadeniz bölgesindeki kentlerde yaşanan göç ve nüfus hareketleri birçok etmeni içinde barındırmaktadır. Kentlerde sosyal imkânlarla erişimde sıkıntı yaşayan insanlar ve dezavantajlı konumdaki çocuklar, kadınlar, işsizler, gezici ve mevsimlik tarım işçileri başta olmak üzere yoksulluk ve sosyal dışlanmaya maruz kalan kesimlerin sorunlarına yönelik çözümlere ve sosyal projelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bölge kentinde yaşayanların ihtiyaç duyduğu sosyal hizmetlere erişilebilirliğin sağlanması, kalitesinin artırılması ve ihtiyaca cevap verecek hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır (DOKAP, 2019). Doğu Karadeniz bölgesinde yer alan Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Artvin ve Gümüşhane kentlerindeki Suriyeli göçmenlerin varlığı da bu kentlerin sosyal ihtiyaçlarını daha da artırmıştır.

Belediyelerin Suriyeli göçmenlere yönelik aynı yardımları (gıda, battaniye, ikinci el eşya, giyecek) ikametgâh koşuluna bağlıdır. Göçmenlerin bu yardımları alabilmeleri ve hizmetlerden yararlanabilmeleri için öncelikle kente kayıtlı olduğunu gösteren kimliğinin bulunması gerekmektedir. Yine nakdi herhangi bir yardımın yapılabilmesi için göçmenlerin vatandaşlık kartının karşılanması gerekmektedir (Kavanoz ve Erdem, 2017:1029).

Suriyeli göçmenlerin kendileri için belirlenen barınma merkezleri dışına çıkmaları ve kentlere kontrolsüz bir şekilde dağılmaları kentlerde sağlıklı bir yapılaşmaya ve ekonomik tabanlı mekânsal ayrışmaların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Kentlere gelen Suriyeli göçmenlerin çoğunun işsiz ve yoksul olması onların kentlerin barınmaya uygun olmayan bölgelerine yerleşmesi sonucunu doğurmuştur. Barınmaya uygun olmayan bu yerler çoğunlukla kullanıma uygun olmayan metruk ve rutubetli yerlerdir.

Çalışma kapsamında Giresun kentinde yaşayan Suriyeli göçmenler için ayrıntılı bir değerlendirme yapılmış olup, bu değerlendirme bir sonraki bölümde verilmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GİRESUN'DA YAŞAYAN SURIYELİ GÖÇMENLERE YÖNELİK ALAN ARAŞTIRMASI

6. GİRESUN KENTİNDE YAŞAYAN SURIYELİ GÖÇMENLERİN DURUMU

Suriyeli göçmenler geçici barınma merkezleri dışına çıkarak Türkiye'nin çeşitli kentlerine yerleşmişlerdir. Bu kentlerden birisi de Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Giresun kentidir. Bu başlık altında Giresun'da yaşayan Suriyeli göçmenlerin demografik özellikleri ve kente uyum süreçleri ele alınmaktadır.

6.1. Giresun Kentinde Suriyeli Göçmenlerin Genel Durumu

Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaşın etkileri en fazla Türkiye'yi etkilemiştir. Göçle birlikte Türkiye'de 3.651.635 Suriyeli göçmen barınmaktadır (GİGM, 2019). İlk başlarda sayıca az olan göçmenler Suriye sınırına yakın kentlerde kurulan barınma merkezlerinde yaşarken gün geçtikçe artan göç dalgasıyla bu merkezlerin dışında barınmaya başlamışlardır. Türkiye'nin çeşitli kentlerinde Suriyeli göçmenlerin nüfusu sayısal farklılıklar gösterse de, yaşanan sorunlar birbiriyle örtüşmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan Giresun kenti de Suriyeli göçmenlere ev sahipliği yapan kentler sıralamasında yerini almış bulunmaktadır.

Briggs'e (2004) göre, kentler çağımızda heterojen bir yapı oluşturmakla birlikte birçok farklı kültürün bir arada yaşadığı alan konumundadır. Bu nedenle tek bir kültürden bahsetmek yerine birçok farklı grubun kendi kültürünü yaşattığı bir bütünlükten bahsetmek kaçınılmaz olmaktadır. Kentler artık çok renkli kimliklerin oluşturduğu alanlar konumundadır. 21. yüzyıl kentlerinin temel öğeleri; katılım, hoşgörü, göçmenlerle uyum, ekoloji, toplumlar ve gruplar arası diyalog gibi unsurlarla ifade edilmektedir.

Suriyeli göçmenlerin barınma merkezleri dışına çıkarak çeşitli kentlere göç etmesiyle birçok kentte farklı kültür mozaikleri oluşmaya başlamıştır. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Giresun kentine Suriyeli göçmenlerin yerleşmesiyle yerel halk ile göçmenler arasında kültür farklılıkları yaşanmaya başlamıştır. Bu farklılıkların başlıca nedeni Giresun kentinin temel özelliklerinin Suriye'den gelen göçmenlerin kültürlerinden çok ayrı bir noktada oluşmasıdır. Giresun'da çoğunlukla konuşulan dil Türkçe iken Suriyeli göçmenlerin çoğunluğu tarafından konuşulan Arapça dili arasındaki farklılık uyum sürecinin yaşanmasında temel sorunlardan birini oluşturmaktadır. Giresun Göç İdaresi'nden alınan verilere göre 2018 yılı içerisinde geçici koruma kapsamında Giresun Kentinde 144 Suriyeli Göçmen bulunmaktadır. 2019 yılında bu sayı artış göstermiş ve Giresun kentinde yaşayan Suriyeli göçmen nüfusu 166 olmuştur.

Göçmenlerin demografik özelliklerine göre bakıldığında medeni durumu, eğitim durumu, meslek durumu, yaş grubu ve cinsiyet dağılımı aşağıdaki Çizelge 3'de gösterilmiştir.

Çizelge 3: Giresun Kentinde Bulunan Suriyeli Göçmenlerin Özellikleri

Demografik Özellikler		Sayı
Cinsiyet	Kadın	57
	Erkek	87
Medeni Durum	Evli	46
	Bekâr	96
	Dul	2
Eğitim Durumu	Okuma-Yazma Bilmeyen	57
	Okuma-Yazma Bilen Fakat Okul Bitirmeyen	45
	İlkokul ve Dengi	19
	Ortaokul ve Dengi	11
	Lise ve Dengi	5
	Önlisans ve Dengi	1
	Lisans ve Dengi	2
	Öğrenim Durumu Bilinmeyen	4
	Öğretmen	1
Meslek Durumu	Serbest Meslek	4
	İşsiz	6
	Ev Hanımı	15
	İş Durumu Bilinmeyen	76
	Çocuk	27
	Diğer İş Grubu	8

	Öğrenci	7
Yaş Grubu	0-18 yaş aralığı	55
	18-40 yaş aralığı	81
	40 ve üstü yaş aralığı	8
Din Adı	İslam	142
	Diğer	2
Mezhep Adı	Hanefi	2
	Suni	96
	Şafi	1
	Bilinmeyen	45
Kette Yaşadıkları Yerler	Giresun Merkez	59
	Alucra İlçesi	12
	Bilinmeyen	23

Kaynak:(Giresun İl Göç İdaresi,2018)

Kente yaşayan Suriyeli göçmenlerin yaş ortalaması genç nüfusu oluşturmaktadır. Giresun’da 144 kişinin 55’i 18 yaşından küçük, 89’i ise 18 yaş ve üstü grubu içerisinde. Giresun’da doğan bebek sayısı; 2016 yılında 3 (üç), 2017 yılında 3 (üç) ve 2018 yılında 1 (bir) kişi olarak kayıt altına alınmıştır. Bu durum gösteriyor ki Giresun’daki Suriyeli göçmenlerin çoğunluğu çocuklardan ve gençlerden oluşmaktadır. Yaşlı nüfus neredeyse yok denecek kadar az sayıdan oluşmaktadır. Suriyeli göçmenlerin cinsiyet dağılımı incelendiğinde; erkek nüfusun kadın nüfusundan fazla olduğu görülmektedir. Medeni duruma bakıldığında bekâr sayısı 96 kişi, evli sayısı ise 46 kişidir. Bekâr sayısının fazlalığındaki neden çocuk yaşta olan nüfusun medeni duruma yansımaları sonucunda oluşmasıdır.

Eğitim durumu içerisindeki gruplandırmalarda okuma-yazma bilmeyenlerin sayısının 57 kişi olması, Suriyeli göçmenlerin eğitim düzeylerinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Göçmenlerin eğitim durumlarının düşük olması onların bir meslek grubuna dahil olmamaları ile doğru orantılıdır. Meslek durumu içerisinde iş durumu bilinmeyen sayısının 76 kişi olması aslında işsiz nüfusun fazlalığını göstermektedir. Çalışma hayatları içerisinde herhangi bir meslek grubuna dahil olmayan göçmen nüfusu sayısal olarak çoğunluktadır. Diğer koşullara bakıldığında da aslında kalifiye işçi ya da bir meslek grubuna dahil olan bir veri söz konusu değildir. Gelen göçmenlerin neredeyse tamamı Müslüman olup sunni mezhebine mensupturlar. Bütün bunlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde kente gelen ve günümüz itibarıyla kayıt altına alınan Suriyeli göçmenlerin büyük çoğunluğu korunmaya muhtaç gruplardan oluşmakta olup, eğitim ve meslek durumları açısından

oldukça düşük seviyede bir profile sahiptirler. Çalışma kapsamında kente göç eden Suriyeli göçmenlerin barınma koşullarını gözlemlemek adına yapılan ziyaretlerde, kaldıkları evlerin çoğunun insan sağlığına uygun olmadığı görülmüştür.

Resim-1: Ziyaret edilen bir konuttaki banyonun koşulları (05.12.2018)

Yine konutlarında ziyaret edilen Suriyeli göçmenlerin temel gıda ihtiyaçlarını dahi karşılayamadıkları ve beslenme konusunda yeterli imkânlara sahip olmadıkları görülmüştür.

**Resim-2: Ziyaret edilen bir konuttaki buzdolabına ait bir görüntü
(27.01.2019)**

Kente gelen Suriyeli göçmenlerin ekonomik durumlarına göre barınma için tercih ettikleri yerler genel olarak kötü koşullar içermektedir. Konutların duvarlarında rutubet olduğu ve bu rutubetin kötü kokular oluşturduğu gözlenmiştir.

**Resim-3: Ziyaret edilen bir konutun duvarlarına ilişkin bir görüntü
(18.02.2019)**

Sağlıksız koşullarda yaşayan ve en temel insani ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çeken Suriyeli göçmenlerin çoğunluğu Giresun kent merkezinde ikamet etmektedir. Kent merkezi içerisinde yerleştikleri yerler Yenimahalle ve Kavaklar Mahallesi olarak bilinen semtlerdir. Bu semtlerde çoğunluklu olarak gelir durumu düşük kentli halkı ile Afganistan ve Iraklı göçmen aileler yaşamaktadır. Bu semtlerin kentin merkeziyle bağlantısı çok uzak olmamakla birlikte yol güzargahları kentin coğrafi yapısı itibariyle üst tepe bölgelerinde yer almaktadır. Bu semtlerden kent merkezine yürüyerek ulaşım sağlayan Suriyeli göçmenleri gün içerisinde kentin farklı alanlarında görmek mümkündür. Kentte yaşayan ve adresi Giresun kentinde olmayan Suriyeli göçmenlerin varlığı söz konusudur. Adres kayıtları Adana, Hatay, Ankara, İzmir, Sakarya ve İstanbul olan ve Giresun'da yaşayan göçmenlerin kente yaşadığı bilinmektedir. Giresun Göç İdaresi kayıtlarına göre Giresun Kentine 149,8 km mesafede olan Alucra ilçesinde de 28 Suriyeli göçmen yaşamaktadır. Bu ilçenin Giresun Kentine 149,8 km mesafe uzaklığı söz konusu olmakla birlikte ilçe kırsal bir alan olup, yaşam koşulları yerel halk için bile zorlayıcıdır. Bu sebeple ilçede yaşayan Suriyeli göçmenlerin barınma imkânları ve yaşam koşulları kent merkezine göre daha kötü durumdadır.

6.2. Göçmenlerin Kente Uyum Süreçleri

Suriye göçmenlerin kente uyum süreçlerinin birden çok bileşeni vardır. Bu süreç çok farklı başlıklar altında değerlendirilebilir ve ayrıntılı incelemeye konu edilebilir. Göçmenlerin kentte barınma sorunu, beslenme sorunu, sağlık sorunu, eğitim sorunu, istihdam sorunu ve dil sorunu bulunmaktadır. Kentin günlük yaşantısı içerisinde yer alan çalışma hayatı, eğitim hayatı ve kültürel hayat toplumsal etkileşimi gerektiren iletişim ile desteklenmektedir. Kentte yaşayan Suriyeli göçmenlerin kentle ve kentte yaşayan yerel halka bütünleşebilmesi ve uyumun tam olarak sağlanabilmesi için bu süreçlerin eksiksiz ve sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi gerekmektedir.

Uyum süreci, kente yeni gelenlerin yeni bir çevreyle sağlıklı ilişki içerisinde olabilmeleri ve bunu başarılı bir şekilde sürdürebilmeleridir. Bu durum uluslararası göçmenler içinde geçerlidir. Çünkü ülkelerinden ne sebeple olursa olsun başka bir ülkeye göç eden insanların yeni geldikleri yerlere uyum sağlamaları ve bu yerlerde

yaşamlarını sürdürebilmeleri bu sürecin (adaptasyon sürecinin) nasıl gerçekleştiği ile ilgili bir durumdur. Uyum sürecini ekonomik durum, kültürel yakınlık, dil, din gibi çeşitli faktörler etkilemektedir (Apak, 2014:58). Göçmenlerin göç ettikleri kentleri benimsemesi o kentlerde yaşayan yerel halkla akrabalık ilişkilerinin olmasıyla ilişkilendirebilir. Çünkü yerel halkla ilişki kurulması aidiyet duygusunu güçlendirir (Apak, 2014:59).

Bu durum Giresun kentinde yaşayan Suriyeli göçmenler içinde geçerli bir konudur. Yapılan anket çalışmaları sırasında Giresun'da yaşayan Suriyeli göçmen kadınların yerel halktan erkeklerle evlendiği, çocukları olduğu ve Giresun'da toplumsal ilişki bağlarının arttığı görülmüştür. Aile kurarak Giresun'da kalıcı olan bu göçmenler gibi yine ülkelerine geri dönecekleri konusunda kesin bilgiye ulaşılamayan göçmenlerin bir kısmının Giresun'da kalıcı olmaları da söz konusudur. Bu durum karşısında hazırlıklı olabilmek için uyum sürecinin doğru yönetilmesi gerekmektedir. Suriyeli göçmenlerin ülkelerine geri dönme durumu söz konusu olsa bile Türkiye'nin göç politikası sürecinde uyum sorununa yönelik kapsamlı ve çözüm odaklı hazır bir gündemi mevcut olmalıdır.

7. ALAN ARAŞTIRMASI SONUÇLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Tez çalışması için, Suriye İç Savaşı sonrasında ülkelerinden Türkiye'ye gelen ve Giresun'da yaşayan 18 yaş üstü 76 Suriyeli göçmenle anket yapılmıştır. Anket soruları, Suriyeli göçmenlerin demografik yapısını tespit etmek, Giresun'a geldikleri dönemi belirlemek, Giresun'un hangi semtlerinde oturduğunu öğrenmek, göçmenlerin eğitim ve meslek dağılımlarını anlamak, Giresun'da yaşam alanlarına ilişkin bilgi sahibi olmak, temel yaşam ve barınma ihtiyaçlarını nasıl karşıladıklarını öğrenmek, kente uyum süreçlerini incelemek, kentteki yerel halka iletişim konusundaki sorunlarını öğrenmek amacıyla hazırlanmıştır. Anket çalışması Suriyeli göçmenlerin rızaları ile gerçekleşmiş, göçmenler hiçbir baskı ve zorlamaya maruz bırakılmaksızın soruları cevaplandırmışlardır. Ankette yer kısıtlaması yapılmamış olup, Giresun'da yaşayan tüm Suriyeli göçmenlere ulaşılması hedeflenmiştir. Anket çalışması sırasında Suriyeli göçmenlerin Giresun'da gelir durumu düşük ailelerin

bulunduğu, barınmaya uygun olmayan ve yaşam koşullarının zor olduğu mahalleleri tercih ettikleri görölmüştür. Çalışma sırasında kentte çok sayıda işsiz göçmenin olması aslında bu durumun bir tercihten çok mecburiyet olduğunu göstermektedir. Suriyeli göçmenlerin yoğun olarak yaşadıkları yerler, Giresun kent merkezinin yoksul mahalleri olarak bilinen Kavaklar Mahallesi ve Yenimahalle semtidir. Anket çalışması kapsamında Türkçe öğrenmiş Suriyeli göçmenlere sorular birebir sorulmuş, bazen de Suriyeli bir çevirmen eşliğinde soruların cevaplandırılması sağlanmıştır.

7.1. Araştırmada Kullanılan Yöntem ve Analiz

Bu çalışmada, Giresun kentinde yaşayan Suriyeli göçmenlerin kente uyum süreci konusunda genel bir analizin verilmesi amaçlanmıştır. Kentte yaşayan göçmenlerin kente hangi yılda geldikleri, eğitimleri, iletişim sorunları, medeni durumları, çalışma hayatları, kentle bağlantıları ve uyum için gerekli koşulların varlığının tespit edilmesi için 76 Suriyeli göçmene 20 sorudan oluşan anket çalışması uygulanmıştır.

Tez çalışması için hazırlanmış olan anket formlarını değerlendirmek için IBM SPSS Statistics 21 paket programı kullanılmıştır. Anketler bu program içerisinde yer alan frekans analizi ve çoklu yanıt analizi ile değerlendirilerek yüzdelikleri hazırlanan çizelgelerle gösterilmiştir.

SPSS, farklı ekran ve pencerelerde, farklı işlemlerin bir arada yapabilmesi için hazırlanmıştır. Gerekli olan çalışmaya ait veri giriş dosyalarının oluşturulduğu ve gerekli düzenlemelerle sonuç analizlerinin yapıldığı istatistiksel bir programdır (Balcı ve Ahi, 2017). Bu program kullanılarak yapılan çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Aşağıda konuyu açıklığa kavuşturmak açısından birkaç örnek araştırmanın tanıtımına yer verilmektedir.

Orhan (2007) çalışmasında anket soruları içerisinde katılımcıların birden çok seçeneği işaretleyerek yapmış oldukları tercihlerin değerlendirilmesinde çoklu yanıt (multipleresponse) analizinden yararlanmıştır. Küçüköğlü ve Ozan (2013) Sınıf Öğretmenliği Alanındaki Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İçerik Analizi adlı çalışmasında, anket sorularını değerlendirme aşamasında frekans analizi uygulamıştır.

Karasu (2016) Şanlıurfa'da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu konulu çalışmasında Şanlıurfa'da yaşayan Suriyeli göçmenlerin kente uyum sürecini incelemiş ve göçmenlere kente uyum sürecini öğrenmek için anket soruları hazırlamıştır. Göçmenlerin hazırlanan bu anket sorularına vermiş oldukları cevaplar frekans analizi ile değerlendirilmiş ve yüzdelik oranları hesaplanmıştır.

Korkmaz (2018) İstanbul İlinde Yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler, Sosyal Profil, Uyum, Beklenti ve Sorunlar Üzerine Alan Araştırması: Eyüpsultan ilçesi Örneği tez çalışmasında İstanbul iline bağlı Eyüpsultan ilçesinde yaşamakta Suriyeli göçmenlerin, yaşam şartlarının, beklentilerinin ve sorunlarının neler olduğunun öğrenmek adına anket yöntemi kullanarak araştırma yapmıştır. Anket cevaplarının analizinde tablolar oluşturulmuş ve elde edilen veriler spss (statistical package for social sciences) for windows 22,0 programı kullanılarak analizler yorumlanmıştır.

Ekim (2018) Geçici Koruma Statüsünde Bulunan Suriyelilerin Mevcut Durumları ve Sorunları Üzerine Bir Alan Araştırması: İzmir Basmane Örneği adlı yüksek lisans adlı tez çalışmasında anket yöntemi kullanmıştır. Anket çalışmasından elde edilen veriler, SPSS 22 programı yardımıyla çözümlenmiştir. SPSS programıyla katılımcıların demografik bilgileri, çalışma yaşamları, beslenme, barınma, sağlık, eğitim ve hukuki durumları ve sorunları, uyum ve beklentileri değerlendirilmiştir.

Çalışma alanına yönelik hazırlanan anket soruları frekans (Frequency) analizi ve çoklu yanıt (multipleresponse) analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Frekans analizi ile ankete katılanların sorulara vermiş oldukları cevapların sıklığı ve yüzdelik oranları hesaplanırken, çoklu yanıt analizi ile de katılımcıların ankette birden fazla seçeneği olan sorulardaki tercihleri değerlendirilmiştir.

Alan araştırmasına yönelik anket çalışması kapsamındaki sorular, Giresun'da yaşayan Suriyeli göçmenlerin demografik özellikleri ile kente uyum süreçlerini kapsayan eğitim, barınma, istihdam, sağlık ve toplumsal ilişki düzeylerinin nasıl olduğu konusunda bilgi edinmek için hazırlanmıştır. Anket çalışması kapsamında göçmenlerin kente uyum sürecini öğrenmek için başlıklar halinde hazırlanan 20 soru aşağıdaki Çizelge 4'de göçmenlerin kente uyum süreci açısından sınıflandırılarak verilmiştir.

Çizelge 4: Göçmenlere Uygulanan Anket Soruları ve Soru Sınıflandırması

Sınıflandırılan Başlıklar	Katılımcılara Yöneltilen Sorular
Eğitim	Soru 1 :Eğitim durumunuz nedir? Soru 17 :Eğitim sizce önemli mi? Neden? Soru 18: Kentin size sunduğu sağlık, eğitim ve konut hizmetlerinden memnun musunuz?
Barınma	Soru 9: Aşağıdaki dayanıklı tüketim mallarından hangisi/hangilerine sahipsiniz? Soru 18: Kentin size sunduğu sağlık, eğitim ve konut hizmetlerinden memnun musunuz?
İstihdam	Soru 2: Çalışıyor musunuz? Soru 3: Mesleğiniz nedir? Soru 4: Aylık gelirin ne kadardır?
Sağlık	Soru 18: Kentin size sunduğu sağlık, eğitim ve konut hizmetlerinden memnun musunuz?
Toplumsal İlişkiler	Soru 5: Suriye'nin hangi bölgesinden göç ettiniz? Soru 6: Göç ettikten sonra Giresun kentini tercih etme nedeniniz nedir? Soru 7: Geri dönmek istiyor musunuz? Soru 8: Aşağıdaki ulaşım araçlarından hangisini kullanıyorsunuz? Soru 10: Aşağıdakilerden hangisi ya da hangilerine gidersiniz/katılırsınız? Soru 11:Gazete okur musunuz? Soru 12: Çok yakın ilişki kurduğunuz insanlar aşağıdakilerden hangisidir? Soru 13: Yiyecek maddelerinizi nasıl temin etmektesiniz? Soru 14: Düğünlerinizi nerede yapıyorsunuz? Soru 15: Halı, kilim gibi ev eşyalarınızı nerede yıkıyorsunuz? Soru 16: Çöplerinizi nereye atıyorsunuz? Soru 18: Kentin size sunduğu sağlık, eğitim ve konut hizmetlerinden memnun musunuz? Soru 19: Kendinizle Giresun'un kentli halkı arasında nasıl bir fark görüyorsunuz? Soru 20: Giresun'un kentli halkıyla iletişim (dil)sorunu yaşıyor musunuz?

7.2. Giresun Kenti Sonuçları

Yapılan bu anket çalışmasına katılanların kişisel bilgileri aşağıdaki Çizelge 5’de özetlenmektedir.

Çizelge 5: Araştırma Kapsamındaki Suriyeli Göçmenlerin Profili

Oturdukları Semt	Merkez (%94,8)
Yaş Dağılımı	18-25 (%56,4)
	26-32(%38,1)
	33-39 (%5,2)
	2012 (%1,3)
Kente Geldikleri Yıl	2013 (%15,8)
	2014 (%10,5)
	2015 (%15,8)
	2016 (%30,3)
	2017(%22,4)
Medeni Durumu	2018(%3,9)
	Bekar (%52)
Cinsiyet	Evli (%46,1)
	Erkek (%71,1)
	Kadın (%28,9)

Ankete katılan Suriyeli göçmenlerin profili incelendiğinde en fazla 2016 yılında %30,3’lük bir oranla göçmenlerin Giresun’a göç ettiği görülmüştür. Giresun kentinde bir barınma merkezi bulunmayıp, göçmenlerin %98,4’ü kent merkezinde ikamet etmektedir. Giresun Kentinde yaşayan 18 yaş üstü kadın ve erkeklerin yaş aralığına bakıldığında, kentte genç nüfusa sahip olan Suriyeli göçmenlerin olduğu görülmektedir. Ankete katılanların %71,1’i erkek, %28,9’u kadındır. Erkek nüfusu, kadın nüfusundan iki katı fazla sayıya sahiptir. Ankete katılanların %52’si bekâr, %46,1’i evlidir.

Ankete katılanlara öncelikle, Soru-1. Eğitim Durumunuz nedir? Sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların %34,2’si ilkökul, %2,6’sı ortaokul, 5,3’ü lise, %31,6’sı üniversite ve %26,3’ü okur-yazar olmadığıdır. Ankete katılanların eğitim durumlarının oldukça düşük olduğu görülmektedir.

Soru-1. Eğitim Durumunuz nedir?

Eğitim	Sayı	Yüzde
İlkokul	26	34,2
Ortaokul	2	2,6
Lise	4	5,3
Üniversite	24	31,6
Okur-yazar değilim	20	26,3
Toplam	76	100

Ankete katılanlara “Çalışıyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar arasında görüldüğü gibi, geçici bir işte çalıştığını söyleyenlerin oranı %28,9’dur. Katılımcıların %1,3’ü sürekli bir işte çalıştığını söylerken %69,7’si bir işte çalışmadığını belirtmiştir.

Soru-2. Çalışıyor musunuz?

İş	Sayı	Yüzde
Evet, geçici işte	22	28,9
Evet, sürekli işte	1	1,3
Hayır	53	69,7
Toplam	76	100

Bu oranlardan yola çıkarak, Giresun’da yaşayan Suriyeli göçmenlerin kent hayatında istihdam koşullarının yetersiz olduğu söylenebilir.

Soru-3. Mesleğiniz nedir?

Meslek	Sayı	Yüzde
Memur	1	1,3
Esnaf	1	1,3
Ev Kadını	19	25
Öğrenci	23	30,3
İşsiz	14	18,4
Diğer	18	23,7
Toplam	76	100

“Mesleğiniz nedir?” sorusuna katılımcıların verdikleri cevaplar yukarıda yer almaktadır. Buna göre, katılımcıların %25 ev kadını, %30,3’ü öğrenci, %18,4’ü işsiz, %1,3’ü memur ve esnaf iken %23,72’si diğer meslek gruplarındandır. Aynı soru içerisinde mesleğinin diğer olduğunu söyleyen kişilere hangi meslek grubuna dahil olduklarını belirtmeleri istenmiş ve çoğunlukla inşaatlarda işçi olarak çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Ankete katılanlara “Aylık gelirin ne kadardır?” sorusu yöneltmiştir. Aşağıda görüldüğü gibi, 100 TL’den az gelire sahip olanların oranı %11,8’dir. Katılımcıların %15,8’si 100-500 TL arasında, %46,1’i 500-1000 TL arasında, %25’i 1000-1300 TL arasında bir orana sahipken sadece %1,3’ü 1300TL ve üstü bir gelire sahip olduğunu yönündedir.

Soru-4. Aylık gelirin ne kadardır?

Gelir Miktarı	Sayı	Yüzde
100 tl den az	9	11,8
100-500 tl	12	15,8
500-1000 tl	35	46,1
1000-1300 tl	19	25
1300 tl ve üstü	1	1,3
Toplam	76	100

Gelir durumu oranlarına genel olarak bakıldığında, katılımcıların gelir durumlarının düşük olduğunu söylemek mümkündür.

Ankete katılanlara “Suriye’nin hangi bölgesinden göç ettiniz?” sorusu sorulmuştur. Buna göre katılımcıların çoğunlukla %36,8’i Halep, %25’i İdlip, %9,2’si Cerablus, %6,6’sı Humus bölgelerinden göç ettiği görülmüştür.

Soru-5. Suriye’nin hangi bölgesinden göç ettiniz?

Bölge	Sayı	Yüzde
Afrin	2	2,6
Cerablus	7	9,2
Deyrezzor	3	3,9
Elbab	1	1,3
Halep	28	36,8
Hama	3	3,9
Humus	5	6,6
İdlip	19	25
Lazkiye	1	1,3
Mümbiç	4	5,3
Rakka	2	2,6
Rasulayn	1	1,3
Toplam	76	100

Ankete katılım gösterenler “Göç ettikten sonra Giresun kentini tercih etme nedeniniz nedir?” sorusuna yanıt olarak %36,8’i akrabalarının burada olduğu için Giresun’u tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %30,3’ü güvenlik nedenlerine ve diğer sebeplere bağlı olarak Giresun kentini tercih etmişlerdir.

Soru-6. Göç ettikten sonra Giresun kentini tercih etme nedeniniz nedir?

Göç Nedeni	Sayı	Yüzde
Ekonomik nedenler	2	2,6
Güvenlik nedenleri	23	30,3
Akrabalarım burda olduğu için	28	36,8
Diğer	23	30,3
Toplam	76	100

Aynı soru içerisinde Giresun kentine göç etme nedenini diğer olarak belirten katılımcıların nedenleri yazmaları istenmiştir. %28,9'u üniversite eğitimi için kenti tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Soru-7. Geri Dönmek İstiyor musunuz?

Tercih	Sayı	Yüzde
Evet	19	25
Hayır	57	75
Toplam	76	100

Suriyeli göçmenlere ülkelerine geri dönmeyi isteyip istemedikleri sorulmuştur. Buna göre katılımcıların %75'i geri dönmek istemediklerini belirtirken, %25'i ise geri gitmek istediklerini söylemişlerdir.

Ankete katılanlara “aşağıdaki ulaşım araçlarından hangisini kullanıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Aşağıda görüldüğü üzere bu soruya %98,7'si toplu taşıma cevabı vermiştir. Bundan yola çıkarak katılımcıların bireysel ulaşım araçları bulunmamaktadır.

Soru-8. Aşağıdaki ulaşım araçlarından hangisini kullanıyorsunuz?

Araç Tipi	Sayı	Yüzde
Toplu Taşıma	75	98,7
Bisiklet/motosiklet	1	1,3
Toplam	76	100

“Aşağıdaki dayanıklı tüketim mallarından hangisi/hangilerine sahipsiniz?” sorusuna katılımcıların verdikleri cevaplara göre katılımcıların %19,10’u televizyon, %23,50’si telefon, %18,30’u buzdolabı, %11,70’i çamaşır makinesi, %17’si şohben türündeki dayanıklı tüketim malzemelerine sahiptir.

Soru-9. Aşağıdaki dayanıklı tüketim mallarından hangisi/hangilerine sahipsiniz?

Tüketim Malı	Sayı (N)	Yüzde
Radyo	1	0,40
Tv	44	19,10
Telefon	54	23,50
Pc ve İnternet	12	5,20
Fırın	8	3,50
Buzdolabı	42	18,30
Bulaşık makinesi	3	1,30
Çamaşır Makinesi	27	11,70
Şohben	39	17,00
Toplam	230	100,00

***N sayısı örneklem hacmini geçmektedir.**

Bu soru çoklu yanıt gerektiren bir soru olduğundan katılımcılar birden fazla cevap vermiştir. Bu yüzden toplam sayı katılımcı hacmi sayısını geçmektedir.

Soru-10.Aşağıdakilerden hangisi ya da hangilerine gidersiniz/katılırsınız?

Etkinlik türü	Sayı	Yüzde
Sinema	10	13,2
Konser	7	9,2
Fuar	3	3,9
Gençlik Festivali	1	1,3
Fındık Festivali	1	1,3
Hiçbiri	45	59,2
Kentin özel mekanlarını ziyaret	9	11,8
Toplam	76	100

Ankete katılanlara “Aşağıdakilerden hangisi ya da hangilerine gidersiniz/katılırsınız?” sorusunu cevaplandırmaları istenmiştir. Katılımcıların %13,2’si sinema, %9,2’si konser, %11,8’i kentin özel mekânlarını ziyaret seçeneğini işaretlerken %59,2’si hiçbir etkinliğe katılmadığını belirtmişlerdir.

Soru-11. Gazete okur musunuz?

Gazete Okuma	Sayı	Yüzde
Evet	6	7,9
Hayır	70	92,1
Toplam	76	100

Suriyeli göçmenlere “Gazete okur musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Buna göre katılımcıların %92,1’i hayır, %7,9’u evet demiştir. Bu veriler ışığında kentte yaşayan katılımcıların gazete okuma oranlarının oldukça düşük olduğu görülmüştür.

Soru-12. Çok yakın ilişki kurduğunuz insanlar aşağıdakilerden hangisi ya da hangileridir?

Bağlantı Kurulan Çevre	Sayı	Yüzde
İş arkadaşları	3	3,9
Arkadaşlar	21	27,6
Akrabalar	19	25
Birlikte Göç Ettiğimiz İnsanlar	22	28,9
Göç Ettikten Sonra Tanıştığımız İnsanlar	9	11,8
Komşu	2	2,6
Toplam	76	100

Ankete katılanlara “Çok yakın ilişki kurduğunuz insanlar aşağıdakilerden hangisi ya da hangileridir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılar bu soruya %28,9’u birlikte göç ettikleri insanları, %27,6’sı arkadaşlarını, %25’i akrabalarını, %11,8’i göç ettikten sonra tanıştığı insanları işaretlemişlerdir.

Ankete katılanlara “Yiyecek maddelerinizi nasıl temin etmektesiniz?” sorusunu yanıtlamaları istenmiştir. Katılımcıların %22,4’ü bakkaldan, %56,6’sı marketten, %18,4’ü yardım aracılığı ile gıda teminlerini karşıladıklarını belirtmişlerdir.

Soru-13. Yiyecek maddelerinizi nasıl temin etmektesiniz?

Gıda Temini	Sayı	Yüzde
Bakkaldan	17	22,4
Marketten	43	56,6
Hepsi	2	2,6
Yardım aracılığı	14	18,4
Toplam	76	100

“Düğünlerinizi nerede yapıyorsunuz?” sorusuna katılımcıların %15,8’i düğün salonlarında, %47,4’ü evde/bahçede, %13,2’si yakın boş bir arazide seçeneklerini işaretlerken %23,7’si diğer olarak belirtmişlerdir. Aynı soru içinde, diğeri işaretleyenlere bunun nedenini yazmaları istenmiştir. Suriye’de evlendiklerini, Giresun’da düğün yapmadıklarını, bu konu hakkında bilgisi olmadıkları yönündeki ifadeler en çok verilen cevaplardır.

Soru-14. Düğünlerinizi nerede yapıyorsunuz?

Düğün Yerleri	Sayı	Yüzde
Düğün Salonunda	12	15,8
Evde/bahçede	36	47,4
Yakındaki boş bir arazide	10	13,2
Diğer	18	23,7
Toplam	76	100,0

Katılımcılardan ev eşyaları olan halı, kilim vb. eşyalarını nerede yıkadıklarını işaretlemeleri istenmiştir. Bu soruya %26,3’ü evde, %48,7’si kapı önünde, %6,6’sı halı yıkama fabrikasında ve %18,4’ü mahallenin uygun bir yerinde seçeneklerini işaretleyerek cevaplandırmışlardır.

Soru-15. Halı, kilim gibi ev eşyalarınızı nerede yıkıyorsunuz?

Yıkama türü	Sayı	Yüzde
Evde	20	26,3
Kapı önünde	37	48,7
Halı yıkama fabrikasında	5	6,6
Mahallede uygun bir yerde	14	18,4
Toplam	76	100

Ankete katılanlara “Çöplerinizi nereye atıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %5,3’ü kapıcı topluyor, %50’si çöp kutularına atıyoruz, %44,7’si mahallede çöplük olarak kullanılan alanlara bırakıyoruz seçeneklerini işaretlemişlerdir.

Soru-16. Çöplerinizi nereye atıyorsunuz?

Çöp alanı	Sayı	Yüzde
Kapıcı topluyor	4	5,3
Çöp kutularına atıyoruz	38	50
Mahallede çöplük olarak kullanılan alanlara bırakıyoruz	34	44,7
Toplam	76	100

“Eğitim sizce önemli midir?” sorusuna katılımcıların %67,1’i evet derken %32,9’u hayır cevabı vermiştir. Aynı soruya evet diyen katılımcıların eğitimin neden önemli olduğunu söylemeleri istenmiştir.

Soru-17. Eğitim sizce önemli midir?

Eğitim	Sayı	Yüzde
Evet	51	67,1
Hayır	25	32,9
Toplam	76	100

Katılımcılar eğitimi iyi bir iş sahibi olmak, iyi bir işte çalışabilmek, ekonomik yönde gelişebilmek, iyi bir geleceğe sahip olmak, hayata daha iyi devam edebilmek, meslek sahibi olabilmek ve para kazanmak için eğitimi önemli bulduklarını açıklamışlardır. Katılımcıların çoğu eğitimi en çok bu ifadeler kullanarak önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Soru-18. Kentin size sunduğu sağlık, eğitim ve konut hizmetlerinden memnun musunuz?

Kent Hizmetleri	Sayı	Yüzde
Evet	51	67,1
Hayır	25	32,9
Toplam	76	100

Ankete katılanlara “Kentın size sunduğu sağlık, eğitim ve konut hizmetlerinden memnun musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %67,1 evet derken %32,9’u hayır diyerek soruyu cevaplandırmışlardır. Bu soruya evet yanıtı verenler Giresun kentinin sağlık imkânları ve eğitim imk nlarının iyi olduğunu ayrıca kentli halkın kendilerine yaklaşımlarından memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Yine bu soruya hayır yanıtı verenler ise, barınma koşullarının yetersiz olduğunu ekonomik anlamda zorluk çektikleri için kente uyum sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Soru-19. Kendinizle Giresun’un kentli halkı arasındaki fark görüyorsunuz?

Uyum	Sayı	Yüzde
Fark görmüyorum	18	23,7
Dışlandığımı hissediyorum	15	19,7
Onlar gibi olmaya çalışıyorum	43	56,6
Toplam	76	100

Kendinizle Giresun’un kentli halkı arasındaki fark görüyorsunuz? sorusuna katılımcıların %23,7’si fark görmüyorum, %19,7’si dışlandığımı hissediyorum, %56,6’sı ise onlar gibi olmaya çalışıyorum cevabını vermişlerdir.

Soru-20. Giresun’un kentli halkıyla iletişim (dil) sorunu yaşıyorsunuz?

İletişim	Sayı	Yüzde
Evet	42	55,3
Hayır	34	44,7
Toplam	76	100

Ankete katılanlara “Giresun’un kentli halkıyla iletişim (dil) sorunu yaşıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bunun  zerine katılımcıların %55,3’  iletişim sorunu yaşadığını, %44,7’lik kısmı ise iletişim sorunu yaşamadığını belirtmiştir.

7.3. Giresun Kenti Anket Sonuçlarına Dayalı Genel Değerlendirme ve Öneriler

2011 yılında Suriye’de çıkan iç savaş sonrasında Türkiye’ye gelen Suriyeli göçmenlerin farklı kentlere göç ettiği bilinmektedir. Bu göç sonrasında göçmenlerin yeni geldikleri yerleşim yerlerinde uyum konusunda sorun yaşadıkları gözlenmiştir. Giresun kentinde yaşayan göçmenlerin kente uyum süreçlerinin tespiti için çalışma kapsamında anket soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular eğitim, barınma, istihdam sağlık ve toplumsal ilişkiler başlıkları ile sınıflandırılarak analiz edilmiştir. Giresun kentinde bulunan Suriyeli göçmenlerin toplumsal, ekonomik ve sağlık alanlarına ilişkin sorunlar yaşadığı görülmektedir. Kentte yaşayan ve ankete katılan Suriyeli göçmenlerin eğitim seviyelerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Göçmenlerin kente uyum sürecinin sağlıklı bir şekilde işleminde eğitimin önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Bu yüzden Göçmenlerin eğitimine yönelik çalışmalar düzenli ve işlevsel hale getirilmelidir.

Kentte yaşayan göçmenlerin büyük çoğunluğu ülkelerine geri dönmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir. Bu durum karşısında göçmenlerin kentte kalıcı olduklarını kabul etmek gerekmektedir. Uzun vadede kalıcı çözümlerin varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim kadar önemli olan bir diğer konu ise istihdam sorunudur. Uyum sürecinin işlemesi ve göçmenlerin iş hayatına katılımlarının sağlanması gerekmektedir. Kentte bulunan göçmenlerin büyük çoğunluğu işsizdir. Herhangi bir işte çok düşük ücretle çalışanlar ise geçici ve kısa süreli iş imkânı bulmaktadır. Çoğunluğunun bir gelire sahip olmaması gelecekte toplumsal sorunların ana kaynağı konumundadır. İletişim sorunu yaşayan ve genellikle kendi gibi göçmen çevreyle iletişim kuran göçmenlerin yerel halkla iletişim sorunu yaşamaktadır. Daha kapalı bir kültür içinde yani kendi kültürleri içerisinde sıkışıp kalan göçmenlerin Türkçe dil eğitimi sağlanmalıdır. Nüfus olarak erkek ve kadın nüfus oranları birbirine yakın olup kadınlara çalışma, eğitim ve toplumsal alanlar yaratılmalıdır.

Suriyeli göçmenler, barınma ihtiyaçlarını sağlıklı, rutubetli ve kentsel anlamda kullanıma uygun olmayan koşullarda olan konutları ile karşılamaktadır. Bu durum insan sağlığı için uygun olmayıp, toplumsal sağlığı da etkilemektedir. İnsan sağlığı ve toplumsal sağlığın korunması ve muhtemel olan olumsuzlukların

yaşanmasının önüne geçmek için insan onuruna yaraşır konut imkânları sunulmalıdır. Kentli halkla göçmenler arasında iletişimin sağlanması için toplumsal birlikteliğin önemine yönelik eğitici programlar desteklenmelidir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME

8. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ

Türkiye Kentleşmesi’nde yaşanan değişimlerin, dönüşümlerin ve yaşanan süreçlerin incelendiği bu çalışmada özellikle 2000’li yıllar itibariyle artış gösteren neoliberal politikaların kentleşme politikasına etkileri tartışılmıştır. Yine çalışma kapsamında 2011 yılında Suriye’de meydana gelen iç karışıklığın Türkiye’ye yansımaları üzerinde durulmuştur. Suriye’den Türkiye’ye yaşanan göçün kentleşme üzerindeki etkisi ve kentlerde ortaya çıkan ekonomik ve toplumsal sorunların uyum sürecine etkileri ele alınmıştır.

8.1. Bulgular ve Öneriler

Bulgu 1: 1980 sonrasında uygulanan neoliberal politikalar kentlerde birçok değişime neden olmuştur. Fakat bu değişim kentleri sermaye alanlarına dönüştürmüş ve kentlerin kamusal çıkarlara hizmet eden mekânlarını olumsuz etkilemiştir.

Öneri 1: Kentleşme alanların sermaye odaklı rant sahalarına dönüşmemesi için sosyal devlet anlayışı çerçevesinde kamusal yararı önceleyen kentleşme politikaları belirlenmelidir.

Bulgu 2: Kentlerde yaşanan sorunlara ilişkin kentleşme politikaları tam anlamıyla istenilen çözümleri getirememektedir.

Öneri 2: Kentlerdeki sorunların çözümü konusunda kararlı ve uygulanabilirliği yüksek kentleşme politikalarının belirlenmesi Türkiye için artık kaçınılmaz bir gerçektir ve yeni politik uygulamaların bu çerçevede ele alınması gereklidir.

Bulgu 3: Suriyeli göçmenlerin bulundukları çevredeki yerel halkla iletişimi yok denecek kadar azdır.

Öneri 3: Türkiye’de kalış süreleri uzayan Suriyeli göçmenlerin Türkçe öğrenmesi konusunda planlamalar yapılmalıdır. Bu konuda özellikle yerel yönetimlerin ilgili kentteki üniversite ile işbirliği içerisinde çalışarak çözüm odaklı bir uygulama ortaya koyması mümkündür.

Bulgu 4: Göçmenler kentlere uyum süreci konusunda sıkıntı yaşamaktadır.

Öneri 4: Uyum sürecinin sorunsuz geçmesi için kentte yaşayan Suriye göçmenleri gerek sosyal gerekse ekonomik alanlarda kentle bütünleştirme ve uyumlaştırma yönünde hedefler belirlenmelidir.

Bulgu 5: Kentler eğitimin, çalışma hayatının, sosyal faaliyetlerin ve toplumsal etkileşimin yoğun olarak yaşandığı yerler olması sebebiyle Suriyeli göçmenlerin uyum sürecinde büyük önem taşımaktadır.

Öneri 5: Göçmenlerin uyum sürecini kolaylaştırmak için kentlerde eğitim, iş hayatı, sosyal faaliyet alanları ile toplumsal iletişimin daha etkili şekilde yürütülmesi gerekmektedir.

Bulgu 6: Giresun kentinde yaşayan göçmenlere yönelik uygulanan anket çalışması sonuçlarından elde edilen verilere ve bilgilere göre göçmenlerin uyum sorunu bulunmaktadır.

Öneri 6: Göçmenlerin toplumun bir parçası olduğunun vurgulanması ve ötekileştirmeden uyum sürecini desteklenmelidir.

Bulgu 7: Yerel halk tarafından göçmenlere yönelik bakış açısı olumsuz ve tahammülsüz içermektedir.

Öneri 7: Kentli halk ile Suriyeli göçmenler arasında uyum sürecine odaklı ve beraber etkileşimi artıracak toplumsal çalışmalar yapılmalıdır. Bunun içinde Giresun’un yerel halkına Suriyeli göçmenlerin burada neden olduklarını doğru iletişim kanallarıyla anlatarak toplumda Suriyeli göçmenlere yönelik algı kirliliğini gidermeye yardımcı olacak imkânlar yaratılmalıdır.

Bulgu 8: Göçmenler yapılan anket sonucunda ülkelerindeki her şeylerini kaybettiklerini ve geri dönecek bir evleri dahi olmadığını belirtmişlerdir. Bu durum bize göçmenlerin Türkiye’de kalıcı olduğunu göstermektedir.

Öneri 8: Göçmenlerin Türkiye'ye kalıcı olarak yerleştiklerini varsayarak bu varsayım doğrultusunda uzun vadeli çözümler üretilmelidir. Bu durum karşısında Suriyeli göçmenlerin kente uyum sürecini kolaylaştıracak ve geliştirecek önlemler bir an önce alınmalıdır.

Bulgu 9: Kentte yaşayan göçmenlerin eğitim seviyeleri oldukça düşüktür. Aynı zamanda yerel halkla iletişim konusunda sorunlar yaşamaktadırlar.

Öneri 9: Suriyeli göçmenlerin kentli halka iletişim kurmalarına yönelik eğitimler desteklenmelidir. Öncelikle Türkçe öğrenmeleri sağlanmalı ve uyum sürecinde kültürel etkileşimin önemi vurgulanmalıdır.

Bulgu 10: Kentte yaşayan göçmenlerin neredeyse tamamı işsizdir.

Öneri 10: Göçmenler çalışma hayatında aktif hale getirilerek tüketen değil üreten birey olmaları yönünde girişimler sağlanmalı ve desteklenmelidir. Çünkü iş sahibi olmayan göçmenlerin kentle uyumu olanaksızdır. Kentteki göçmen nüfus dikkate alınarak göçmenlere yönelik istihdam alanları yaratılmalıdır.

Bulgu 11: Göçmenlerin kentsel alanlarda barınma için kaldıkları yerler sağlığa uygun olmayan yetersiz yapılaşmalardır.

Öneri 11: Göçmenlere kentsel alanlarda insan onuruna yakışan sağlıklı barınma koşulları sağlanmalıdır.

Bulgu 12: Göçmenler yaşamış oldukları olayların izlerini halen taşımakta olup, kaygı, korku ve güvensizlik yaşamaları kentlerin yaşantısını olumsuz etkilemektedir.

Öneri 12: Gelecek kaygısı taşıyan, göç sürecinde birçok psikolojik travma yaşayan göçmenlere yönelik kentlerde ruh sağlığı merkezleri kurulmalıdır.

Bulgu 13: Göçmenlerin kente ve kentte nasıl yaşayacaklarına ilişkin bilgileri yetersizdir.

Öneri 13: Farklı kültüre sahip olan Suriyeli göçmenlere kentin temel özellikleri ile kentleşme konusunda öğretici çalışmalar planlanmalıdır.

Bulgu 14: Türkiye’de kalış süresi belli olmayan Suriyeli göçmenlerin doğurganlık oranına bağlı hızlı nüfus artışı kentleşme üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır.

Öneri 14: Suriyeli göçmenlere aile planlaması hakkında eğitim verilmelidir.

8.2. Genel Sonuç

Suriyeli göçmenlerin kente uyum sürecini değerlendirme kapsamında Giresun kentinde yapılan alan çalışmasında öncelikle yerleşim yerleri gözlenmiştir. Suriye’nin Halep, İdlip, Cerablus, Mümbiç, Humus ve Deyrezzor gibi çeşitli kentlerinden ekonomik, güvenlik, eğitim ve akrabalarının bu kentte olması nedeniyle göç eden Suriyeli göçmenlerin kent merkezinde yerleşim gösterdikleri görülmüştür.

Giresun kentinde yaşayan insanların gelir gruplarının değişkenliği kent içinde yerleşim yerlerine etki göstermektedir. Gelir durumu düşük olan katılımcıların kentin yoksul mahallelerinde yerleşim gösterdiğini doğrulamaktadır. Ekonomik koşulları yetersiz olan göçmenler kentin metruk yerlerinde barınma koşullarını yetersizde olsa oluşturmuşlardır. Kente göç edenlerin çoğunlukla genç nüfus profiline sahip olduğu ve erkek nüfusu oranının kadın nüfusu oranından fazla olduğu gözlenmiştir. Suriye’de 2011 yılında başlayan iç savaş sonucu Suriyeli göçmenler ülkemizin çeşitli kentlerine dağılım göstermiştir. Yaşanan bu göç sürecinde Giresun kenti yıllara göre farklılık gösterse de göç almaya devam etmiştir. Göç ile birlikte kente gelen nüfusun %52’si bekâr, %46,2’si evlidir. Giresun’da yaşayan Suriyeli göçmenlerin eğitim seviyeleri düşüktür. Göçmenlerin %26,3’ü okuma yazma bilmezken, %34,2’si ilkokul ve dengi seviyesindedir. Yine yapılan alan araştırması sonucu katılımcıların %31,6’lık kısmı yükseköğrenim eğitimi görmektedir. Kentte bulunan üniversitede okuyan Suriyeli öğrenci sayısı bu oranı oluşturmaktadır. Katılımcılara eğitimin önemi sorulduğunda ise çoğunluğun eğitimin önemli olduğunu, para kazanmak ve iyi bir iş imkânı sağlama açısından en önemli faktör olduğunu belirtmiş, bir kısmı ise eğitimin İslamiyet gereği önemli olduğuna değinmiştir. Eğitim konusunda bir fikri olmayanların sayısını genellikle kadın nüfusu oluşturmaktadır. Çünkü ülkelerinde kadınların okuma oranlarının düşük olduğunu belirtmişlerdir.

Suriyeli göçmenlerin kentteki iş gücüne katılım oranlarına bakıldığında sürekli işte çalışanların sayısı yok denecek kadar az iken geçici işte çalışan sayısı ile işsiz sayısı büyük bir orana sahiptir. Kentteki göçmenlerin mesleki dağılımları incelendiğinde kalifiye bir meslek grubuna dahil olmadıkları görülmüştür. Çoğunlukla işsiz oldukları, bazen geçici olarak inşaatlarda çalıştıkları anket sonuçlarıyla tespit edilmiştir. Yapılan alan araştırmasıyla göçmenlerin ekonomik gelirlerinin düşük olduğu ve bu gelirlerin göçmenlerin temel ihtiyaçlarını giderme konusunda yetersiz kaldığını göstermektedir. Gıda ihtiyaçlarının çoğunu marketten karşılayan göçmenlere yine halkın yardım ettiği de çıkan sonuçlar arasındadır. Temizlik ihtiyaçlarından biri olan halı, kilim gibi kullandıkları ev eşyalarını çoğunlukla kapı önlerinde yıkadıklarını belirten katılımcıların kente uyum konusunda yetersizliği gözlenmiştir. Yine kente yeni gelen Suriyeli göçmenlerin çöplerini çöp kutuları ve mahallenin çöplük olarak kullanılan alanlarına bıraktıkları yönündeki ifadeleri kente uyumlarının yetersizliğini göstermektedir. Kent hizmetlerinden memnun olduklarını söyleyen göçmenler özellikle sağlık hizmetleri konusunda kentin çok iyi olduğunu belirtmişlerdir. Kente uyum sorunu yaşayan göçmenlerin ulaşım ihtiyaçlarını %98,7'lik kısmı toplu taşıma araçları ile karşılamaktadır. Evlerinde en çok televizyon, cep telefonu, buzdolabı, şohben türü dayanıklı tüketim mallarına sahip oldukları görülmüştür.

Kentte yaşayan Suriyeli göçmenlerin büyük bir çoğunluğu hiçbir sosyal faaliyete katılmazken, genellikle yükseköğrenim eğitimini sürdüren göçmenlerin sinema, konser ve kentin özel mekânlarını ziyaret ettiği anket sonuçlarıyla tespit edilmiştir. Gazete okuma oranının ise oldukça düşük olduğu görülmüştür. Kentli halkla iletişim sorunu yaşayan Suriyeli göçmenlerin çoğu birlikte kente geldikleri insanlarla, kendi arkadaş ve akrabalarıyla iletişim kurmaktadır. Buna rağmen göçmenler kentin yaşam koşulları içerisinde yerel halk gibi olmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Suriye'de meydana gelen olaylar sonucunda Giresun'da yaşayan Suriyeli göçmenlerin ülkelerine geri dönmek istemeyenler %75'lik bir orana sahiptir.

Göç sonucunda ortaya çıkan birçok çeşitli faktör, göç veren ülke kentleri kadar göç edilen ülke kentlerini de etkilemektedir. 2011 yılı itibariyle Suriye'den Türkiye'ye gelen göçmen sayısı gün geçtikçe artmış ve kent merkezlerine göç

etmişlerdir. Bu durum kentlerin Suriyeli göçmenlerin yaşadığı uyum sorununa çözüm üretme noktasında merkez konumuna gelmiştir. Çünkü kentler içerisinde birçok sorunu ve çözümü barındıran alanlar olarak şekillenmiştir. Türkiye'deki 3 milyon 600 binden fazla kayıt altına alınan Suriyeli göçmenlerin yanı sıra kayıt dışı Suriyeli göçmenlerin de varlığı göz ardı edilmemelidir. Suriyeli göçmenlerin hakları sadece göçmen hakkı olarak değerlendirilmemelidir. İnsanın yaşamak için en temel ihtiyaçları olan eğitim, eşitlik, özgürlük, barınma hakları insan onuruna yakışır bir yaşam hakkı çerçevesinde değerlendirilmelidir. Cinsiyet temelli bir yaklaşım yerine kadınların da erkekler gibi eğitim ve çalışma hakkı desteklenmelidir.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, Yusuf (2018), **Göç Sosyolojisi**, Nobel Akademik Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.
- AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) <https://www.afad.gov.tr/tr/2374/Barinma-Merkezlerinde-Son-Durum> Erişim tarihi: 26.04.2017.
- AKAY, Aslı - AKGÜN Fatma (2014) Türkiye’de Planlamada Dönüşüm Süreci: Çevre ve Koruma mı? Kentleşme ve Yapılaşma mı?”, **Amme İdaresi Dergisi**, 47(4), 93-115, Ankara.
- AKŞİT, Belma (1998) **Göç Araştırmalarında Hızlı Değerlendirme Metodolojisi, Türkiye’de İçgöç**, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- APAK, Hıdır (2014), Suriyeli Göçmenlerin Uyumu ve Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği, **Mardin Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi**, Mardin.
- ARSLAN, İbrahim, BOZGEYİK, Yusuf- ALANCIOĞLU, Erdal (2016), Göçün Ekonomik ve Toplumsal Yansımaları: Gaziantep’teki Suriyeli Göçmenler Örneği, **İlahiyat Akademi Dergisi**, 3(4), 129-148.
- ARSLAN, Kahraman (2005), Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Planlama Ve Bölgesel Kalkınma Ajansları, İstanbul Ticaret Üniversitesi, **Sosyal Bilimler Dergisi**, Bahar, Sayı:7, İstanbul.
- ASLANOĞLU, Rana (2000), **Kent, Kimlik ve Küreselleşme**, Asa Kitabevi, Bursa.
- ATAAY, Faruk - ACAR Ergül (2008) “Devletin Yeniden Yapılandırılması ve Yerelleşme”, **İktisat Dergisi**, İstanbul.
- ATAAY, Faruk (2007), **Neoliberalizm ve Devletin Yeniden Yapılandırılması: Türkiye’de Kamu Reformu Üzerine İncelemeler**, De Ki Basım Yayım, Ankara.
- BAL, Eylem (2011) Türkiye’de 2000 Sonrası Neoliberal Politikalar Çerçevesinde İmar Mevzuatındaki Değişimler ve Yeni Kentleşme Pratikleri: İstanbul Örneği, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi**, İzmir.

- BALABAN, Osman (2008), *Capital Accumulation, The State And The Production Of Built Environment: The Case Of Turkey*, **ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Ankara.
- BAUMAN, Zygmunt, (2016) **Küreselleşme**, çeviren (Abdullah Yılmaz), Ayrıntı Yayınları, 6 Basım, İstanbul.
- BERBER, Metin- ÇELEPÇİ, Ebru, (2005), Türk Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yeni Arayışlar: Kalkınma Ajansları ve Türkiye’de Uygulanabilirliği, **Doğu Karadeniz Bölgesel Kalkınma Sempozyumu**, Trabzon.
- BLOCH, Alice (2011), **Sosyal Politika: Kuramlar ve Uygulamalar**, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- BOOKCHİN, Murray (2017), **Kentsiz Kentleşme Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü**, İkinci Baskı, Sümer Yayıncılık, İstanbul.
- BORATAV, Korkut (1989), **Türkiye İktisat Tarihi 1908-1985** İkinci Baskı, Gerçek Yayınevi, Yeni Dizi: 1, İstanbul.
- BOYRAZ, Zeki (2015). Türkiye’de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler. **Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks Dergisi**. 7(2). 35-58.
- BRENNER, Neil-THEODORE, Nik (2005), *Neoliberalism and The Urban Condition*, **City**, 9(1).
- BRİGGS, Souza (2004). “Civilization in Color: The Multicultural City in Three Millennia”, **City & Community**, 3(4): 311-332.
- BUĞRA, Ayşe, (2015), **Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika**, iletişim Yayınları, 7. Baskı, İstanbul.
- CASTLES, Stephen ve MILLER, J. Mark (2008), **Göçler Çağı, Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- CONNOR, Phillip (2018), *Most Displaced Syrians Are In The Middle East, and About A Million Are In Europe* (<http://www.pewresearch.org/erişimtarihi:02.03.2019>).
- ÇAKIR, Sabri (2011). Türkiye’de Göç, Kentleşme/Gecekondu Sorunu ve Üretilen Politikalar. **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**. 23. 209-222.

- ÇATAK, Bilge Deniz (2018), Gündelik Yaşamda “Yerleşikler Ve Dışarlıklar”: Suriyeliler ve Yerli Halkın Karşılaşmaları, **Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü**, Doktora Tezi, Mersin.
- ÇETİN, Altan ve UZMAN, Nasrullah (2013), Sığınmacılar Çerçevesinde Suriye-Türkiye İlişkilerine Bir Bakış, **Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi**. 1(1). 3-18.
- ÇOBAN İÇAĞASIOĞLU, Arzu (2011), **Göçmen Ailelerin Uyum Süreci: Kaynaklar ve Engeller**. Y. Özkan (Ed.), Sosyal Dışlanma ve Aile: Sosyal Hizmet Müdahalelerinde Güçlendirme Yaklaşımı İçinde, Ankara, Maya Yayınevi, 107-122.
- DANIŞ, Aslı Didem (2004) Yeni Göç Hareketleri ve Türkiye, **Birikim Dergisi**, No: 184–185, s: 216–224, İstanbul.
- DENİZ, Orhan- ETLAN, Erol (2009), Kırdan Kente Göç ve Göçmenlerin Uyum Süreci Üzerine Bir Çalışma: Van Örneği, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, 6(2), 472-498.
- DENİZ, Taşkın (2014), Uluslar Arası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye, **Tsa Dergisi**, 18 (1).
- DOĞAN, Evin (2015), Televizyon Haberlerinde Nefret Söylemi: Suriyeli Sığınmacılar Örnek Olayı, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi**, İstanbul.
- DOKUYUCU, Erkan (2018), Zorunlu Göçe Maruz Kalan Suriyelilerin Türkiye’de Yaşadıkları Barınma Sorunları: Kilis Örneği, **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi**, Gaziantep.
- DURU, Bülent- ALKAN Ayten (2002), **20.Yüzyıl Kenti**, İmge Kitabevi, 1. Baskı Ankara.
- DURUEL, Mehmet (2017), Suriyeli Sığınmacıların Karşılaştıkları Temel Sorunlar, Algı ve Beklentiler: Hatay Örneği, **Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi**, 62, 57-79.
- DURUGÖNÜL, Esmâ (1997), **Sosyal Değişme, Göç ve Sosyal Hareketler, Toplum ve Göç**, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiriler Kitabı, DİE (Yayın No: 2046) ve Sosyoloji Derneği (Yayın No: 5) Ortak Yayını, Ankara.
- EKİM, Gizem (2018), Geçici Koruma Statüsünde Bulunan Suriyelilerin Mevcut Durumları ve Sorunları Üzerine Bir Alan Araştırması: İzmir Basmane Örneği,

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

ERDOĞAN, M.Murat (2014), **Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması**,<https://mmuraterdogan.files.wordpress.com/2014/12/hugo-rapor-tc3bcrkiyedeki-suriyeliler-toplumsal-kabul-ve-uyum-kasc4b1m-2014-04122014-tr1.pdf>, erişim tarihi: 22.12.2018).

ERSOY, Melih - ŞENGÜL Tarık (2002), **Kente Göç ve Yoksulluk: Diyarbakır Örneği**, ODTÜ Kentsel Politika Planlaması ve Yerel Yönetimler Anabilim Dalı Stüdyo Çalışması, Yayın No: 6, Ankara.

GÖKTÜRK, Atilla- TÜMTAŞ, Sertaç Mim (2008) Kentin Değişimi, **Özgürlük Dünyası Dergisi**, 195, Temmuz, İstanbul.

GÖKTÜRK, Atilla, (2001) “Diyarbakır ile Mersin’e Zorunlu Göç”, **Toplum ve Hekim Dergisi**, Türk Tabipler Birliği, Cilt: 16, Sayı: 4, Ankara.

GÜÇTÜRK, Yavuz (2014), **Sürgün ile Savaş Arasında Suriyeli Mülteciler**,<https://www.setav.org/5-soru-surgun-ile-savas-arasinda-suriyeli-multeciler/>,(Erişim Tarihi: 28.11.2018).

GÜL, Hüseyin-ERGÜN Cem (2014),**Kentleşme ve Göç**, (Ed.) TUNA, M. Yerleşim Sosyolojisi, Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 5. Ünite, e-ISBN: 978-975-442-5, Erzurum,

GÜLER, Birgül, Ayman (2006) **Bölge Kalkınma Ajansları nedir, Ne Değildir?**, Memleket Mevzuat, Sayı: 8.

GÜLTEKİN, Mehmet Nuri (2019), **Kent ve Yeni Sosyal Etkileşimler: Gaziantep’teki Suriyelilerin Genel Örüntüsü, Mevcut Durumu ve Muhtemel Geleceği**, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/620038>, erişim tarihi: 22.03.2019).

GÜN, Zübeyit (2011), **İltica, Uluslararası Göç ve Vatansızlık: Kuram, Gözlem ve Politika**,
http://www.unhcr.org.tr/uploads/root/v._b%C3%B6l%C3%BCm.pdf.(Erişim tarihi: 15.10.2018).

HANSEN, Lisa- Huston, L (2016), **Health considerations in the Syrian refugee resettlement process in Canada**, Canada Communicable Disease Report (CCDR), 53-57.

HARVEY, David (2014), **On Yedi Çelişki ve Kapitalizmin Sonu**, Sel Yayıncılık, 1.Baskı, İstanbul.

- HARVEY, David (2016), **Sosyal Adalet ve Şehir**, Metis Yayıncılık, 5.Baskı, İstanbul.
- HARVEY, David (2008) **Yeni Emperyalizm**, 2. Baskı. (H. Güldü, Çev.), Everest Yayınları, İstanbul.
- İÇDUYGU, Ahmet- SİRKECİ, İbrahim (1999), **Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri, 75 Yılda Köylerden Şehirlere**, İş Bankası – Tarih Vakfı Ortak Yay. İstanbul.
- İNSEL, Ahmet (2008), Dünyanın Zenginleri ve Zenginliğin Şiddeti”, **Birikim Dergisi**, İstanbul.
- KARA, Mustafa - PALABIYIK Hamit (2009), 1980 Sonrası Türkiye’de Konut Politikaları: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) Gecekondu Dönüşüm Uygulamaları, **Uluslararası Davraz Kongresi**, 24-27 Eylül, Isparta.
- KARASU, Mithat Arman (2016), Şanlıurfa’da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 21 (3) 995-1014.
- KARASU, Mithat Arman (2017), Göç ve Uyum Sorunu, **Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu**, Elazığ.
- KARASU, Mithat Arman (2018), Suç Korkusu, Göç ve Suriyeli Sığınmacılar: Şanlıurfa Örneği, **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**,1(3),332-347.
- KARASU, Mithat Arman (2018). Türkiye’ye Yönelik Dış Göçler, Suriyeli Sığınmacı Göçü ve Etkileri, **PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi**. 14(1). 21-41.
- KARSLI, Selahattin Emre (2018), Suriyeli göçmenlerin Antakya sosyal hayatına etkisi 2012-2016, **Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- KAVANOZ, Suna-ERDEM, Nisa (2017), **Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu**, Elazığ.
- KAYA,Erol (2007) **Kentleşme ve Kentlileşme**, Okutan Yay., İstanbul.
- KAYPAK, Şafak - Muzaffer Bimay (2016),Suriye Savaşı Nedeniyle Yaşanan Göçün Ekonomik ve Sosyo Kültürel Etkileri: Batman Örneği, **Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi**; 6(1), Batman.
- KELEŞ, Ruşen (1998), **Kentbilim Terimleri Sözlüğü**, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

- KELEŞ, Ruşen (2004) **Kentleşme Politikası**, İmge Kitabevi Yayınları, 8.Baskı, Ankara.
- KEYDER, Çağlar (2010) **Küreselleşen İstanbul'da Ekonomi**, Osmanlı Bankası Arşivi ve Araştırma Merkezi Yayınları, İstanbul.
- KORKMAZ, Ayşe Çiçek (2014), Sığınmacıların Sağlık ve Hemşirelik Hizmetlerine Yarattığı Sorunlar, **Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi**, 1(1), Kilis.
- KORKMAZ, Alper Göksenin (2018), İstanbul İlinde Yaşayan Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler, Sosyal Profil, Uyum, Beklenti ve Sorunlar Üzerine Alan Araştırması: Eyüpsultan İlçesi Örneği, **İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul.
- KOYUNCU, Ahmet (2014), **Kentin Yeni Misafirleri: Suriyeliler**, Çizgi Kitapevi, Konya.
- KOYUNCU, Ahmet (2015), **Kentleşme ve Göç**, Çizgi Kitapevi, Konya.
- KÜÇÜKOĞLU, Adnan- OZAN, Ceyhun (2013), Sınıf Öğretmenliği Alanındaki Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İçerik Analizi, **Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi**, 4(12),27-47.
- Küresel Eğilimler 2030: Alternatif Dünyalar Raporu (2012), <https://info.publicintelligence.net>, Erişim tarihi: 14.09.2018.
- MAÇKONYA, Nazlı,(2006) Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye, **Konya Ticaret Odası Etüt Araştırma Servisi Araştırma Raporu** sayı:117, Konya.
- MAMUR IŞIKÇI, Yasemin- ÖZCAN Ayşe (2017), Çocuk Göçmenler ve Avrupa Birliği (AB) Gündemi, **Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu**, Elazığ.
- MÜTEVELLİOĞLU, Nergis - IŞIK Sayım, (2009),**Türkiye Emek Piyasasında Neoliberal Dönüşüm**, N. Mütevellioğlu, ve S. Sönmez (Ed.), Küreselleşme, Kriz ve Türkiye'de Neoliberal Dönüşüm içinde (159-204), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- ORHAN, Hikmet (2007), **5. Ulusal Zootekni Bilim Kongresi**, Van.
- ORHAN, Oytun – SENYÜCEL GÜNDOĞAR Sabiha (2015), **Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri**, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi Rapor No: 195, Ankara.

- ÖNGEN, Tülin, (2007) **Yeni Liberal Dönüşüm Projesi Ve Türkiye Deneyimi**, A.H. Köse, F. Şenses, E. Yeldan, (Ed.), Korkut Boratav'a armağan Küresel düzen: Birikim, devlet ve sınıflar, 4. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.
- ÖZCAN, Ayşe- EKİNCİ, Sadiye- KÖSE, Şebnem (2017), Türkiye Kentlerinin Uluslararası Göç Deneyimi: Barınma Uygulamaları ve Yerel Yönetimlere Düşen Yeni Roller, **Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu**, Elazığ.
- PALLANT, Julie (2015), **SPSS Kullanma Kılavuzu SPSS İle Adım Adım Veri Analizi**, 2. Baskı (S.Balcı, B.Ahi, Çev, 2017), Anı Yayıncılık, Ankara.
- PENPECİOĞLU, Mehmet, (2012) Kapitalist Kentleşme Dinamiklerinin Türkiye'deki Son 10 Yılı: Devlet, Yapılı Çevre Üretimi ve Büyük Ölçekli Kentsel Projeler, **Birikim Dergisi**, 62-73.
- PINAR, Abuzer ve ARIKAN Sibel (2003) Avrupa Birliği ve Türkiye'de Bölgesel Kalkınma Bağlamında Devlet Yardımları, **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi** Cilt:3.
- SOYSAL, Özgür, (2010), Evrenselcilik-Tikelcilik Gerilimi Işığında Ötekiler'in Kaderi, **I. Uluslararası Felsefe Kongresi** (495-512), Bursa.
- ŞENGÜL, Tarık (2008), **Kapitalist Kentleşme Dinamikleri, Küreselleşme ve Türkiye Kentleri**.
- ŞENGÜL, Tarık (2000), Siyaset ve Mekânsal Ölçek Sorunu: Yerelci Stratejilerin Bir Eleştirisi, İçinde: **Küreselleşme-Emperyalizm, Yerelcilik, İşçi Sınıfı** Derleyen: E.AhmetTonak, İmge Kitabevi, Ankara.
- ŞENGÜL, Tarık (2009), **Kentsel Çelişki ve Siyaset Kapitalist Kentleşme Süreçlerinin Eleştirisi**, 1. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
- TEKELİ, İlhan (2018), **Bir Yapısal Uyum Mekanizması Olan Göçler Ve Zorunlunüfus Yer Değiştirmeleri Küreselleşen Dünyayı Yönetemeyen BM Ve Ulus Devletler Zihniyetinin Elinde Nasıl Bir Krize Dönüşüyor**,<https://www.academia.edu>, (Erişim tarihi: 25.03.2019)
- TEKELİ, İlhan (2008), **Türkiye'de Bölgesizlik Ve Bölge Planlama Yazıları**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- TUNÇER, Polat (2015), Türkiye'de Kentleşme Politikaları, **TheJournal of AcademicSocialScienceStudies International Journal of Social**, 37, 275-290.

- TÜMTAŞ, Mim Sertaç (2007), Türkiye’de İç Göçün Kentsel Gerilime Etkisi: Mersin Örneği, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Muğla.
- TÜMTAŞ, Mim, Sertaç (2009),Yoksulluktan Yoksunluğa Göç: Marmaris ve Mersin Örnekleri, **Toplum ve Demokrasi Dergisi**.
- TÜMTAŞ, Mim, Sertaç (2018),Toplumsal Dışlanmadan Vatandaşlık Tartışmalarına Suriyeli Kent Mültecileri, **Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi**, (37), 26-47.
- TÜMTAŞ, Mim, Sertaç ve Cem Ergun (2016), Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 21(4), 1347-1359.
- ÜNAL, Serdar (2014), Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi, **ZeitschriftfürdieWelt der Türken Dergisi**,<http://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/viewFile/643/643>,(Erişim Tarihi:17.03.2017).
- UNDP (2017), **UNDP Türkiye Suriye Programı**, <https://www.undp.org>, Erişim tarihi: 20.04.2019.
- UNHCR (2019), **Suriye Acil Durumu**, <https://www.unhcr.org>, Erişim Tarihi: 09.05.2019.
- YILMAZ, Leman Yeşim (2017), Yerel Halkın Türkiye'deki Suriyelilere Bakışı: Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Adana örnekleri, **Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi**, Ankara.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.toki.gov.tr>, Erişim tarihi: 12.03.2017
<https://csb.gov.tr>, Erişim tarihi: 10.03.2019
www.spo.org.tr, Erişim tarihi: 28.01.2019
<http://www.cekulvakfi.org.tr>, Erişim tarihi: 07.04.2017
<http://www.dokap.gov.tr/>, Erişim tarihi: 12.02.2019
<http://www.goc.gov.tr>, Erişim tarihi: 15.05.2017
<http://www.kalkinma.gov.tr>, Erişim tarihi: 04.03.2017
<http://www.mimarlikdergisi.com/>, Erişim tarihi: 15.05.2017
<http://www.mo.org.tr/>, Erişim tarihi: 14.07.2017
<http://www.planlama.org.tr>, Erişim tarihi: 25.04.2017
<http://www.tema.org.tr/>, Erişim tarihi: 18.05.2017
<http://www.tr.undp.org>, Erişim tarihi: 17.03.2019
<http://www.tuik.gov.tr>, Erişim tarihi: 25.03.2017
<https://reliefweb.int>, Erişim tarihi: 24.02.2018
<https://www.tbmm.gov.tr>, Erişim tarihi: 06.08.2017
www.tmmob.org.tr, Erişim tarihi: 25.02. 2019

EKLER**EK A.1: Giresun Kentinde Yaşayan Suriyeli Göçmenlere Uygulanan Anket****Görüşülen kişinin:**

Şu anda oturduğu semt :
Yaşı :
Kente geldiği yıl :
Şu andaki medeni durumu :
Cinsiyeti :

GÖRÜŞME SORU KAĞIDI**Soru 1: Eğitim durumunuz nedir?**

- (1)İlkokul (2)Ortaokul
(3)Lise (4)Üniversite
(5)Lisansüstü (6)Okur yazar değilim (7)Diğer (Lütfen belirtiniz)

Soru 2: Çalışıyor musunuz?

- (1)Evet çalışıyorum geçici işte
(2)Evet çalışıyorum sürekli işte
(3)Hayır çalışmıyorum

Soru 3: Mesleğiniz nedir?

- (1)Memur (2)Esnaf
(3) Tarım işçisi (4) Ev kadını
(5) Öğrenci (6) işsiz (7) Diğer (lütfen belirtiniz)

Soru 4: Aylık gelirin ne kadardır?

- (1)100 TL den az (2)100-500 TL arası
(3)500-1000 Tl arası (4)1000-1300 TL arası (5)1300 TL ve üstü

Soru 5: Suriye'nin hangi bölgesinden göç ettiniz?.....

Soru 6: Göç ettikten sonra Giresun kentini tercih etme nedeniniz nedir?

- (1)Ekonomik nedenler
- (2)Güvenlik nedenleri
- (3)Akrabalarım burada olduğu için
- (4)Yerleşim alanının özellikleri
- (5)Diğer (Lütfen belirtiniz)

Soru 7: Geri dönmek istiyor musunuz?

- (1)Evet
- (2)Hayır

Soru 8: Aşağıdaki ulaşım araçlarından hangisini kullanıyorsunuz?

- (1)Toplu taşıma
- (2)Bireysel araç
- (3)Bisiklet/motosiklet
- (4)Diğer (Lütfen belirtiniz)

Soru 9: Aşağıdaki dayanıklı tüketim mallarından hangisi/hangilerine sahipsiniz?

- (1)Radyo
- (2)Televizyon
- (3)Şifreli televizyon kanalları
- (4)Telefon(Cep telefonu/sabit telefon)
- (5)Bilgisayar ve internet bağlantısı
- (6)Fırın
- (7)Buzdolabı
- (8)Bulaşık Makinesi
- (9)Çamaşır makinesi
- (10)Şohben (tüplü, elektrikli)

Soru 10: Aşağıdakilerden hangisi ya da hangilerine gidersiniz/katılırsınız?

- (1)Sinema
- (2)Tiyatro
- (3)Konser
- (4)Fuar
- (5)Gençlik festivali
- (6)Fındık festivali
- (7) Hiçbiri
- (8)Kentin özel mekanlarına ziyaret (müze,park,aile çay bahçesi)
- (9)Diğer (Lütfen belirtiniz)

Soru 11:Gazete okur musunuz?

- (1)Evet (2)Hayır

Soru 12: Çok yakın ilişki kurduğunuz insanlar aşağıdakilerden hangisidir?

- (1)İş arkadaşları (2)Arkadaşlar (3)Akrabalar
 (4)Birlikte göç ettiğiniz insanlar
 (5)Göç ettikten sonra tanıştığımız insanlar (6)Komşu

Soru 13:Yiyecek maddelerinizi nasıl temin etmektesiniz?

- (1)Bakkaldan (2)Marketten
 (3)Yardım aracılığıyla (4)Diğer(Lütfen belirtiniz)
 (5)Hepsi

Soru 14: Düğünlerinizi nerede yapıyorsunuz?

- (1)Düğün salonunda (2)Evde/Bahçede
 (3)Yakındaki boş bir arazide (4)Diğer (Lütfen belirtiniz)

Soru 15: Halı, kilim gibi ev eşyalarınızı nerede yıkıyorsunuz?

- (1)Evde (2) Kapı önünde (3)Halı yıkama fabrikasında
 (4)Mahallede uygun bir yerde (5)Diğer (Lütfen belirtiniz)

Soru 16: Çöplerinizi nereye atıyorsunuz?

- (1) Kapıcı topluyor (2) Çöp kutularına atıyoruz
 (3)Mahallede çöplük olarak kullanılan alanlara bırakıyoruz
 (4) Diğer (Lütfen belirtiniz)

Soru 17:Eğitim sizce önemli mi? Neden?

- (1)Evet önemli, nedeni.....
 (2)Hayır

Soru 18: Kentin size sunduğu sağlık, eğitim ve konut hizmetlerinden memnun musunuz?

- (1)Evet
- (2)Hayır

Soru 19: Kendinizle Giresun'un kentli halkı arasında nasıl bir fark görüyorsunuz?

- (1)Fark görmüyorum
- (2)Kendimi onlardan üstün görüyorum
- (3)Dışlandığımı hissediyorum
- (4)Onlar gibi olmaya çalışıyorum
- (5)Diğer (Lütfen belirtiniz)

Soru 20: Giresun'un kentli halkıyla iletişim (dil)sorunu yaşıyor musunuz?

- (1)Evet
- (2)Hayır

ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında Ankara’da doğdu. İlk ve ortaokulu Atakent İlköğretim Okulunda, lise eğitimimi Alparslan Lisesi’nde tamamlayarak mezun oldu. 2003 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Kamu Yönetimi bölümüne kayıt yaptırdı. 2007 yılında Üniversite eğitimimi tamamladı. 2009 yılında Giresun Üniversitesine Bilgisayar İşletmeni olarak atandı. Halen Giresun Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığında Şef kadrosunda görev yapmaktadır.

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümüne 2016 yılında kayıt yaptırarak, “Türkiye Kentleşmesine Uyum Süreci Açısından Suriyeli Göçmenler: Doğu Karadeniz Bölgesi, Giresun İli Örneği” adlı tez çalışmasıyla 2019 yılında mezun oldu.